

Riksdagens protokoll 1998/99:27

Onsdagen den 2 december

Kl. 09.00 – 17.10

1 § Val

Anf. 1 SVEN HULTERSTRÖM (s):

Fru talman! Valberedningen har enhälligt godkänt gemensamma listor för valen av fullmäktige och suppleanter för fullmäktige i Riksbanken samt ledamöter och suppleanter i Europarådets svenska delegation.

Sedan Valprövningsnämnden i skrivelse den 25 november meddelat att riksdagsvalet vunnit laga kraft kan val till Valprövningsnämnden ske. Valberedningen har enhälligt godkänt gemensamma listor för valen av ledamöter och suppleanter i Valprövningsnämnden.

I egenskap av ordförande i valberedningen ber jag att till talmannen få överlämna de gemensamma listorna.

Talmannen meddelade att en promemoria med föreslagna namn hade delats ut till kammarens ledamöter.

Valen till fullmäktige i Riksbanken skulle gälla från den 1 januari 1999 och för återstoden av innevarande valperiod. Valen till Europarådets svenska delegation skulle gälla från den 1 januari 1999 till motsvarande tidpunkt efter nästa riksdagsval. Valen till Valprövningsnämnden skulle gälla till dess nytt val till nämnden ägde rum.

2 § Val av fullmäktige i Riksbanken

Företogs val av elva fullmäktige i Riksbanken.

Sedan de av Sven Hulterström för dessa val avlämnade gemensamma listorna godkänkts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på respektive listor, valda till *fullmäktige i Riksbanken* från den 1 januari 1999 och för återstoden av innevarande valperiod.

Sven Hulterström (s)
Johan Gernandt, advokat
Sinikka Bohlin (s)
Jörgen Andersson (s)
Kenneth Kvist (v)
Mats Odell (kd)

Ingegerd Troedsson, f.d. talman
Britt Bohlin (s)
Peter Egardt, vd
Kjell Nordström (s)
Susanne Eberstein (s)

3 § Val av suppleanter för fullmäktige i Riksbanken

Företogs val av elva suppleanter för fullmäktige i Riksbanken.

Sedan de av Sven Hulterström för dessa val avlämnade gemensamma listorna godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på respektive listor, valda till *suppleanter för fullmäktige i Riksbanken* från den 1 januari 1999 och för återstoden av innevarande valperiod.

Reynoldh Furustrand (s)
Stephan Tolstoy, auktoriserad revisor
Carin Lundberg (s)
Sven-Erik Österberg (s)
Siv Holma (v)
Göran Hägglund (kd)
Margaretha af Ugglas, f.d. utrikesminister
Marianne Carlström (s)
Hans Gustaf Wessberg, vice vd
Lars U Granberg (s)
Barbro Andersson Öhrn (s)

4 § Val av ledamöter i Europarådets svenska delegation

Företogs val av sex ledamöter i Europarådets svenska delegation.

Sedan de av Sven Hulterström för dessa val avlämnade gemensamma listorna godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på respektive listor, valda till *ledamöter i Europarådets svenska delegation* från den 1 januari 1999 till motsvarande tidpunkt efter nästa riksdagsval.

Jan Bergqvist (s)
Anders Björck (m)
Lisbet Calner (s)
Maud Björnemalm (s)
Maggi Mikaelsson (v)
Ingrid Näslund (kd)

5 § Val av suppleanter i Europarådets svenska delegation

Prot. 1998/99:27
2 december

Företogs val av sex suppleanter i Europarådets svenska delegation.

Sedan de av Sven Hulterström för dessa val avlämnade gemensamma listorna godkänkts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på respektive listor, valda till *suppleanter i Europarådets svenska delegation* från den 1 januari 1999 till motsvarande tidpunkt efter nästa riksdagsval.

Göran Magnusson (s)
Knut Billing (m)
Sören Lekberg (s)
Marie Granlund (s)
Mats Einarsson (v)
Björn von der Esch (kd)

6 § Val av ordförande och ersättare för ordföranden i Valprövningsnämnden

Företogs val av ordförande och ersättare för ordföranden i Valprövningsnämnden.

Enligt ett enhälligt förslag av valberedningen valdes, för tiden till dess nytt val till nämnden skulle äga rum, till

ordförande i Valprövningsnämnden
regeringsrådet Lars Tottie

ersättare för ordföranden i Valprövningsnämnden
justitierådet Staffan Magnusson

7 § Val av ledamöter i Valprövningsnämnden

Företogs val av sex ledamöter i Valprövningsnämnden.

Sedan de av Sven Hulterström för dessa val avlämnade gemensamma listorna godkänkts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på respektive listor, valda till *ledamöter i Valprövningsnämnden* till dess nytt val till nämnden skulle äga rum.

Pär Axel Sahlberg (s)
Jerry Martinger (m)
Lena Sandlin (s)
Mats Berglind (s)
Tore Claesson, f.d. riksdagsledamot
Ingvar Svensson (kd)

8 § Val av suppleanter i Valprövningsnämnden

Företogs val av sex suppleanter i Valprövningsnämnden.

Sedan de av Sven Hultström för dessa val avlämnade gemensamma listorna godkända av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på respektive listor, valda till *suppleanter i Valprövningsnämnden* från den 1 januari 1999 till dess nytt val till nämnden skulle äga rum.

Stefan Svensson, organisationschef
Nils Fredrik Aurelius (m)
Barbro Hietala Nordlund (s)
Kjell Dahlström, partisekreterare
Sten Lundström (v)
Inger Strömbom (kd)

9 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 26 november

AU2 Utveckling och rättvisa – en politik för storstaden på 2000-talet

Mom. 1 (mål och inriktning för storstadspolitiken)

1. utskottet
2. res. 1 (m)
3. res. 2 (kd, c, fp)
4. res. 3 (v)

Förberedande votering 1:

63 för res. 2
41 för res.3
201 avstod
44 frånvarande
Kammaren biträdde res. 2.
Förberedande votering 2:
77 för res. 1
64 för res. 2
167 avstod
41 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

148 för utskottet
73 för res. 1
83 avstod
45 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 1 m, 16 v, 1 c, 13 mp

För res. 1: 73 m

Avstod: 1 s, 22 v, 33 kd, 13 c, 14 fp

Frånvarande: 13 s, 8 m, 5 v, 9 kd, 4 c, 3 fp, 3 mp

Michael Hagberg (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Ulf Kristersson (m) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja,

Mom. 4 (näringspolitiska insatser)

1. utskottet

2. res. 7 (fp)

Votering:

215 för utskottet

15 för res. 7

77 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 37 v, 35 kd, 12 c, 13 mp

För res. 7: 15 fp

Avstod: 74 m, 1 v, 2 c

Frånvarande: 13 s, 8 m, 5 v, 7 kd, 4 c, 2 fp, 3 mp

Mom. 9 (översyn av socialbidragen)

1. utskottet

2. res. 14 (fp)

Votering:

264 för utskottet

15 för res. 14

27 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 75 m, 10 v, 35 kd, 13 c, 13 mp

För res. 14: 15 fp

Avstod: 25 v, 2 c

Frånvarande: 13 s, 7 m, 8 v, 7 kd, 3 c, 2 fp, 3 mp

Mom. 12 (kulturinstitutioner och mötesplatser)

1. utskottet

2. res. 21 (kd, c)

Votering:

247 för utskottet

51 för res. 21

10 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 118 s, 73 m, 40 v, 12 fp, 4 mp
För res. 21: 1 m, 34 kd, 15 c, 1 mp
Avstod: 2 fp, 8 mp
Frånvarande: 13 s, 8 m, 3 v, 8 kd, 3 c, 3 fp, 3 mp

Mom. 13 (regional planering, boende, folkhälsa, m.m.)

1. utskottet
2. res. 23 (v)
3. res. 24 (c)
Förberedande votering:
41 för res. 23
18 för res. 24
250 avstod
40 frånvarande
Kammaren biträdde res. 23.

Huvudvotering:
166 för utskottet
41 för res. 23
104 avstod
38 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 118 s, 34 kd, 1 fp, 13 mp
För res. 23: 40 v, 1 kd
Avstod: 75 m, 15 c, 14 fp
Frånvarande: 13 s, 7 m, 3 v, 7 kd, 3 c, 2 fp, 3 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

AU3 Akt om ändring i ILO:s stadga samt ILO:s konvention och rekommendation om hemarbete

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JuU5 Styrningen av polisen

Mom. 6 (tillsynen över polisverksamheten)

1. utskottet
2. res. 3 (mp)
Votering:
294 för utskottet
13 för res. 3
42 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 117 s, 75 m, 39 v, 35 kd, 14 c, 14 fp
För res. 3: 13 mp
Frånvarande: 14 s, 7 m, 4 v, 7 kd, 4 c, 3 fp, 3 mp

Mom. 7 (interna utredningar inom polisväsendet)

1. utskottet
2. res. 4 (v, mp)

Votering:

253 för utskottet

51 för res. 4

2 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 74 m, 34 kd, 15 c, 14 fp

För res. 4: 39 v, 12 mp

Avstod: 1 kd, 1 fp

Frånvarande: 15 s, 8 m, 4 v, 7 kd, 3 c, 2 fp, 4 mp

Carina Moberg (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KrU2 Kriminalisering av främjande av deltagande i lotterier som anordnas utom landet

Mom. 1 (förslag till lag om ändring i lotterilagen [1994:1000])

1. utskottet
2. res. 1 (m, c, fp)

Votering:

204 för utskottet

104 för res. 1

2 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 37 v, 35 kd, 1 fp, 13 mp

För res. 1: 75 m, 15 c, 14 fp

Avstod: 2 v

Frånvarande: 13 s, 7 m, 4 v, 7 kd, 3 c, 2 fp, 3 mp

Lena Olsson (v) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 2

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Meddelande om samlad votering

Talmannen meddelade att finansutskottets betänkanden FiU1 och FiU11 skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

10 § Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna, m.m.

Föredrogs

Finansutskottets betänkande 1998/99:FiU1

Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna, m.m. (prop. 1998/99:1 delvis, skr. 1997/98:187)

Anf. 2 BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Sverige har fått en löftesbrytarregering, vars valspråk verkar vara Makten framför allt. I går gällde löftesbrottet försvaret – en viktig, grundläggande gemensam uppgift. Fortfarande har vi i färskt minne hur Göran Persson, Erik Åsbrink och andra socialdemokrater i valrörelsen reste runt och försäkrade väljarna att ekonomin skulle växa så det knakade. Visst knakar det i svensk ekonomi, men det gäller regeringens ljusa prognos.

Verkligheten är socialdemokratins värsta fiende, sade en gång Olof Palme. Nu har verkligheten, medborgarnas och hushållens verklighet, åter hunnit i fatt. Jobb försvinner, tillväxtprognoserna skrivs ned och arbetslöshetsprognoserna skrivs upp.

Det är ett högt pris medborgarna får betala för socialdemokratins ovilja och oförmåga att anpassa politiken till de krav dagens verklighet ställer. Det har gjort att hundratusentals människor sitter fast i en arbetslöshet som inte bara drabbar dem själva ekonomiskt utan också kan ge bristande självkänsla och sociala problem. Det är en arbetslöshet som inte bara drabbar den som direkt är arbetslös utan alla andra som får betala kostnaden för den höga arbetslösheten. Det rör sig om tiotusentals kronor i extra skatt för medborgare runt om i Sverige till följd av den höga arbetslösheten.

Det i sin tur gör naturligtvis att också för dem som har arbete ökar bidragsberoendet. I fjol behövde nästan 800 000 människor i Sverige socialbidrag. Nästan 800 000 människor behövde socialbidrag, i större eller mindre omfattning, för att klara sin försörjning. En del saknade arbete eller var utförsäkrade, men för många av dem som hade ett arbete räckte inte pengarna till. Var tredje ensamstående mamma behöver socialbidrag för att klara sin ekonomi.

Det är inte så konstigt, därför att sammantaget är de svenska skatterna så höga att normal- och låginkomsttagare betalar uppemot två tredjedelar av sin totala arbetsersättning i olika skatter. Det är det som är problemet bakom utropet från en del föräldrar att de inte hade råd att betala avgiften när barnen skulle till doktorn. Det var inte avgiften som var för hög; det var skatten som var så hög att pengarna som var kvar efter skatt inte räckte till. Det var det som låg bakom regeringens snabba beslut att tidigare lägga utbetalningen av barnbidrag i somras så att midsommaren skulle kunna vara bra för de familjer som hårdbeskattas av Erik Åsbrink.

Det paradoxala är dessutom att de som drabbas av denna socialdemokratiska politik är vanliga människor, vanliga hushåll. Det är de som inte har någonting kvar efter skatt för att välja annat än det som den politiska sektorn i sin tur subventionerar eller ger bidrag till. De som har bra inkomster, som har tillgångar som är stora, kan alltid gå förbi köer och alltid välja fritt. Det är vanliga människor som drabbas av högskattestaten.

Trots de höga skatterna har de socialdemokratiska politikerna runt om i landet inte förmått leverera en sjukvård utan köer. Tvärtom har köerna åter växt fram sedan den vårdgaranti som infördes under den borgerliga regeringen 1991–1994 togs bort. Bristerna i skolan är uppenbara för de flesta. Äldreomsorgen ger inte i alla avseenden den kvalitet och den värdighet som den måste ge. Rättstryggheten urholkas och, som jag sade inledningsvis, försvaret får inte de resurser som motsvarar det som försvarets uppgifter fortfarande innebär.

Fru talman! Budgetpolitiken är inte bara att ställa samman inkomster och utgifter. Budgetpolitik är också ett uttryck för politisk vilja och ambition. Den moderata budgetpolitiken präglas av tre viktiga uppgifter.

Den första uppgiften är att man skall se till att det blir tillräckligt bra förutsättningar för att massarbetslösheten skall kunna elimineras, att komma i ett läge där ingen människa i Sverige behöver känna fruktan för att det inte finns något nytt jobb, om ett jobb går förlorat. Man skall alltid veta att man kanske behöver en utbildning, att man kanske får vänta några månader, men att det finns ett jobb. Man får fortsätta att jobba och försörja sig själv.

Den andra uppgiften är att tillåta att svenska hushåll – också de med normala och låga inkomster – skall kunna försörja sig på sina egna arbetsinkomster. Det är ett moraliskt viktigt krav.

Den tredje uppgiften är att man skall återställa förtroendet för att stat och kommun verkligen klarar sina grundläggande uppgifter. Det gäller sjukvården, äldreomsorgen, skolan och rättstryggheten – för att ge några exempel.

Skall man kunna skapa förutsättningar för nya arbetstillfällen krävs det först och främst insikt om att det är de människor som driver dagens företag, och som funderar på att starta morgondagens företag, som bestämmer om det skall bli tillräckligt många nya jobb. Men det blir det inte om dessa människor känner av dubbla skatter, överbeskattning, regleringar, krångel och att det är besvärligt att anställa. Också regeringen borde ju inse att om höga skatter på tobak och alkohol leder till lägre försäljning, så leder hög skatt på arbete till färre jobb, mindre arbete.

Det som krävs är alltså att Sveriges riksdag bestämmer sig för att ta bort dubbla skatter och extraskatter på företagande och för att införa lägre skatt på arbete. Det måste också bli mindre regleringar så att det blir lättare att anställa.

För att jobben skall kunna växa fram är det också viktigt att vi får en stabilitet när det gäller valutan. Finansutskottet fick ett brev från en företagare under behandlingen av budgetpropositionen. Företagaren berättade att han importerade varor från Schweiz och att han nu hade en beställning som till följd av försvagningen av kronan hade fördyrats med 400 000 kr – den ursprungliga beställningen var på ca 4 miljoner kronor. Företagaren skrev: Gör någonting åt detta!

Finansutskottets majoritet gör ju ingenting, men det som den här företagaren och många andra, framför allt mindre, företagare behöver är en stabilitet, att Sverige så snabbt som möjligt går med i det europeiska valutasamarbetet. Regeringen måste ta sitt ansvar och våga ta ställning i den här frågan.

Ytterligare en sak är nödvändig i dessa dagar i december när Björn Rosengren utlovar att Barsebäck snart skall kunna läggas ned, och det är

en vettig energipolitik. Vad är det för förnuft i att avveckla en svensk säker kärnkraft till priset av ökade kostnader, otryggare energiförsörjning och sämre miljö? Inte minst vi som kommer från södra Sverige vet ju vad följden blir när man börjar bränna fossila bränslen som alternativ till den kärnkraft som i dag finns. Det är ett slöseri utan like med miljöpolitiska konsekvenser som inte är acceptabla. Det gäller att se till att kärnkraftspolitiken och energipolitiken blir stabil och trygg. Då skall man inte snabbavveckla fungerande kärnkraftverk.

Fru talman! För oss moderater är det en moralisk förpliktelse att göra det möjligt för människor att försörja sig på sina egna arbetsinkomster. Det går inte att ersätta tryggheten i att ha kontroll över sin egen ekonomi – att kunna ha en marginal – med osäkra politiska löften. De löften som gavs i riksdagen 1958 om pensionerna var inte hållbara. Därför har vi träffat en uppgörelse om ett nytt och förhoppningsvis mera hållbart pensionssystem.

Det fanns delade meningar om exakt hur det skulle se ut, men vi vet att de löften som gavs för 40 år sedan alls inte hölls. De människor som trodde på löfterna har blivit svikna. Detta gäller också sjukvården där köerna har växt, och det gäller också många andra områden. Det är alltså bräckligt att förlita sig på att skatterna skall vara höga och att politikerna skall ta åt sig att utföra uppgifter som de sedan inte klarar av.

Att man skall kunna leva på sin egen lön är ett minst lika viktigt motiv för att sänka skatten på arbetsinkomster som att skapa förutsättningar för nya jobb. Vi menar att vi nu måste kompensera löntagarna för egenavgifterna genom en motsvarande skattesänkning i förvärsavdrag. Vi menar att staten skall ta över kostnader från kommunerna, så att kommunalskatten kan sänkas för såväl förvärsarbetande som för pensionärer; att grundavdraget höjs, att pensionärernas särskilda grundavdrag höjs och att ett grundavdrag för barn införs parallellt med det nuvarande barnbidraget.

De skattesänkningar som vi föreslår, som också gäller boendet, finansieras genom att offentliga utgifter minskar, men inte genom att offentliga insatser tas bort där de behövs.

Till skillnad från regeringen avvisade vi tanken på att minska stödet till de handikappade, och vi har i vårt budgetalternativ lagt in en återgång till de nivåer som tidigare gällde.

Till skillnad från regeringen och från det vänsterparti som också sviker sina löften menar vi att änkepensionerna inte skall reduceras på det sätt man genomdrev förra riksdagsåret. Vi skall se till att också där fullfölja de löften som en gång har givits.

De besparingar som vi föreslår är bl.a. mindre bidrag och subventioner för just de personer som också får lägre skatt. På det sättet behöver de mindre bidrag och subventioner därför att skatten är väsentligt lägre. Skatten blir ännu lägre vid en minskning av bidrag och subventioner, för vi sparar också på partistöd och presstöd genom att göra de offentliga verksamheterna mer effektiva och genom ett lägre bistånd än tidigare. Detta är ett antal besparingar som inte påverkar hushållens ekonomi, men som ger utrymme för de skattesänkningar som gör att man kan försörja sig på sina egna inkomster.

De skatteöverläggningar som Erik Åsbrink har inbjudit till och som skall börja nästa vecka måste vara inriktade, inte på en skattereform i den

traditionella meningen, dvs. att omfördela – en sänkt skatt, en annan höjd skatt – utan det måste vara fråga om en skattesänkingsreform. Den reformen måste som minimiinriktning ha att under de kommande fyra åren återställa ambitionerna med skattereformen. Det innebär att egenavgifterna kompenseras. Det innebär att kommunalskatten sänks, så att genomsnittsutdebiteringen blir 30 %, 30 kr, vilket i sin tur innebär en statlig skatt som inte är högre än 20 %. Dessutom krävs det en del förändringar, som jag har sagt tidigare, när det gäller företagande och möjligheten att få fram de nya jobben.

En annan viktig uppgift för oss moderater är att se till att grundläggande gemensamma åtaganden kan fullföljas på ett bra sätt. Det gäller sjukvården, som jag sade, det gäller äldreomsorgen, skolan och på statens område rättstryggheten och försvaret.

Lösningen på de problem vi har är inte ännu högre skatter och ännu större offentliga utgifter. Hade det varit så hade det inte funnits några problem, eftersom vi redan har världens högsta skatt. Det som i stället krävs är politiker i stat och kommun som förmår att hushålla med skattebetalarnas pengar och prioritera kärnuppgifter.

Det som krävs är inte mer av de Perssonpengar som egentligen är Andersson-, Petterson-, och Lundströmpengar – pengar som går till de politiker som redan visat att de inte på ett riktigt sätt förmår använda de stora resurser de har. Lösningen är i stället att göra det som Vårdförbundets ordförande Eva Fernvall föreslog för ett år sedan, nämligen att låta den personal som kan sjukvården organisera sitt arbete så att det blir effektivt och bra. Det som hon och många andra företrädare för sjukvården sade i en debattartikel var att om de får den möjligheten kan de ge oss bättre sjukvård till samma eller lägre kostnad.

Det är en skandal att regeringen inte omedelbart har försökt ta till vara de idéer, de tankar och den vilja som finns hos dem som arbetar i vården. Samma sak gäller äldreomsorgen och skolan. Ledarskap och organisation, prioritering av kärnuppgifterna är det som vi måste ägna oss åt. Medborgarna skall ha valuta för sina skattepengar.

Fru talman! Den ekonomiska politiken måste inriktas på att så snabbt som möjligt pressa tillbaka statsskuldskvoten, statsskuldens andel av ekonomin, till 60 %. Detta mål bör uppnås senast år 2002.

Med den moderata budgetpolitiken ger statens finanser de närmaste åren överskott som innebär att statsskulden amorteras snabbare än med regeringens politik. Det bästa sättet att långsiktigt minska statsskulden som andel av ekonomin är emellertid att skapa förutsättningar för högre tillväxt. Det skulle motverkas av regeringens ambition om permanenta överskott.

Det finns också anledning att kritisera regeringen för det sätt på vilket man har hanterat budgetprocessen. Den nya budgetprocessen i riksdagen har ju som syfte att skapa en trovärdighet för att utgifter inte skenar i väg. Men de budgeteringsmarginaler som regeringen har tillåtit sig, marginaler som har varit tiotals miljarder stora, har fått fyllas i takt med att inkomsten har utvecklats bättre än vad som var förutsett. Dessa marginaler används för att tillåta mer och mer av offentliga utgifter, vilket inte var syftet med budgetprocessen. Därför befinner vi oss i det läge som vi gör nu, när Erik Åsbrink brottas på sitt finansdepartement med hur han skall klara utgiftstaket för 1998. Kan han flytta över lite kostnader till 1999?

Nej, som Konjunkturinstitutet pekar på är det svårt att klara detta, därför att nästa år har redan så mycket ätits upp att marginalen bara är några miljarder. Det är därför man använder sig av kreativ bokföring. I stället för att ge kommunerna bidrag föreslår man att man under ett år skall lämna över en del av det statliga skatteunderlaget, för det märks inte i bokföringen. Detta var ett enda exempel.

Sanningen är att regeringen inte har haft kontroll över utgiftsutvecklingen. Man har i takt med stigande inkomster utöver prognoserna tillåtit sig nya utgifter. Nu befinner ni er i ett läge, som vi från den borgerliga sidan har varnat för under flera år, där ni faktiskt har problem med att hålla utgiftstaket.

Fru talman! Sverige kan bättre. Även om det har blivit ett nytt tillväxtdepartement med Mona Sahlin och Björn Rosengren i spetsen – och en del fäster stora förhoppningar vid detta – vore det bra med en omläggning av politiken. Det tragiska är att det tog fyra år tills man började fundera över tillväxt och tillväxtdepartement.

Nu har vi nåtts av budskapet att den stora tillväxtpropositionen är skjuten på framtiden. Och Mona Sahlin säger: Det är nog bra om arbetsmarknadens parter kommer överens om förbättrade förutsättningar för tillväxt. Men om hon och Erik Åsbrink nu vet att det krävs förändringar, borde de ställa sig frågan hur mycket det kostar de medborgare som i dag är arbetslösa och som betalar höga skatter. Om ni vet att det behövs någonting, varför vågar ni då inte göra någonting? Svaret är det som jag gav tidigare, att för er är makten viktigare än medborgarnas välfärd.

För att Sverige skall kunna bättre krävs en omläggning av politiken. Vi, Folkpartiet och Kristdemokraterna redovisar en sådan väg i den första reservationen i finansutskottets betänkande. I reservation nr 3 säger vi tillsammans med Centerpartiet att det inte räcker att sätta mål för sysselsättningen. Det krävs också åtgärder. Det krävs sänkt skatt på arbete och företagande och enklare regler på arbetsmarknaden. Det är några viktiga saker som regeringen under fyra år har försummat.

Fru talman! För att få en bättre politik yrkar jag bifall till reservationerna 1, 3 och 16.

(Applåder)

Anf. 3 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! I dag skall riksdagen fatta de beslut som låser fast utgiftsramar och -tak för 1999. Blir detta ett bra beslut, eller blir det besvikelse? Ja, för borgarna blir det besvikelse. De kommer säkert, som Bo Lundgren, att måla ut budgeten som svag och kraftlös, att ingenting händer. Regeringspartiet kommer säkert att tala om att det här är den bästa budget man kan tänka sig.

Vi i Vänsterpartiet har en något mer balanserad syn. Vi har valt att inleda ett samarbete med regeringen och med Miljöpartiet, och budgeten var vår första uppgift. Det var ett enkelt val, men det var en svår uppgift. Det var enkelt därför att det svarar mot det uppdrag som våra väljare har gett oss, nämligen att driva på för arbete och rättvisa. Men det var svårt eftersom det fanns så lite tid för arbetet. Men trots den knappa tiden innebär denna budget steg åt vänster, för fler i arbete och mer rättvisa. Det finns de som säger att vi i Vänstern inte har vunnit tillräckligt.

Fru talman! Den här omtanken om vår rätt till inflytande är kanske inte alltid så renhjärtad när den kommer från partier som alltid har sagt: Vänstern förmår inte ta ansvar. Det är omöjligt för Vänstern. Den kritiken påminner inte så lite om Tage Danielssons *Grallimatik* om ni minns den. Där skrev han och lät den obotfärdige säga: Alla negrer är lata. – Det där var en flitig neger. Han måste vara vit.

De som är kritiska mot oss intar positionen: Vänstern kan inte ta ansvar. Vänstern *har* tagit ansvar. Då har de svikit. Det är samma typ av logik. Nej, vi sviker inte. Den här budgeten är det första steget i ett uthålligt samarbete för hela mandatperioden – eller hur finansministern? Det är så vi skall göra. Det skall vi klara. Och vi har redan nått en bit på väg.

Så sent som i våras stod jag i denna kammare och kritiserade Socialdemokraterna för att målet om att halvera den öppna arbetslösheten var för begränsat. Då fick jag beröm och stöd av borgerlig press och t.o.m. borgerliga partier. Och vad ser vi nu? Nu har vi i den här budgeten ett konkret förslag om målsättning för ökad sysselsättning. Det är bra. Det borde vi vara glada för i alla partier.

I den här budgeten kan vi konstatera att Sverige inte längre måste låna. Staten kan i stället amortera. Vi i Vänstern noterar det med glädje. Det var ju våra röster som hösten 1994 lade grunden till budgetsaneringen och gjorde merparten av denna. Sedan gick det för långt med sänkt a-kassa, sänkt sjukförsäkring och för hårda sparkrav på kommunerna. Men i den här budgeten är vi åter på rätt väg.

Nivåerna i a-kassa och sjukförsäkring är återställda. Kommunerna får 1999 16 miljarder kronor mer än 1996. 2001 höjs nivån till 22 miljarder. Så långt har den affärstidning rätt som skrev innan valet att Persson följer Schyman.

Allt i budgeten är inte bra. Man kan inte få allt – inte ens med 12 % av rösterna. Men trots det tar vi ansvar för helheten. Vi säger inte: Det där är dåligt men det där är vårt. Vi tar ansvar för helheten. Men vi kan ju med särskild glädje notera en del saker.

I valet kritiserade Vänstern slopandet av värnskatten. Vi sade att det är orimligt att sänka skatten med 3 miljarder kronor och bara göra det för dem som tjänar lite bättre. Nu föreslår regeringen att också de som tjänar mindre skall få drygt 3 miljarder i sänkt skatt. Utan oss i Vänstern är jag rädd att skattesänkningen bara hade gällt dem som tjänar lite bättre. Hade det varit bättre? Vad säger ni i Folkpartiet? Jag vet att de som tjänar lite tycker att den lösning som majoriteten står för är mer rättvis.

Vi kan nu notera en extra skattesänkning för hyresgäster. Jag tror personligen att det hade varit bättre att bara rikta in de här slantarna till krisårgångarna. Men visst ger den här generella sänkningen möjlighet till lägre hyror än annars. Är denna möjlighet till lägre hyror bra eller dålig? Vad säger ni i Centern? Jag vet vad hyresgästerna tycker.

Kommunerna får en extra miljard 1999 och ytterligare två miljarder 2001. Visst stärker det vården och äldreomsorgen. Eller vad tycker ni kristdemokrater? Jag vet vad patienterna, personalen och de äldre på sjukhemmen tycker.

I budgeten utlovas förslag för kompetensutveckling i arbetslivet som träder i kraft den 1 januari 2000. Detta är något som arbetsmarknadens parter länge krävt. Det här är förslag för tillväxt i näringslivet, i industrin.

Jag är inte så säker på att det här löftet hade funnits utan Vänsterns medverkan. Är det här löftet bra eller dåligt? Vad säger Bo Lundgren?

I budgeten finns flera förslag för en rättvisare lönesättning mellan män och kvinnor. Är det här steg åt rätt håll? Det bör alla borgerliga partier svara på i den här debatten. Kanske tycker någon av er rent av att det här är för lite. Men kom då med och driv på tillsammans med oss! Sitt inte tysta i de här borgerliga reservaten där ni befinner er.

I budgeten finns satsningar på ett mer ekologiskt Sverige, på miljöomställning. Det finns pengar till naturskydd och marksanering. Vi har ett arbete på gång för gröna nyckeltal, miljöjusterade nationalräkenskaper. Det är ju så att vägen till en uthållig tillväxt just går genom satsningar på utbildning, kompetenshöjning, forskning och en produktion som är miljöanpassad. Det är en politik som ger utrymme för mindre företag att växa i framtidsbranscher där arbetsmarknadens parter vet att de arbetar under stabila och rättvisa villkor. Det är en väg till uthållig tillväxt som bygger på den produktiva rättvisans princip.

Mot det här alternativet står ni i den borgerliga oppositionen. Två partier har valt att liera sig med Moderaterna. Kvar står en isolerad Center och möjligen de väljare som är på spaning efter den mitt som flytt.

Ni säger att budgetens förslag är otillräckliga. Vad skall man då kalla ert alternativ? Det finns *en* reservation från den moderatledda alliansen. Det vänligaste man kan säga om den reservationen är att den liknar en önskelista. Den innehåller trevliga saker. Det gör alla önskelistor. Ni pratar länge om alla goda skattesänkningar, men ni säger väldigt lite om hur de skall finansieras. När ni talar lika länge om betalningen som om er skattesänkarfest, då kan vi börja föra en mer konstruktiv debatt.

Men tills ni lärt er det blir era recept i bästa fall bara blå löftesballonger. I sämsta fall, om väljarna givit er mandat eller om vi i Vänstern släppt fram er, hade det blivit något mycket värre. Det hade blivit ofinansierade skattesänkningar, ökade klyftor mellan män och kvinnor och mindre satsningar på gemensam vård och omsorg. Det hade blivit mer av privata lösningar för dem som har och mindre av gemensam välfärd. Men det hotet har väljarna röjt undan.

Väljarna, fru talman, föredrar uppenbarligen också det här som jag nu håller upp – ett litet rött paket med gröna snören – framför blå löften, blå ballonger. Väljarna vill ha mer av den produktiva rättvisan och mindre av marknadens makt och monopol.

Och det är inte bara här i Sverige som sådana här alternativ formas. Det här är också den politiska verkligheten i Italien, i Frankrike och i Tyskland. Därför har vi formulerat krav för ett vänsterns samarbete i Europa. Tyvärr har vi inte med oss Socialdemokraterna. Det är lite märkligt eftersom de ibland anklagar oss för att inte inse att det behövs mer samarbete i Europa. Vad vi föreslår är ett ökat mellanstatligt samarbete för ökad sysselsättning, ett samarbete där fler i arbete är det överordnade målet. Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation nr 10.

Vi driver ju på för ett alternativ till EMU-anpassningen. Vi i Vänstern menar att Sverige har bättre möjlighet att hävda rätten till arbete och social trygghet utanför EMU. Andra, som statsministern, säger att de är genuint osäkra medan högern vill gå med för marknadens skull.

Men EMU handlar ju, fru talman, inte bara om ekonomi. Det kanske inte ens *främst* handlar om ekonomi. Frågan handlar ytterst om vår nat-

ionella suveränitet. Ingen nation kan agera oberoende av sin omvärld. Det leder bara till Albanien och Nordkorea. Det är spår som förskräcker. Men ett land kan ju hävda sin suveränitet, rätten att fatta egna beslut.

Genom hela historien har suveräna stater utmärkts av vissa särdrag. Tre av de kanske viktigaste har varit rätten att sluta förbund med andra stater, rätten att hålla här och rätten att prägla mynt, alltså ge ut pengar. I EMU försvinner en av dessa rättigheter, rätten att ge ut egna pengar. Och Sveriges rätt att sluta avtal med andra stater är ju svårt sargad redan genom vårt medlemskap i EU.

Fru talman! Suveräniteten är ingen garanti för framgång lika lite som frihet är en garanti för välstånd. Men alternativen är sämre. En europeisk union med gemensam valuta leder med nödvändighet till en gemensam finans- och skattepolitik – kanske inte omedelbart men på sikt. Den europeiska förbundsstaten blir den naturliga konsekvensen av EMU.

Ett svenskt deltagande i den här valutaunionen måste avgöras i en folkomröstning. Något annat vore ett brott både mot Sveriges historia och mot Sveriges framtid. Vi anser att en folkomröstning borde hållas redan i samband med vårens val till EU-parlamentet. Men för att förenkla voteringarna och för att kunna manifestera största möjliga bredd väljer vi att biträda reservation 7 från Miljöpartiet i voteringen om kontraposition. Vi menar att alla ledamöter och partier som vill ha en folkomröstning borde kunna sluta upp bakom oss och Miljöpartiet i den voteringen.

Fru talman! Är då allt gott och väl när vi har antagit denna budget? Nej, det är det inte. Vi vet att det finns oroväckande tecken på en försvagad industriuppgång. Men det är ändå skillnad mellan denna försvagade uppgång och det tidiga 90-talet, då vi hade en accelererande nedgång under Carl Bildt. Det är en väldig skillnad.

Om konjunkturen försvagas kraftigt, måste vi ha kraft att motverka nedgången. Detta har arbetsmarknadsutskottet insett. Det skriver: ”Utskottet kan därför inte utesluta att de av regeringen föreslagna ramarna för utgiftsområde 13 och 14 kan behöva justeras upp.” Vi måste ha den beredskapen. Men om vi skall kunna ha resurser till det kan vi inte samtidigt lova ut miljard efter miljard till försvarets svarta hål. Det kan vi inte ha råd med.

I budgeten finns en politik för arbete och starka statsfinanser, med tydliga mål för ökad sysselsättning, överskott och amorteringar. Men budgeten säger också att dessa mål gäller vid den tillväxt som kalkylerades i 1997 års proposition. Om tillväxten av konjunkturnässiga skäl väsentligt skall avvika, skall motsvarande avvikelse från målen tolereras.

Vad betyder detta? Ja, helt enkelt att om sysselsättningen blir sämre, får vi mindre inkomster. Då måste vi överväga att dra ned på amorteringarna för att klara jobben. Vi har redovisat denna precisering i ett särskilt yttrande. Jag tror inte att någon här i kammaren vill eller i vart fall vågar hävda någon annan mening.

De tre partierna bakom budgeten har inte klarat att finansiera allt vad vi vill i budgeten. Vi har gemensamt klarat att höja pensioner och satt ett datum för höjda barn- och studiebidrag. Men andra välbehövliga satsningar har fått stå tillbaka. Ett parti, Socialdemokraterna, fick ge avkall på sitt vallöfte om maxtaxor i barnomsorgen. Vi i Vänstern har fått ge avkall på många av våra krav.

Detta är resultatet av prioriteringar som utgår från krav på överskott och fastställda tak. Denna nya stramare budgetprocess har en nästan enhällig riksdag ställt sig bakom. Av partierna är det väl bara Vänsterpartiet som har protesterat mot en del inslag i budgetprocessen.

Jag är beredd att erkänna att den nya budgetordningen har många tjänster, särskilt när det gäller att ta ned stora underskott. Men tekniken att fastställa utgiftstak för tre år framåt skapar också problem. Översatt till en hushållsbudget innebär den att familjen skall lägga fast sina utgifter för tre år framåt. Blir sedan inkomsterna större än väntat, kan familjen bara spara eller amortera, vilket är samma sak. En lönehöjning för en sådan här familj kan aldrig leda till ett nytt kök, en nyare bil eller något roligt för barnen, för taket ligger fast.

Skulle Sveriges familjer tillämpa utgiftstak – att skilja inkomster från utgifter – skulle den inhemska konsumtionsökning som vi just nu ser och som leder till ökad efterfrågan på arbetskraft förbytas i en rejäl lågkonjunktur. Sådana här tak kan göra det svårt i framtiden, också vid goda konjunkturer med ökade inkomster för samhället, att finansiera angelägna reformer.

Ett sådant exempel är maxtaxan i barnomsorgen. En sådan reform rätt finansierad är vi positiva till, men hur skall man få in den under redan satta tak? Vad skall bort i stället? Ökade inkomster är inget godkänt svar så länge vi inte har höjt taken. Att klara det med minskade utgifter för försvaret eller för arbetslösheten kan vara en lösning, men ännu enklare är nog att få fler i arbete, så att vi vågar bygga ut folkhemmet och höja taken, samtidigt som vi amorterar ned på statens skulder.

Det är den här lösningen som vi i Vänstern förespråkar, att driva en politik för fler i arbete. Det sätter vi allra främst. Det är därför som vi har valt att vara med om att ta fram den här budgeten och inleda ett långsiktigt samarbete med två andra partier: för ekonomins, jobbans, rättvisans, jämställdhetens och miljöns skull. Det är den uppgift som vi skall klara under den här mandatperioden. Sysselsättningen skall upp, och rättvisan skall öka.

(Applåder)

Anf. 4 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! Det är ju bra att Vänsterpartiet och Socialdemokraterna nu har följt det moderata förslaget om att höja pensionerna. Det är tråkigt att Vänsterpartiet har brutit sitt löfte att återställa änkepensionerna.

Man kan kommentera det som Lars Bäckström sade också genom att säga: Hade vi under 80-talet, då spekulationsekonomin florerade, vilket ledde till krisen i början på 90-talet, haft en gemensam valuta, med de krav som ställs på låg inflation och stabilitet, hade vi inte haft den krisen eller i vart fall inte en tillnärmelsevis så djup kris. Det är ett stort skäl till att vi skall ha den stabilitet som eurosamarbetet innebär.

Jag skulle vilja fråga Lars Bäckström två saker. För det första: Ni skall ju nu i fyra år regera med socialdemokraterna. När nu Barsebäck avvecklas – helt felaktigt, som vi ser det – vad är nästa steg? Vilka krav ställer ni på regeringen?

För det andra: Lars Bäckström sade själv från talarstolen att ni vill ha en successivt allt större offentlig sektor, med höjda utgiftstak. Det innebär att ni vill permanenta en modell med höga skatter och en stor offent-

lig sektor som gör att människorna blir beroende och utlämnade. Det ni vill enligt era program och enligt vad ni sade i valrörelsen är att ta bort enskilda alternativ i sjukvården och i vården i största allmänhet, såsom äldreomsorg och barnomsorg. Hur kommer ni att gentemot regeringen driva kravet på borttagande av alla enskilda initiativ i vård och omsorg och för den delen också i skola?

Anf. 5 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Vad gäller en allt större offentlig sektor vill jag säga: När det tillkommer två anställa, kanske i privata tjänster eller i exportindustrin, får vi råd med ytterligare en anställd i kommunen. Hela ekonomin växer. Ni moderater vill bara att de privatanställdas antal skall få öka medan de offentliganställda skall bli färre.

Bo Lundgren! Jag talade i mitt anförande om notan för era betalningar. Var inte bara den generöse värden, som lovar ut alla godbitar vid smörgåsbordet! Hur skall ni finansiera det här? Ni har nämnt partistöd och presstödet. Det låter lite käckt, som någonting som man ändå kan ta bort. Det ger en finansiering med 400 miljoner kronor, men ni skall sänka skatten med 30 miljarder 1999 och sedan med 60 miljarder och med 86 miljarder. Presstödet och partistödet kan ge ca 300–400 miljoner. Det är den finansiering som ni vill tala om.

Det andra, att ni vill överlåta allt till de privata försäkringsbolagen, talar ni inte om. Det gäller trafikförsäkring, arbetsskadeförsäkring och läkemedelsförsäkring, som förmånstagarna skall få betala. Makten skall flyttas från de trista politikerna till direktionsrummen i Skandia, Trygg-Hansa och de andra försäkringsbolagen. Tala om era finansieringar! Tala om medaljens baksida! Det rekommenderar jag Bo Lundgren.

Anf. 6 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! Det stora problemet med Lars Bäckström och hans politik är att han bara ser att makten kan ligga i styrelserum eller i politiska församlingar. Det som jag och mitt parti vill är att makten skall vara hos människorna. Det är det väsentliga.

Finansieringen av skattesänkningar innebär, som jag sade, att vi växlar lägre skatt mot mindre av bidrag och subventioner just till dem som får lägre skatt. Det är den huvudsakliga och stora finansieringen.

Tillbaka till det som Lars Bäckström inte vill prata om: Vi föreslår inte att man skall ha en massa privata försäkringar på sjukvårdsområdet. Vi föreslår att de politiker som inte har kunnat administrera en bra vård ersätts med en försäkringslösning, där personalen med sin kunskap och kompetens tillsammans med patienterna kan se till att vården blir bättre.

Stick inte under stol med att ni har gått ut i valet och sagt att ni vill ta bort enskilda alternativ som kan hjälpa till att göra det bättre i vården, i omsorgen och i skolan. Lars Bäckström! Ge alltså ett klart besked: Hur skall ni gentemot regeringen driva kravet på att ta bort alla de möjligheter till alternativ som nu finns och som borde bli fler inom ramen för ett system där de enskilda människorna får inflytande, inte vare sig politikerna eller de som sitter i styrelserummen.

Jag tycker också att Lars Bäckström kunde svara på frågan hur ni skall gå vidare när det gäller den enligt vår uppfattning både miljömässigt och på annat sätt fullständigt förödande kärnkraftsavvecklingen. Vad

kommer efter Barsebäck? Ni skall ju bestämma tillsammans med Åsbrink i fyra år.

Anf. 7 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Efter Barsebäck kommer ett uthålligt energisystem, där vi sparar och hushållar. Ni vill permanenta Barsebäck för evigt. Alternativt får ni ett väldigt abrupt slut när ni skall stänga tolv aggregat samtidigt.

Här sägs att vi vill förhindra enskilda initiativ i vården. Det var oerhört felaktigt sagt. Varje dag tas det enskilda initiativ på vårdavdelningar, i daghem och i skolor, där enskilda anställda gör ett strålande jobb. Är de inte människor, Bo Lundgren? Det är inte några anonyma politiker som arbetar på sjukhusen och på daghemmen i Uddevalla, där jag lever. Där tas enskilda initiativ varje dag. Men vi vill inte att det här skall få styras av marknadens spel och av monopolkrafterna, utan gemensamt.

Ni säger att ni vill finansiera trafikförsäkringen. Ni skall spara in 4 miljarder genom att man själv skall få betala trafikförsäkringen. Detta skall träda i kraft den 1 januari 1999.

Ni moderater satsar 200 miljoner kronor i Riksförsäkringsverket och får en utväxling med en ny snabb försäkringsrehabilitering som ger 7 miljarder kronor. Vi kan se vilken utväxling Moderaterna har: Man satsar 200 miljoner kronor och får tillbaka 7 miljarder kronor inom två år! Det är otroligt att ni inte satsar 400 miljoner och får tillbaka 14 miljarder kronor! Detta är ju ett perpetuum mobile med skattesänkningar som finansierar sig själva. Det är ingen svensk som tror på det; det är bara blå ballonger! Därför föredrar svenska folket även små röda paket med gröna snören. Det är handfast och konkret, och det ger arbete och rättvisa.

Ni moderater kan inte leka och tro att allt blir bra med en massa stora jättekäcka skattesänkningar. De är jättebra för jobbets skull, det tror jag också, men ni har ju ingen finansiering mer än vaga löften. Hade ni föreslagit att detta skulle träda i kraft 2003 hade ni kanske hunnit få in era försäkringssystem, men till 1999 fungerar det ju inte! Det här är den värsta formen av blåpopulism! Usch!
(Applåder)

Anf. 8 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Den förra – ja, vad skall man kalla det – ordväxlingen var intressant. Det hade varit väldigt intressant om Lars Bäckström något hade kommenterat Vänsterpartiets kongressbeslut om att förbjuda eller avveckla friskolorna. Det kanske kommer i nästa inlägg.

Fru talman! Kristdemokraternas budgetförslag tar sikte på att öka sysselsättningen så kraftfullt att välfärden kan tryggas för alla. Massarbetslösheten kostar ca 150 miljarder kronor i år, förutom naturligtvis förlorad självkänsla och framtidstro hos dem som drabbas. Vad som krävs är en offensiv tillväxtpolitik för nya jobb, framför allt genom bättre villkor för företagande. Vi kristdemokrater vill skapa ett så bra företagsklimat att landets företagare vågar börja satsa och vågar börja nyanställa igen. Det här vill vi åstadkomma genom regelförändringar, förenklingar, minskad byråkrati och stabila villkor i kombination med strukturella åtgärder som förbättrar ekonomins funktionssätt. Men det krävs också

mindre skattebelastning på arbete, sparande och företagande om det verkligen skall hända något. Det räcker inte med en av åtgärderna. Det krävs ett helt batteri av åtgärder som tillsammans skall skapa förtroende och framtidstro hos både arbetsgivare och arbetstagare. När detta sker, när förtroendet mellan politiker och företagare kan börja återupprättas så att de nya jobben tar fart, då får Sverige också råd med en bättre och tryggare vård och omsorg. Då kan arbetslöshetsmiljarderna i stället användas till mer angelägna behov. Ett sådant akut behov är att det skall finnas tillräckligt med sängar, vårdplatser och läkare på våra sjukhus. Nuvarande katastrofala situation inom delar av vården är en skam för den regering som haft makten sedan hösten 1994, och som fick makten efter löften att avbryta ett besparingsprogram på det här området som den förra regeringen hade satt i gång! Vårt mål är att det skall tillkomma 20 000 nya sjukhusplatser på svenska sjukhus under de kommande tio åren.

Fru talman! Genom omprioriteringar och besparingar i de offentliga finanserna kan kristdemokraterna genomföra en skattepolitik där alla får behålla mer av sin egen lön. Men skattelindring handlar faktiskt inte bara om ekonomi. För oss handlar det om att myndigförklara medborgarna. Vi tror att individer och familjer själva har förutsättningar att bättre än det politiska systemet bestämma över en större del av sin egen inkomst. Det civila samhället måste få större utrymme i Sverige. Det behövs inte bara en ekonomisk tillväxt. Vi behöver också ett tillväxtklimat för medborgaranda, för ökat ansvar i frivilliga nätverk och frivilliga organisationer i samhället. Därför vill vi kristdemokrater ge ökade förutsättningar för personligt ansvarstagande, samtidigt som den etiska dimensionen stärks. Mer enskilt ansvar bör gå hand i hand med en starkare etisk förankring i samhället. Det blir ett bättre, tryggare och friare samhälle än när staten och kommunen skall vara huvudansvariga för våra liv.

Detta leder oss till att svenska hushåll och familjer behöver få uppleva en frihets- och valfrihetsrevolution. Vi tror nämligen att det samtidigt blir en kreativitetinjektion som i sig också ger ökad tillväxt och nya jobb. Därmed skapas mer gemensamma resurser för en värdig vård och en bättre omsorg för de verkligt svaga grupper i samhället som i dag kommer i kläm i det orimliga högskattesamhället.

Jag tycker att det är tragiskt att ett modernt land som Sverige på väg in i 2000-talet skall hämmas – alltså även ekonomiskt – av att sitta fast i så mycket statligt och kommunalt förmynderi när det gäller valet av barnomsorg, val av skola, val av äldreboende och val av sjukvård. Men den socialdemokratiska regeringen sitter tyvärr fast i ett kollektivistiskt tänkande som senast manifesterades i den nuvarande socialministerns bannbullor riktade mot en ökad mångfald av vårdgivare inom sjukvården. Jag tror inte att vyerna heller särskilt påtagligt kommer att vidgas i riktning mot valfrihet och mångfald i sällskap med den sönderfallande utgiftsalliansen med Vänstern och Miljöpartiet.

Kristdemokraternas politik och budgetalternativ är alltså inriktade på att ge förutsättningar för nya jobb och för tryggare vård, kombinerat med en valfrihetsrevolution med en etisk dimension.

Regeringens budgetförslag svarar alltså inte på långa vägar upp mot de utmaningar Sverige står inför. Finansutskottets socialdemokratiska majoritet bekräftar på ett närmast pinsamt sätt att budgeten i flera avse-

enden är ett alternativ byggt på lösan sand. Det är fullständigt unikt att en svensk regering ett par veckor efter att den lagt fram sitt viktigaste ekonomisk-politiska dokument måste medge att de förutsättningar som den är grundad på inte håller, trots att varningssignalerna varit många och tydliga. De betydligt sämre konjunkturutsikter som kunde förutses redan i somras borde ha fått större genomslag i budgeten och den ekonomiska politik som den är grundad på, men detta har regeringen uppenbarligen valt att blunda för.

Följden av en svagare ekonomisk utveckling blir lägre sysselsättning och högre arbetslöshet. Varslen om avskedanden inom industrin ökar nu mycket snabbt. Nu senast är det Volvo som varslar tusentals medarbetare. Mellan oktober 1997 och oktober 1998 ökade varslen om uppsägning med hela 57,6 %. Hittills har arbetslösheten i stor utsträckning minskat genom att människor förts bort ut statistiken. Det är också anmärkningsvärt att över 700 000 personer, hela 17 % av arbetskraften, helt eller delvis står utanför arbetsmarknaden när Sverige nu står på toppen av en högkonjunktur. Samtidigt finns det, trots denna massarbetslöshet, uppenbara överhettningssproblem i ekonomin som bekräftar de strukturella problemen inte minst på arbetsmarknaden.

Men det värsta av allt, fru talman, är ändå att trots detta allvarliga läge så föreslår inte regeringen några åtgärder för att få fart på tillväxt och sysselsättning. Som vanligt skall de konkreta förslagen komma i nästa proposition. Så har det hetat i fyra år nu. Ideologisk vanda, oenighet inom regeringen om t.ex. synen på skatterabatt på hushållstjänster och inte minst allt segare förhandlingar inom den tillväxtskeptiska utgiftsalliansen är antagligen de effektivaste bromskrafterna mot att det skall hända någonting med de konkreta förslagen. Nu har Konjunkturinstitutet och faktiskt också Ekonomistyrningsverket varnat för att statsbudgetens utgifter redan i år kan gå igenom utgiftstaket med flera miljarder. Ovanpå detta cirkulerar nu rykten och uppgifter om att regeringen är på väg att göra upp med Sydkraft om att i onödan betala ut ett större antal miljarder för att man väljer en snabbavveckling av Barsebäck framför en långsiktigt hållbar omställning av energisystemet.

På vilket sätt utgör detta ett led i en genomtänkt näringspolitik? Är verkligen snabbstängningen en rimlig resursanvändning? Varifrån skall miljarderna tas? Är inte Barsebäcksmiljarderna lika svåra att finansiera som försvarsmiljarderna, eller är det några andra pengar som existerar i något annat sammanhang? Vore det inte mer angeläget att t.ex. se till att det finns sängar och läkare på våra sjukhus?

Det framgår också av budgetpropositionen att regeringen även i övrigt saknar en genomtänkt näringspolitik. Dessutom saknar man ett parlamentariskt underlag för en långsiktig och stabil tillväxtpolitik, vilket de senaste dagarnas diskussioner om försvarsbudgeten visar på.

Fru talman! Det aktualiserar ett genuint dilemma i budgetarbetet som minoritetsregeringen Persson försatt sig i. Å ena sidan samarbetar regeringen med en politisk allians kring budgetens utgiftssida – vi kan kalla den för utgiftsalliansen. Å andra sidan vill man nu inleda ett samarbete om budgetens inkomstsida – om skatterna. Den 9 december är tanken att det skall bli diskussioner om skatterna runt ett i varje fall inledningsvis ganska stort bord. Jag tycker det verkar ganska svettigt för finansministern redan nu att försöka avgränsa samarbetet till just de fem områden

som samarbetet var tänkt att omfatta. Försvarsdebaklet ger en försmak av vad som väntar med nuvarande regeringskonstellation under de kommande åren.

Aptiten växer ofta medan man äter. Lars Bäckströms inlägg här var ett mycket intressant exempel på det. Hur länge tror Erik Åsbrink att Vänsterpartiet och Miljöpartiet tänker medverka i en sådan tudelad budgetprincip och bara vara med att samarbeta om utgifterna medan ett annat gäng skall samarbeta om inkomsterna och skatterna? Lars Bäckströms anförande var en kraftfull plädering för att denna tudelning med konstiga utgiftstak och sådant som man nu sysslar med bör bort och att det skall vara mer frihet och mer inflytande över hela processen från Vänstern.

Men jag vill samtidigt gärna säga att det finns nya signaler i budgeten och mer positiva skrivningar om skatternas betydelse för tillväxt och sysselsättning i både propositionen och utskottets betänkande. Samtidigt har den tidigare kritiken mot förment negativa fördelningspolitiska effekter av sänkta kapital- och förmögenhetsskatter närmast totalt utmönstrats ur både budgeten och betänkandet. Det skall bli väldigt intressant att se hur Vänstern och Miljöpartiet skall kunna gå med på detta.

Det kanske är så, Lars Bäckström, att Vänsterns politik gällde inför och före valet. Nu, efter valet, verkar man beredd att ställa upp på en politik med sänkta kapital- och förmögenhetsskatter på inkomstsidan och övergivna krav på rättvisa åt svaga grupper som änkor på utgiftssidan för att få sitta med i de fina salongerna. Strömlinjeförminingen och avradikalisereringen går nu i en svindlande fart på vänsterkanten. Där sitts det minsann inte still i de postkommunistiska reservaten, Lars Bäckström!

Fru talman! Mot en disparat och sönderfallande utgiftsallians står Kristdemokraternas alternativ. Vi har tillsammans med Moderata samlingspartiet och Folkpartiet presenterat en annan inriktning av den ekonomiska politiken i en omfattande gemensam reservation. Kristdemokraternas politik tar sikte på att skapa förutsättningar för nya jobb. Det är en politik som ger en tryggare och säkrare välfärdsutveckling för enskilda och familjer.

Genom besparingar och omprioriteringar i budgeten vill vi alltså göra det möjligt för fler att leva på sin egen inkomst, ge småbarnsföräldrar förutsättningar att kunna få mer tid med barnen, pensionärerna höjda och trygga pensioner, resurser för en värdig vård och omsorg utan köer, fler lärare i grundskolan, resurser till ett återupprättat rättsväsende, en ökad miljöattsning och bättre villkor för jordbruket. Åkerinäringen och sjöfarten är för närvarande våra mest konkurrensutsatta näringar. Sjöfarten håller på att flagga ut. Nu är det jordbrukets tur, och åkerinäringen är också i fara. Samtidigt vill vi också göra en anständig satsning på att jordens fattigaste skall få bättre utvecklingsmöjligheter genom ett effektivare och bättre bistånd.

Fru talman! Jag står givetvis bakom samtliga kristdemokratiska reservationer och de gemensamma reservationerna men för att vinna tid yrkar jag bifall endast till reservationerna 1 och 17.

(Applåder)

Anf. 9 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det finns förmenta negativa effekter av sänkt förmögenhetsskatt och sänkt kapitalskatt, Mats Odell. Jag tror, men jag vet inte, att

Mats Odell har en del aktier, kanske rent av förmögenhet. Det kan ju bara Mats Odell veta. Kommer Mats Odell personligen att få någon sänkt skatt av slopad förmögenhetsskatt eller sänkt kapitalbeskattning?

Kommer Mats Odell att få det kan jag berätta att väldigt många av dem jag känner på Uddevalla lasarett, på de mekaniska verkstäderna i Uddevalla och på bilfabriken i Uddevalla inte kommer att få en enda krona i sänkt skatt av slopad förmögenhetsskatt, sänkt förmögenhetsskatt och sänkt kapitalbeskattning. Inte en krona kommer de att få. Då kanske det uppstår en del förmenta negativa effekter.

De här människorna kanske är så okunniga att de inte inser att det är något negativt. Men de är så trubbiga ibland att de tycker att det är lite orättvist att Mats Odell som har ganska hyfsad inkomst får sänkt skatt och de får inget. Så trubbiga är en del människor i Sverige, Mats Odell! Sådana förmenta fördomar har de.

Ni sade att ni har en sammanhållen reservation, Mats Odell. Det finns inte en rad i den reservationen om finansiering, utan det handlar bara om sänkt skatt. Det är på samma förklaringsnivå som att säga: Det är bättre att vara rik och frisk än fattig och sjuk. Tror skråen det att det sätter fart på ekonomin om man sänker skatten, om det är det enda man gör! Men hur skall man sedan få pengar till sjukvården, äldreomsorgen? Mats Odell utlovade 20 000 nya vårdplatser. Med vad skall de betalas?

Vad får det för effekter när ni tar in miljarder på trafikförsäkringen och höjer avgiften i arbetslöshetsförsäkringen? Det drabbar dem som jobbar på sjukhusen och på bilverkstäderna. De får högre avgift till a-kassa, och de får högre skatt på sitt bilåkande. Allt det får de, men de får inte del av era skattesänkningar.

Vi skall komma tillbaka till detta med taken och vem som har respekt för dem, Mats Odell. Moderaterna har bättre respekt än vad ni har. De ger kommunerna kompensation för skattesänkningar, men det gör inte ni.

Anf. 10 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Först vill jag säga till Lars Bäckström att jag icke kommer att få ett öre i sänkt skatt om förmögenhetsskatten avvecklas.

För det andra står det i propositionen och i betänkandet, Lars Bäckström, att de lättflyktiga skattebaserna, som kapitalskatter och förmögenhetsskatter, skall upp på bordet. Jag tolkar Lars Bäckströms inlägg som riktat lika mycket till finansministern inför de överläggningarna som ett bevis på att det jag sade tidigare är sant.

När det gäller förmögenhetsskatten, Lars Bäckström, har den socialdemokratiska regeringen redan befriat 17 av landets aktiemiljardärer från förmögenhetsskatt på sina aktier. Det är de vanliga människorna, de som i dag kanske är pensionärer och har byggt ett eget hem, som i dag drabbas av både fastighetsskatt och förmögenhetsskatt. De smarta, klipparna, har i stor utsträckning flyttat ut sitt kapital. De går fria. Det här handlar om att skapa en bas för stabila inkomster i framtiden också i den globaliserade värld vi befinner oss i.

Kristdemokraternas profil när det gäller skattesänkningar är en höjning av grundavdraget för vanliga låg- och medelinkomsttagare. 1,3 miljarder pensionärer, Lars Bäckström, får sänkt skatt genom Kristdemokraternas förslag. Samtidigt höjer vi pensionstillskottet med 200 kr per

Anf. 11 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag påstår inte att det inte kan vara behövt att sänka skatter. Men däremot invänder jag emot att det inte skulle ha några fördelningseffekter och att det bara är tomt prat – för det är det inte.

Jag och Vänsterpartiet – Bo Lundgren kan nicka här i bänken – var de första inom arbetarrörelsen som började tala om slopad förmögenhets-
skatt på arbetande kapital i företagsamheten. Visst stämmer det, Bo
Lundgren? Nicka gärna, så att jag vet att det är så.

Vi insåg detta tidigare än vad Socialdemokraterna gjorde, men vi på-
står ju inte att detta inte har några fördelningspolitiska konsekvenser. Det
insåg vi att det hade, men vi gjorde detta för jobbens skull. Erik Åsbrink
vet också att det har fördelningseffekter, även om man måste göra detta.
Att man inte har den insikten i det borgerliga lägret försvårar arbetet i
skattesamtalen. Visst är det så. Ni måste gå hem och läsa på och se att det
finns någonting som heter fördelningspolitik och effekter. Det är inte
bara hjärnspöken.

Mats Odell betalar kanske inte förmögenhetsskatt. Det gör inte jag
heller. Men det finns de som gör det, och de är rika. De fattiga får inte
del av detta. Det är ju så elementärt att säga att detta är förmenta fördel-
ningseffekter. Det blir ju så dumt. Eller hur?

Tala om hur ni skall få 20 000 nya platser i vården för 1 miljard! Det
är en fantastisk utveckling. Man ger kommunerna 1 miljard, och så blir
det 20 000 nya vårdplatser. Nu svingar ni det magiska spöt. Det är ex-
trema utväxlingar ni har. Det är vita, kristdemokratiska, tomma bal-
longer.

Sedan har vi detta med kommunerna. Ni sänker grundavdraget. Då
får kommunerna mindre skattepengar. Det kompenserar ni inte med att
öka statsbidragen till kommunerna som Moderaterna gör på ett korrekt
sätt. Ni manipulerar med utgiftstaken. Sedan har ni mage att anklaga oss.
Ni överför den statliga skatten till kommunerna. Det är vad ni gör. Ni ger
bort statens skatteintäkter till kommunerna som kompensation. Det är
manipulation och bedrägeri. Det strider mot grundläggande principer i
skatterätten. Det är alltså en statsrättsligt vidrig manipulation för att und-
vika utgiftstaken. Så skall ni inte göra. Det är dålig moral.

Anf. 12 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag måste erkänna att jag inte vet vart Lars Bäckström
vill komma med sitt inlägg. Jag tycker att det bekräftar hans tidigare tes
att den som är rik och frisk har det bättre än den som är fattig och sjuk.
Vart vill han komma?

Det kan finnas fördelningspolitiska effekter. Men gäller det inte be-
skattningen av arbetande kapital? Lars Bäckström är uppenbarligen ändå
beredd att föreslå att förmögenhetsskatten slopas där. Det kan vara så,
Lars Bäckström, att det handlar om en avvägning mellan fördelning och
tillväxt, dvs. att vi faktiskt måste se till att degen börjar jäsa när kakan
skall bakas. Det är där jag tycker att det har skett ett genombrott i propo-
sitionen och även i betänkandet. Uppenbarligen kommer Vänsterpartiet
att utgöra ett problem när det här skall sättas i sjön framöver.

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna, m.m.*

Jag tycker att det skulle vara intressant om Lars Bäckström utnyttjade sin möjlighet att svara på frågan om det stämmer att Vänstern har ett kongressbeslut på att förbjuda friskolor. Stämmer detta Lars Bäckström?

Kristdemokraternas förslag om 20 000 nya sjukhusplatser gäller under tio år. Vi satsar 1 000 miljoner kronor mer än regeringen till kommunsektorn under 1999.

Anf. 13 TALMANNEN:

Lars Bäckström har ingen mer replik i detta replikskifte.

Anf. 14 LENA EK (c):

Fru talman! Ledamöter! Jag skall läsa upp en sammanfattning av utvecklingen under november månad. Det handlar om tillväxtprognoser för 1999.

- Konjunkturinstitutet: Från 3,3 % till 2,3 %.
- Handelsbanken: Från 2,8 % till 1,8 %.
- SE-banken: Från 3,3 % till 2,4 %.
- Merita-Nordbanken: Från 3,2 % till 2,6 %.
- OECD: Från 2,4 % till 2,2 %, och mer kommer.

Sammanfattningen här är väl vad man kan kalla en svart november för Sverige och en svart november för varje medborgare som är beroende av den svenska ekonomin, dvs. alla som har jobb, alla som inte har jobb, alla som behöver utbildning, alla gamla, alla sjuka, alla vi.

Ungdomar sjunger mycket på en låt som heter Vintersaga av Monica Törnell. Där är omkvädet, det som kommer tillbaka när hon har gjort en massa landningar, för att inte säga nödlandningar, runt om i Sverige: ”Det är då som det stora vemodet rullar in. Och från havet blåser en isande gråkall vind.”

Det här läget kräver ansträngningar. Skall Sverige klara att nå de sysselsättningsmål och de ekonomiska mål som regeringen har föresatt sig, måste vi identifiera tillväxtsektorerna och undanröja hinder för den goda tillväxten.

Den budget som har lagts fram av regeringsunderlaget är som en gungbräda. Den vilar på en enda sten, och det handlar om att man satsar på och tror att tillväxten skall öka så mycket att totalekvationen i budgeten går ihop. Den här stenen skrivs nu ned i ökad omfattning på grund av det internationella läget, men också på grund av läget i Sverige.

Misstron mot den svenska ekonomiska politiken har ökat på senare tid, liksom osäkerheten kring nivåer på räntor och valuta. Samtidigt har börskurserna justerats ned globalt. Den finansiella krisen i Asien är en viktig förklaring till detta.

OECD upprepar i sin konjunkturbedömning i november råden till Sverige om att sänka skatterna och reformera arbetsmarknaden. Det är hög tid att regeringen tar det här på allvar. Det är inte första gången som OECD har påpekat detta. Detta är viktigt särskilt mot bakgrund av det internationella läge som råder i dag och det faktum att osäkerheten i de prognoser som vi trots allt har är större än på länge. Finansutskottet har

haft en lång diskussion om trovärdigheten i de prognoser som läggs fram. Det är alltså ett skakigt läge.

Den industriella konjunkturen blir också allt svagare. Hela hösten har trenden varit negativ, och under november befestes nedgången. Det tyder alltmer på att 1999 kommer att bli ett svagt år för industrin. Index och orderingång fortsatte att sjunka i november, inte bara för exportindustrin utan också för den inhemska, vilket siffror från i dag på morgonen visar med all tydlighet i världen.

Det gör att industrin nu justerar ned sina produktionsplaner för det närmaste halvåret. Det gör också att sysselsättningen i industrin minskar. Det kommer flera varsel dagligen, senast 500 personer i Eslöv i dag på morgonen. Det här är mycket oroande rapporter.

Fru talman! Tyvärr förmår inte regeringen att möta de här framtidsfrågorna eller hitta lösningarna. Den budget som har lagts fram vilar helt på förhoppningarna att konsumtionen skall öka och arbetslösheten halveras. Men åtgärderna för att säkra den här utvecklingen finns inte med. De saknas. De skattesänkningar som föreslås ger mycket liten effekt för dem som bäst behöver den.

Centerpartiet samarbetade med socialdemokratin om saneringen av ekonomin i ett krisläge. Vi hade ett tydligt uppdrag som resulterade i att räntorna halverades och förtroendet för den svenska ekonomin återskapades.

Här i dag är det en instabil överenskommelse som utgör regeringsunderlag. Det ger en mycket osäker situation. Det är mycket som är oklart om vad överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet egentligen innehåller för de ekonomiska frågorna. I de stora frågorna som påverkar den nationella ekonomin är parterna inte överens.

På de fem samarbetsområden som utpekades i budgetpropositionen, nämligen ekonomi, sysselsättning, rättvisa, jämställdhet och miljö, finns det egentligen inga framsynta förslag. Vid bordläggingsdebatten diskuterades jämställdhetsförslagen som handlar om förbättrad statistik och att kvinnor skall synas mer på museum. Det skrattade vi mycket åt då. Det är väl fortfarande något som man kan raljera med, men det hjälper inte de kvinnor som är utsatta och inte klarar sig i dagens läge.

Lars Bäckström pratar om att det är en satsning på hyresgästerna. Den satsningen på hyresgästerna kan man också le åt, om det inte vore så besvärligt för de människor som har svårt att betala hyran. Den satsningen innebär 30 kr i snitt för en vanlig tvåa. Dessutom handlar det om pengar som går till hyresvärderna. Det är osäkert om de i förlängningen kommer till hyresgästen. Så här tomt och innehållslöst är det här paketet.

På resten av de stora områdena som är viktiga skall gamla uppgörelser finnas kvar för att stabilisera läget.

Det är tråkigt att se att man senast i går ryckte undan en del av den överenskommelse vi har haft om försvaret. Fortsätter det på det viset kan man fundera över vart politiken egentligen är på väg. En tydlig vänstersväng rakt in i dimman, kanske många skulle ha sagt.

Centerpartiet är övertygat om att en god ekonomi är mycket viktig för tillväxt, utveckling och framtidstro i vårt land. Klimatet för näringslivet måste förbättras. Små och stora företag är viktiga för sysselsättningen och statens inkomster och måste ges en bra grund för sin verksamhet. Det finns konkurrensnackdelar för stora sektorer. Det gäller jordbruket, de

stora trafikbolagen och sjöfarten, och det är förstås inte acceptabelt. Det måste till ett stabilt underlag som gör att det inte hela tiden krävs brandsutryckningar för att inte hela branscher skall dras omkull i det läge som nu råder.

Riksdagen måste ta tag i de strukturella problemen för att sysselsättningen, utbildningsnivån och tillväxten skall kunna öka. Tudelningen på arbetsmarknaden men också i samhället i stort måste brytas. I dag finns det en, tycker jag, mycket oroande uppdelning mellan dem som är innanför och de som är utanför. Det gäller dem som är inne på arbetsmarknaden och dem som står utanför. Det gäller dem som har utbildning och dem som saknar utbildning och möjligheter att klara sig på arbetsmarknaden. Det gäller dem som kan påverka och dem som enbart måste följa efter, dem som är delaktiga i samhället och dem som känner utanförskap. Det gäller de mycket få områden i Sverige som faktiskt växer medan resten av landet utarmas. Flyttlassen går i en aldrig tidigare skådad ström.

Fru talman! Sverige behöver en heltäckande strategi för fler företagare och fler nya jobb. De grundläggande villkoren för företagen måste förbättras, så att vi får ett långsiktigt bra företagsklimat som man kan lita på så att man vågar satsa. Centerpartiet vill sänka skattetrycket i takt med vad ekonomin medger och prioritera sänkt skatt på arbete och företagande. Bättre möjligheter till investeringar av kapitalbildning, en flexibel arbetsmarknad och bättre ramar för lönebildningen är andra viktiga inslag i en god tillväxtpolitik.

Det räcker inte att bara koncentrera sig på skattenivån. Det behövs ett branschriktat utvecklingstänkande. Det finns i dag ett flertal branscher som har stora utvecklingsmöjligheter och som kan skapa tillväxt och sysselsättning. Turism, informationsteknik, hushållstjänster, musik och annat inom tjänstesektorn, miljön, den gröna ekonomin och skogsbranschen är några exempel på framtidsbranscher. Vi måste uppmärksamma vad som behövs för att de olika näringsgrenarna skall kunna växa och få bort gruset ur maskineriet.

Jag skall särskilt prata en stund om informationstekniken. Den ger förutsättningar för ett decentraliserat näringsliv och för tillväxt i hela Sverige. God tillgång till avancerad informationsinfrastruktur får inte finnas bara i de stora städerna. Därför måste statsmakten se till att det finns möjlighet till bra datakommunikationer i hela landet. Det behövs en digital allemansrätt. Företagarorganisationer och enskilda har länge efterlyst en rejäl satsning på informationsteknik. Regeringen har nu chansen att visa vägen för landets utveckling.

Centerpartiet anser att det nu är hög tid att initiera nästa stora infrastrukturprojekt, nämligen byggandet av ett nationellt fiberoptiskt nät. Inom överskådlig framtid finns det inget som tekniskt överträffar överföring via fiberoptik. Centerpartiet föreslår en satsning på den digitala infrastrukturen i storleksordningen 50 miljarder kronor. En utbyggnad av ett nationellt fibernät ger vår nation en modern infrastruktur inför 2000-talet.

Den digitala allemansrätten är viktig inte bara när det gäller företagandet. I utskottet förutsätts att Sveriges position som ledande IT-nation skall förstärkas. Hur skall det ske? Det finns lärare som inte har datorer och som inte kan hantera dem. Det finns elever som inte har tillgång till datorer, och det finns lärare som inte har fått lära sig hur man pedago-

giskt använder det här utvecklingsredskapet. Företagen har inte ledningar för att klara av kundkontakter. Det ligger därför ett informationstekniskt mörker över hela landet utanför de större städernas centrum.

Hur tänker regeringen lösa detta och när? Det tror jag är en av de viktigaste frågorna för företagens utveckling. Det räcker inte med att bara prata om skatter och skattesänkning, vi måste också prata om vad som behövs för de olika branscherna.

Servicesektorn och servicetjänster är ett annat område där efterfrågan ökar. Tjänster inom hushållssektorn är en del av det. Många familjer önskar mer tid för varandra. För att göra det möjligt och för att stimulera nya jobb i tjänstesektorn bör skatten på hushållsnära tjänster subventioneras med 50 %. Vi pratar om ett RUT-avdrag som skall korrespondera med det ROT-avdrag som finns när det gäller att bygga om hus. Det ger nya jobb, och det minskar samtidigt den svarta sektorn.

Vad gäller inriktningen på förslaget har Centerpartiet enats med Folkpartiet, Kristdemokraterna och Moderaterna i ett särskilt yttrande. Vi vill visa likheterna i våra förslag och betona vikten av att regeringen snarast skall komma med ett förslag på skattesubvention för hushållstjänster. Vi väntar med spänning på hur diskussionen skall avlöpa inom regeringen i den här frågan.

Sverige måste forma en stark grön näringspolitik med tydliga mål, en grön skatteväxling. Vi måste ge likvärdiga villkor för jordbruk och skogsnäring så att man kan konkurrera med företagare i andra EU-länder. Det finns förslag, och vi har tidigare redovisat var vi står när det gäller förslagen i den Björkska utredningen.

Vi måste också få en modern och fungerande arbetsmarknad. Det innebär att arbetsmarknadspolitiken måste reformeras. Det handlar återigen inte om att slå ut människor eller om att avskaffa fungerande strukturer och system på arbetsmarknaden. Det innebär i stället att förändra regler på ett sådant sätt att människor som står utanför har en chans att komma in på arbetsmarknaden. Lönebildningen är också en viktig fråga.

För att kunna utveckla företagsamheten och inte minst den resurs som finns i tillväxt hos många kvinnoföretag måste regelverken förändras. Vi har sett i undersökningar att länsstyrelserna prioriterar manligt företagande med så mycket som upp till 90 % av de regionala anslag som finns. Det är inte en acceptabel situation.

Europafrågan är ett annat tydligt exempel i regeringsunderlaget som gör att man frågar sig vart vi egentligen är på väg politiskt.

Fru talman! Signalerna är utomordentligt dåliga när det gäller den svenska ekonomin. Signalerna är utomordentligt oroande när det gäller situationen för vanliga människor i det här landet. Utanförskapet ökar. Det gäller invandrare, ungdomar, arbetslösa, sjuka och åldringar. Det behövs ett bättre ledarskap, ett nytt ledarskap för det här landet för att kunna lösa de svåra problemen. Det får inte vara så att det stora vemodet rullar in, att en svart november leder till att vi alla in på skinnet känner av en isande gråkall vind.

Anf. 15 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Nej, Lena Ek, man skall inte bara vara vemodig. Lena Ek log, sade hon, när hon hörde om budgeten och förslagen om jämställdhet, så hon har ju ett glatt sinne.

Men, Lena Ek, vad var det för fel att skratta åt att JämO får mer pengar? SCB får också i uppgift att ta fram bättre jämställdhetsbokslut, utredningen om jämställdhetslagen får tilläggsdirektiv om arbetsvärdering och myndigheterna får order om att jobba hårdare med jämställdhetspolitiken. Är det att skratta åt? Jag blir lite vemodig när jag hör en partirepresentant säga att man ler åt sådana förslag. Då blir jag, som jobbar i ett feministiskt parti, vemodig.

Lena Ek nästan log också åt sänkt fastighetsskatt på 0,2 %. Det är väl ingenting! Men när Centern genomförde det tillsammans med regeringen i våras var det storslaget. Då var det rejäla grejer, och nu rullar det på, nu är det bra. Om Vänstern gör det är det dåligt. Då är det ingenting. Vad far gör är alltid rätt. Men om vi gör samma sak är det alls ingenting.

Varför skall ni vara så missunnsamma, Lena Ek? Det ni gjorde i våras ledde väl till lägre hyror? Men det var lite orättvist ändå, för villaägarna hade redan fått så mycket genom sänkta räntor. Det hade inte hyresgästerna fått. Hyresgästernas riksförbund berömde ert förslag. De sade att sänkt fastighetsskatt är en omedelbar orsak till optimism. Redan i år har den minskat en första gång. Men det har mest gynnat villaägarna.

Nu lovar regeringen ytterligare en sänkning, och den skall riktas enbart till flerbostadshus. Alltså är den avsedd att i någon mån rucka på orättvisan att småhusägarna har gynnats mest.

Lena Ek, le inte åt hyresgästerna i storstäderna när de kräver sänkt hyra och de får sänkt fastighetsskatt! Det kommer att drabba Centern i storstäderna om man ler åt hyresgästernas krav på sänkt hyra.

Anf. 16 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Det är alldeles självklart att det inte går att le åt ett sådant här problem när 800 000 personer har socialbidrag. Många av dem är hyresgäster. Att då säga att deras situation radikalt skall förbättras genom en skattesänkning på 30 kr i månaden för en tvåa som går till hyresvärdens är inte snyggt.

Jag glömde, fru talman, att yrka bifall till reservationerna 2 och 18, vilket jag skall be att få göra nu.

Anf. 17 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag har inte sagt att det radikalt förbättrar situationen. Men vi har sagt att det ger möjlighet till lägre hyror än annars för dem som får en skattereduktion genom vår politik, som ni i Centern stöder nu genom vår gemensamma politik. Det är bra. Många bäckar små förbättrar situationen för de sämst ställda. Det är det som är bra.

Men, Centern, var inte så sura! Sitt inte där mellan de två block som nu kämpar och säg: Vi vill inte vara med er, och vi vill inte vara med er andra. Kom med i stället! Ni är ju med oss om att EMU inte är bra. Ni är med om att kärnkraften skall avvecklas. Vi har en överenskommelse där.

Det var klokt det Lena Ek sade om att det inte räcker med att sänka skatten. Det är precis det vi, Socialdemokraterna och Miljöpartiet säger. Var inte så sur, Lena Ek, utan kom med i arbetet! Sitt inte i ett litet centerreservat mitt ute på någon slags öde fält!

Vänster och höger sade de i franska revolutionen, Lena Ek. Vänstern satt till vänster, och högern satt till höger. Vad kallade man dem i mitten? *Le marais*, träsket, sade man i Frankrike. Nu är inte jag så elak som

fransmännen, men kom med i jobbet! Ni har ju möjligheter. Var inte så sur! Ni vill ju i grunden ha fördelningspolitik. Det finns möjlighet att få några gröna strimmor till i det paket jag pratar om. Men det är ni som har att göra det valet. Jag tror att det kommer att gynna er om ni kommer med, så slipper vi det stora vemodet i Centern.

Anf. 18 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Nu kom det äntligen någonting som man kan ta fasta på, gröna strimmor i det förslag som har lagts fram. Det är precis vad det är fråga om. Det är inget annat än strimmor. Det som hjälper de människor som står utanför är att det skapas arbete och sysselsättning, att tillväxten ökar. Där finns inga förslag.

Nu har Lars Bäckström snart placerat samtliga kammarens ledamöter i olika reservat. Det nyttar ingenting till. Det som nyttar någonting till är konkreta förslag för att öka den goda tillväxten. Det saknas i det här materialet. Jag kan bara konstatera det.

Anf. 19 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Jag var inbjuden till en skola i Hjulsta utanför Stockholm i går. Det är en av Stockholms mest invandrartäta förorter. Det var ett mycket trevligt besök, mycket fina ungdomar, framåt. Många av dem var uppenbart intelligenta. Men det gick inte att komma ifrån att det fanns en pessimism inför framtiden i det de berättade.

De känner att segregationen ökar i samhället, och pessimismen om vilken roll de skall kunna spela i resten av sina liv ökar. Jag kände väldigt starkt att den pessimismen hör hemma i den här diskussionen. Det är de beslut vi fattar i dag, tillsammans med många andra beslut, som lägger den grund som skulle kunna öka deras optimism.

Lars Bäckström sade något mycket egendomligt för en stund sedan. Han sade: Om man vidtar en skatteförändring så kan den vara dålig fördelningspolitiskt, men man gör den ändå, för jobben. Jag vägrar att godta den definitionen, därför att allt tyder på att massarbetslösheten är det som mest skapar fördelningsproblem i detta samhälle. När fler människor får jobb, t.ex. ungdomarna i Hjulsta som jag träffade i går, minskar klyftorna i vårt samhälle. Det är massarbetslöshetens politik som skapar de största och djupaste klyftorna.

Sedan säger Lars Bäckström: Var glada! Vi vänsterpartister har medverkat till att det har satts upp ett bra mål för sysselsättningen. Ja, det är bra. Det är en mycket bättre tanke än den som regeringen hitintills har haft, som är så lätt att manipulera med statistikgrepp.

Men det tråkiga för Lars Bäckström är ju att sedan ni inträdde i det här samarbetet har Konjunkturinstitutet kommit med en bedömning av vilka förutsättningar det finns för att nå detta i och för sig goda mål. Då visar det sig att det fattas drygt 100 000 jobb för att nå målet. Vad hjälper det om ni har målet men inte medlen att nå det? Det är det vi har sett så väldigt tydligt de senaste veckorna, de senaste månaderna och tyvärr, vad socialdemokraterna anbelangar, de senaste åren.

En annan sak som inträffade i går, förutom att jag var på en skola i Hjulsta, var att Socialstyrelsen presenterade en rapport om tillståndet i äldreomsorgen. Den visade tyvärr att problemen växer. Det var som vi

sade i valrörelsen, det var inte som socialdemokraterna sade, att nu har Perssonpengarna kommit, så nu är problemen på väg att lösas.

Resurser behövs, men det räcker inte med resurser. Man måste också ha sådana system som uppmuntrar människor, som gör att resurserna utnyttjas på bästa sätt, som gör att människor känner största möjliga ansvar och uppmuntran i sin arbetssituation.

Jag tyckte nästan att det var lite otäckt när Lars Bäckström introducerade ett nyspråk, när han fick frågan: Är ni för enskilda initiativ? Ja, vi är för enskilda initiativ, och så definierar han det som att kommunalanställda får ta initiativ på jobbet. Men det är någonting helt annat.

Men vi vet ju. En kollega till Lars Bäckström, Stig Sandström, har redan uttalat att man ser som ett mål för det samarbete man nu går in i att se till att socialdemokraterna blir ännu mer skeptiska till enskilda initiativ, alltså alternativa driftformer inom vård och skola.

Även situationen i äldreomsorgen hör hemma i denna debatt. Genom att resurserna inte växer och genom att de som nu makten haver är så fixerade vid denna monopoldrift blir det de gamla som drabbas.

Vi påstod i valrörelsen att vårdköerna till sjukhusen växer. Nej, det är fel, sade en socialminister. Hon har numera avvikit till Sri Lanka. Vi har satt in Perssonpengarna, så vi satsar allt nu på att vårdköerna skall kortas.

Men köstatistik fortsätter att strömma in. Det verkar numera bara vara vi i Folkpartiet som har något intresse av att sammanställa den, men vi sammanställer allt som kommer in. Och även den senaste statistiken visar att vårdköerna icke har kortats. De är längre. Varje ny statistik som kommer in från någon sjukvårdsregion i landet, det har kommit ett par den senaste tiden, visar att vårdköerna växer. Så går det med socialdemokratisk välfärdspolitik.

Jag tycker att de senaste dagarna verkligen har illustrerat att vi har en regeringsmakt i förfall. Jag syftar på det som har inträffat på försvarsområdet. Jag är numera en ganska erfaren politiker. Jag kom in i riksdagen 1985. Jag vill påstå att jag sällan har upplevt något så bisarrt i detta hus som det som har hänt de senaste dagarna. Man ser hur regeringen faller samman inför öppen ridå, och statsråden motarbetar varandra. Socialdemokraterna som parti ger helt motstridiga besked, och en verkschef påstår att regeringen så att säga har bestulit hans verksamhet på flera miljarder kronor. "Lösningen" blev att socialdemokraterna föll undan för Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Det är för framtiden mycket illavarslande.

Erik Åsbrink skrev ett brev till mig under valrörelsen. Den tes han drev var att vi folkpartister lade fram för många förslag, och Erik Åsbrink tyckte att vi lade fram dem för snabbt och att de var ogenomtänkta. För att krydda uttalandet liknade han mig vid en seriehjärte, nämligen Lucky Luke – känd för att dra snabbare än sin egen skugga.

Jag tillbakavisar naturligtvis helt att Folkpartiet skulle lägga fram förslag som inte är genomtänkta. Jag tycker att allt som har hänt sedan dess har visat att vi hade mycket god grund för de förslag vi lade fram.

Men det är egendomligt och faktiskt patetiskt när Erik Åsbrink, av alla, kallar mig för Lucky Luke för att vi vill få något utträttat. Erik Åsbrink är finansminister i en regering som kännetecknas av en total handlingsförlamning.

Lena Ek sade att hon väntar med spänning på var regeringen skall landa i frågan om hushållstjänster. Det går att ta till olika dramaturgiska grepp, som på cirkus när trumvirvlarna ljuder, och tänka att nu skall det hända någonting. Men hur länge kan en sådan dramaturgi pågå?

Ekonomen Anne-Marie Pålsson lade fram ett förslag i början av 90-talet på ett socialdemokratiskt seminarium i Visby. Sedan dess har man med spänning väntat på var socialdemokraterna skall landa. Men tyvärr, Lena Ek, för mig har spänningen avtagit. Jag är bara trött. De sliter hårtestarna av varandra och är oerhörda ovänner för denna fråga. Arbetslösheten minskar inte på det sätt den skulle kunna göra. Det är deprimerande. Handlingsförlamningen i den frågan är bara ett exempel i en lång rad frågor där de inte kommer till skott.

Göran Persson använde sig av ett skickligt retoriskt grepp i talarstolen för några veckor sedan. Han sade att han anklagades för att inte ha en tillväxtpolitik, men han sade att det råder tillväxt. Men så är det inte. Det finns någon kvartalsrapport som visar god tillväxt. Men helhetsbilden av svensk ekonomi – den bekräftas dag efter dag – är att den inte växer tillräckligt, att svensk ekonomi tappar fart – precis som vi har varnat för under lång tid.

Regeringen har en retorik som går ut på att jobben nu finns. Man har jämfört en månad förra året, oktober, med oktober i år och tycker att det är fråga om många jobb. Den mest relevanta jämförelsen är hur många jobb som regeringen åstadkom under mandatperioden 1994–1998. Det är 30 000 jobb. Det är ett mycket klent resultat. Några andra jämförbara länder har nått åtminstone tio gånger så bra resultat. Det är just det Sverige skulle behöva åtminstone under fyra år, dvs. 300 000 nya jobb. Men det kräver tillväxtgrepp. Det är man oförmögen att samla sig till.

Nu har vi inbjudits till skatteförhandlingar. De är från tillväxtpunkt viktiga. Helt klart finns det ett antal skatter som hämmar tillväxten i landet.

Här är jag förvånad över vad finansutskottets majoritet skriver. Det är inte socialdemokraterna i riksdagen som har inbjudit till förhandlingarna, men jag antar att ni har någon form av korrespondens – även om man de senaste dagarna har tvivlat på hur mycket utskotten och Regeringskansliet korresponderar på s-sidan.

Majoriteten kritiserar Folkpartiet och tar år 2001 som exempel. Man säger att våra besparingar inte räcker för de skattesänkningar vi föreslår för det året.

Enligt regeringens prognoser finns det för det året ett överskott i storleksordningen 60–70 miljarder. Vi stöder helt och fullt att statsskulden skall amorteras. Vi och regeringen är överens om hur den planen ser ut. Men även när den amorteringen har skett finns det enligt denna prognos ca 30 miljarder kronor kvar. Vad är socialdemokraternas åsikt om vad som skall ske med de pengarna? Skall den överbeskattningen ligga kvar, eller skall man göra som regeringen skrev häromåret, dvs. ”överföring till hushåll”. Det är klart att de pengarna skall tillbaka till skattebetalarna.

Det som är oroande är att ni gör en poäng av detta, att det skulle vara fel. Det tyder på att ni inte ställer upp på huvudgreppet att se till att det blir tillväxt och därmed kan fortsätta att sänka skatterna.

Även i övrigt är majoritetens polemik gentemot Folkpartiets budgetförslag mycket undermålig. Ni tycker att vi gottskriver oss för mycket

pengar genom minskat fusk genom att jämföra med hur mycket vi satsar på kontrollanter. Visst, den utvecklingen kan verka stor. Poängen är ju att kontrollanterna förenas med ett antal strukturgrepp, t.ex. hushållstjänster.

Mona Sahlin och Björn Rosengren säger att detta kraftigt skulle minska svartjobben. Det är då skatteintäkterna kommer. Vi slopar värnskatten. Vi inför ett nytt system så att fackföreningarna får ett större ansvar för a-kassan, så att – förmodligen – missbruket i a-kassan minskar. Det är ju genom sådana strukturella grepp som vi kan få sådana effekter som vi kan gottskriva oss. Men det låtsas majoriteten inte om. Även andra exempel avfärdas på liknande sätt.

Folkpartiet står för ett alternativ till den förda politiken med hjälp av konkreta förslag. Vi vill sänka skatterna, och vi vill börja med dem som har störst hämmande effekt på tillväxten. Vi vill minska krånglet för företagsamheten. Vi vill gå med i EMU. För varje vecka som går blir det allt tydligare att vårt utanförskap skadar vårt land. Vi vill satsa på kompetensutveckling. Det har sagts av alla partier i årtal, för att inte säga årtionden, från denna talarstol. Men ingenting sker.

Nu satsas det väldigt på kunskapslyft. Men det som skulle betyda ännu mer för vårt land är att få ett system där enskilda individer får större möjligheter att ta ansvar för den egna kompetensutvecklingen. Ett sådant konkret förslag har vi lagt fram.

Fru talman! Jag står självfallet bakom alla reservationer jag har skrivit under i finansutskottets betänkande. Men av tidsskäl begränsar jag mig till att yrka bifall till två. Den ena är den gemensamma borgerliga reservationen om en ny inriktning av den ekonomiska politiken mot jobb och tillväxt. Den andra gäller att vi måste få en tidsplan för Sveriges EMU-anslutning. Detta innebär att jag yrkar bifall till reservation 1 och reservation 6.

(Applåder)

Anf. 20 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag skall börja med att hålla med Lars Leijonborg på några punkter. Den första punkten är att vi två är helt överens om att den största fördelningspolitiska orättvisa som finns är arbetslösheten. Jag är djupt enig med Lars Leijonborg i detta. Det var just därför vi sade att man kan göra saker, men ej isolerat. Den slopade förmögenhetsskatten på arbetande kapital medför att vissa gynnas som har det ganska bra, men man kan ändå göra det därför att det ger totalt sett positiva effekter fördelningsmässigt. Vi är överens här, och det är bra.

Vi är överens på en punkt till, och det är att det var djupt orättvist när finansministern sade att Lars Leijonborg påminde om Lucky Luke. Det var mycket orättvist. Lucky Luke inte bara drar snabbt utan träffar också alltid rätt. Det gör inte Folkpartiet. Det är helt korrekt att det var en felaktig jämförelse.

Ni träffar inte rätt i era budgetalternativ. Det är väldigt konstigt, därför att en gång i världen var ni ganska duktiga på det här. Ni var kanske duktigare än vi – det är lite osäkert – men nu är ni mycket sämre än någonsin Vänsterpartiet. Ni får inte debet och kredit att gå ihop. Ni vill ha dynamiska effekter, att saker skall hända, att tanke och handling skall vara ett. Ni tror att pengarna kommer in samtidigt som man gör en reform. Det fungerar inte så. Även om skatteförvaltningen får en miljard

eller ett par hundra miljoner extra kan man inte omedelbart växla ut det i inkomster. Det går inte till så, Lars Leijonborg. Jag sitter i Riksskatteverkets styrelse, så jag vet det. Det är inte den snabbheten i utväxlingen.

Ni talar om äldreomsorgen. Vi två känner djupt för den. Men var har ni pengarna till den bättre äldreomsorgen? Det kostar att få en bättre äldreomsorg, men ni har inga pengar. Jag har läst era motioner, så jag vet att ni drar ned på anslagen till kommunerna. Det går inte att komma undan.

Anf. 21 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra att Folkpartiet var bättre än Vänsterpartiet förr i världen. Kan Lars Bäckström utveckla det lite grann? Jag är mycket intresserad av Vänsterpartiets historia. Jag tycker att ni har en hel del att göra upp med där. Det vore intressant att veta när vi i Folkpartiet var bättre än Vänsterpartiet.

Lars Bäckström påstod när det gäller äldreomsorgen att vi skulle ha mindre pengar till kommunerna. Det är felaktigt. Det är en budgetteknisk fråga, vilket Lars Bäckström med sin riksdagserfarenhet mycket lätt borde ha genomskådat.

Det handlar först och främst om handikappreformen. Vi är emot försämringarna i handikappreformen som har inneburit att staten har dragit tillbaka sitt ansvar och övervältrat det på kommunerna. Därför återför vi handikappengar på det utgiftsområde som har med statens handikappolitik att göra, så att den totala satsningen på handikappade blir större.

Detta har också något med kommunala bolag att göra. Vi vägrar att pumpa in miljarder i kommunala bolag bara för att socialdemokrater och vänsterpartister är så fixerade vid att kommunala bostadsbolag skall finnas. Vi tycker att det som nu håller på att ske är skamligt, när man försvarar för enskilda människor att ta över.

Det är ytterligare ett uttryck för detta att ni inte tror på enskilda initiativ, inte tror på utökat privat ägande. Det där är ideologiskt. Men de som får betala priset är de som inte får del av den dynamiska utveckling som vi vill skapa i Sverige.

Anf. 22 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Min egen mor ligger på ett sjukhem, i ett fyrbäddsrum, och jag tycker att det är skamligt att vi har det så fortfarande. Det är i och för sig kommunalt. Men hur blir detta bättre om vi byter och gör om det, så att den juridiska personen, aktiebolaget, tar hand om alla? Blir det bättre, Lars Leijonborg? Kommer personalen där att få mer resurser? Kommer de att bli piggare och gladare om de har ett aktiebolag som huvudman? Nej, så går det inte till. De tar enskilda initiativ varje dag för att försöka göra så gott de kan.

Folkpartiet har inte anslagit mer pengar till vare sig kommuner, privata bolag, stiftelser eller ekonomiska föreningar som skall driva äldreomsorg. Ni har inte anvisat mer pengar. Det kommunerna skulle vinna på det som ni har avsatt för handikappreformen förlorar de ju på era andra indragningar.

När var Folkpartiet bättre? Jag sade att jag inte vet, men förr i världen fick ni plus och minus att gå ihop i era budgetförslag. När jag kom till riksdagen 1988 kunde man räkna på era förslag, och då stämde de hyfsat.

De senaste åren har det bara blivit sämre och sämre – jag vet inte vad det beror på. Ni måste göra någonting åt er inre organisation. Man kan ha olika åsikter om huruvida saker är bra eller dåliga, men ni får inte längre plus och minus att gå ihop ens hjälpligt i era budgetalternativ. Det är närmast tragiskt för ert parti att det har gått därhän.

Alla de besparingar ni skall göra, Lars Leijonborg, kommer att försämra välfärden.

En annan intressant sak är vad vi skall göra om vi nu skall sänka någon skatt. De flesta partier här pratar om att kunna minska inkomstbeskattningen. Ni står isolerade och talar om arbetsgivaravgifter. Hur skall ni ställa er i den här frågan? Jag tror att ni skall komma in och börja tala om inkomstbeskattningen på fördelningsmässig grund. Men ni avvisar t.o.m. den lilla skattereduktion för låginkomsttagarna som vi nu har fått igenom tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Det är beklagligt, Lars Leijonborg.

Tänk fördelningspolitiskt! Börja räkna rätt i budgeten! Förlita er inte på dynamiska effekter, som ni gjorde i den förra skattereformen! Vi har inte i det här landet råd att lita på dynamik. Var som Lucky Luke! Dra fort och träffa rätt! Det måste ni klara i Folkpartiet.

Anf. 23 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag är gärna som Lucky Luke när det gäller att komma med förslag om förbättringar i det här samhället. Jag tycker att den nuvarande regeringen, med stöd av Lars Bäckström, mest påminner om Kronblom som ligger på soffan och drar sig hela dagarna. Jag tycker att det är rätt förfärligt, när man ser de problem vi borde ta itu med.

Kommunalarbetareförbundet tillhör, tillsammans med Lars Bäckström, dem som har varit mest skeptiska mot enskilda initiativ inom vården. De tog initiativ till en undersökning och frågade dem som jobbar i privat vård vad de tycker. De hade ganska svårt att hålla ansiktsuttrycket under kontroll när de fick redovisa att personalen trivs bättre på de privata vårdklinikerna än på de kommunala.

Det är ett mycket konkret svar till Lars Bäckström: Personalen föredrar privata arbetsgivare framför kommun och landsting.

Jag vill inte på något sätt överföra allt till privata driftsformer – tvärtom. Jag antar att det allra mesta skall vara kvar i kommunal regi. Men varför vara så ideologiskt blockerad mot detta alternativ?

Vi får mera pengar till äldreomsorgen bl.a. genom att vi kräver att extrapengarna till kommunerna bara skall få gå till de prioriterade områdena. Se på Stockholms kommun! Här tog vi över efter er för någon månad sedan. Det sker en jättesatsning på äldreomsorgen i denna kommun, bl.a. genom att kommunala bolag avvecklas. Det är liberal politik i praktiken. Ni sviker era löften till änkorna. Vi håller våra löften till de gamla där vi får chansen.

(Applåder)

Anf. 24 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Vi har under det halvår som har gått inlett ett samarbete mellan Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Det har varit ett begränsat samarbete, men det har ändå rört hela budgeten. Vi har haft väldigt ont om tid i den inledande fasen, så de förändringar som kunde ske i budgetarbetet blev, som sagt var, begränsade.

Vi lyckades få in lite fler gröna stråk i budgeten som lades fram. Vi lyckades få in några av våra vallöften, och det kändes väldigt skönt. Vi fick till lite mer pengar till kommunerna och lite mer pengar till skolan och vården. Det var en huvudfråga i valet. Vi lyckades få in lite mer till barnfamiljerna och till låginkomsttagarna – lite mer rättvisa. Det var inte mycket, men det gick åt rätt håll. Vi lyckades få en satsning på miljöfrågor – framför allt på den gröna naturvården och på att spara gammelskogar som försvinner i en rasande takt runtom i Sverige.

Detta kändes viktigt. Jag tycker också att det är skönt att vi nu börjar nå fram i riksdagen. Vi drar budgeten genom riksdagen, och den kommer ut på andra sidan utan att ha drabbats av stora utgiftsökningar i ett ganska ansträngt ekonomiskt läge.

Situationen är den, att vi också internationellt har haft en ganska turbulent höst. De internationella finansmarknaderna har varit oroliga. De har stabiliserats den senaste tiden, men vi har i stället växlat över till en sämre utveckling i den internationella reala ekonomin. Det drabbar också Sverige.

Från Miljöpartiets sida har vi hela tiden varit lite fundersamma. Har det inte varit väl optimistiska prognoser som har lagts fram? Det gällde redan för vårbudgeten 1998, och också nu i höst. Mycket talar för att det har varit så. Vad vi kommer att se under nästa år är en utveckling som inte är riktigt lika positiv och optimistisk som många bedömare, och också regeringen, trodde tidigare i år.

Detta kommer naturligtvis att påverka arbetslösheten. Vi får kanske inte en minskning av arbetslösheten som är lika stor som den som vi hade hoppats på. Det kommer påverka en rad andra saker i ekonomin. Det i sin tur innebär att vi måste ta till kraftfulla åtgärder. Vi måste skynda på arbetet med att få till förändringar som underlättar skapandet av nya jobb och en omställning av Sverige för en bättre, starkare och mer robust ekonomi och en mer långsiktigt uthållig ekonomi.

Jag känner att jag och Miljöpartiet börjar bli otåliga. Vi måste komma i gång med detta arbete snabbare, och vi måste komma med kraftfullare åtgärder än vad vi tidigare såg var nödvändigt. Jag tänkte ta upp några punkter där vi tycker att det är viktigt att vi kommer till skott.

Det gäller t.ex. att vi ser att alltfler människor på den nya arbetsmarknad som håller på att växa fram hamnar utanför trygghetssystemen. Vi har ett välfärdssystem som inte längre är anpassat till arbetsmarknaden och den situation som finns ute i samhället i dag. Detta måste förändras. Vi måste bredda trygghetssystemen och göra om dem så att de håller för alla och är ekonomiskt bärkraftiga även i den nya verklighet som vi ser i dag.

Relationerna mellan arbetstagare och arbetsgivare måste förändras och moderniseras. Staten måste underlätta en omställning av näringslivet till områden där det finns en utvecklingspotential i syfte att skapa ett långsiktigt uthålligt och mer robust samhälle. Arbetsmarknadspolitiken

måste inriktas mer på kvalitet och mindre på volymmål. Det är några av de punkter där vi från Miljöpartiet vill medverka till en förändring för att skapa fler jobb i Sverige och en starkare och mer robust ekonomi.

De senaste dagarna har vi fört en diskussion som handlat mycket om försvaret. Frågan gällde den sista dagen till syvende och sist vem som har vunnit och vem som har förlorat i förhandlingarna. Jag vill bestämt säga ifrån att det inte handlar om det. Det handlar denna gång tydligare än mången annan gång här i riksdagen om de svenska statsfinansernas trovärdighet och budgetprocessens trovärdighet. Kan man lita på att det politiska systemet i Sverige klarar av att hålla det som utlovas och hålla i pengarna? Klarar riksdagen att ta ansvar, eller skall man räkna med att vi snabbt får nya budgetunderskott som är jättelika?

Jag tycker att Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna har bestått detta prov, men borgerligheten föll igenom en gång till. Moderaterna, Kristdemokraterna och Folkpartiet visar gång på gång att man inte håller måttet när det gäller att sköta statens finanser. I riksdagens finansutskott vojar sig Mats Odell och Bo Lundgren m.fl. över att budgetprognoserna inte stämmer med verkligheten. Men i försvarsutskottet försöker man göra upp om nya miljarder som spränger hela budgettaket, minskar amorteringarna och spräcker utgiftsramarna.

Det är, om man lyckas genomföra det, inte någon bra politik för Sverige. Jag tycker att jag kan vara väldigt stolt över att vara med i en majoritet som håller emot detta trixande och fifflande som man försöker dra igenom i försvarsutskottet.

Det är ingen nyhet att det är en svag och dålig ekonomi i försvaret. För exakt ett år sedan diskuterade vi precis samma saker i just denna sal omkring försvarets svarta hål. Försvarsminister Björn von Sydow och överbefälhavaren var dessutom i luven på varandra när det gällde vems felet var, hur många miljarder fel man hade räknat och varför försvaret inte hade sparat som man var tvungen att göra.

I konstitutionsutskottet, där jag satt då, diskuterade vi samma sak med överbefälhavaren för ett halvår sedan. Då hade man delvis andra förklaringar till att problemen hade uppstått.

Nu i höst kräver man nya pengar i stället för att föreslå att man skall anpassa försvaret till den verklighet som finns. Omvärlden har ju förändrats. Vi lever i en helt annan tid i dag än vad vi gjorde för 20–30 år sedan, när det militära försvaret i Sverige byggdes upp. Man måste även från militärens sida anpassa sig till de resurser som finns och den förändrade omvärld vi har.

Detta kommer man naturligtvis också att göra. Men man försöker, och lyckas, sprattla emot några år. Jag är övertygad om att det är bättre att ta i problemen nu i stället för att skjuta dem på framtiden och på så sätt låta andra angelägna behov stå tillbaka, som t.ex. behovet att höja barnbidraget eller behovet att stärka vården och skolan med miljarder.

Verkligheten kräver förändring. Så är det inte bara när det gäller försvaret. Det finns en rad andra områden som tränger sig på med en ny förändrad bild av verkligheten. Det gäller t.ex. kommunikationerna, som måste moderniseras i Sverige. Energipolitiken måste moderniseras och anpassas och bli mer långsiktigt uthållig. De gamla kärnkraftverken som kärnkraftskramarna i Moderaterna och kd nu är så oerhört ängsliga för är gamla. De kostar alltmer för varje år. Ni måste inse att de kommer att

avvecklas. Ni kan inte hålla liv i dem i evighet. Det är bättre att vi avvecklar dem successivt i ordnade former än att ni tvingas lägga ned alla på en gång. Det är en självklarhet för varje sunt tänkande politiker att vi skall göra det här i ordnade former i stället för att, som Moderaterna föreslår, skjuta alla problem framför oss.

Inte heller kan jag påstå att det känns som om energikrisen är i fagorna, när vi ser hur elpriserna sjunker dag för dag. Jag tycker också att det är bra att vi här i riksdagen kommer till en ordning där detta också kan komma vanliga människor till del, att vi kan göra en sådan uppgörelse.

Jag tänkte också komma in på EMU-frågan. Det här är en avgörande fråga: Skall Sverige avveckla sin egen valuta, den svenska kronan, och gå med i en gemensam västeuropeisk valuta, eller skall vi ha kvar en egen valuta med allt det innebär? Satsar vi på spåret med en gemensam europeisk valuta har vi, menar jag, tagit det avgörande steget. Då kan vi inte vända tillbaka. Då kommer vi också att få ett system med gemensamma skatter och en gemensam finanspolitik i Västeuropa. Vi bygger en gemensam stat.

Det finns naturligtvis många som vill göra det, särskilt bland dem som är pådrivande i det här projektet. Men i Sverige finns det i dag ännu väldigt lite stöd för den tanken. Det är ytterst få t.o.m. här i riksdagen som verkligen vill genomföra den gemensamma federala staten och överlämna svenska folkets rättighet och möjlighet att styra sig självt när det gäller t.ex. den ekonomiska politiken.

Nu talar Folkpartiet och Moderaterna ändå engagerat för att vi skall få en sådan förändring. Men jag tror att man inte ens bland de moderata väljarna i dag är beredd att överlämna den ekonomiska politiken till en byråkrati i EU på det sätt som ni egentligen förespråkar när ni föreslår att vi skall gå in i valutaunionen.

Jag tycker att man kan respektera dem som pratar om att vi skall vänta och se vad det här blir. Men då får man vänta i åtminstone tio år. Skall man på allvar se vart det här barkar kommer det naturligtvis att ta några år innan följdeffekterna slår igenom i verkligheten och innan man garanterat kan säga om det blir bra eller dåligt.

Jag tror att det blir dåligt. Det är inte bra för Västeuropa, en del av världen med 20 språk och 20 kulturer, att ha en gemensam valuta, för det leder till ökad arbetslöshet. Människor är inte beredda att flytta från Pajala till Portugal eller från Säffle till Lissabon. Det är detta det handlar om till syvende och sist. När människor är beredda att flytta inom unionen kan man också ha en gemensam valuta, annars spänner man vagnen för hästen när man genomför ett sådant här projekt.

Till sist vill jag säga några ord om en annan fråga, som inte har debatterats särskilt mycket här i riksdagen. Den har dock diskuterats mycket runtom i landet – särskilt i de små kommunerna, och särskilt i Norrland där många kommuner upplever en situation med mycket hög arbetslöshet och en successiv avfolkning med de problem det innebär. Det handlar om skatteutjämningen.

Om det här genomförs fullt ut, som det föreslås göra om några år i början av 2000-talet, kommer det att leda till enormt kraftiga förändringar i Sverige. Det blir en omfördelning av befolkningen som vi inte har

sett tidigare. Jag tycker att vi allvarligt måste se över det här. Vi kan inte acceptera de enorma kostnader som det här skulle innebära.

Tack för mig.
(Applåder)

I detta anförande instämde Per Lager, Mikael Johansson och Kerstin-Maria Stalin (alla mp).

Anf. 25 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Peter Eriksson säger att Miljöpartiet nu börjar bli otåligt. Man vill ha större inflytande över fler områden.

Man berömmar sig nu om att ha slagit vakt om statsfinanserna och Sveriges trovärdighet genom att skjuta upp försvarsinbetalningarna. Nåväl, det må så vara. Man säger att det är Vänstern, Miljöpartiet och Socialdemokraterna som har bestått provet, medan vi andra har varit lättsinniga på något område.

Verkligheten tränger sig på, säger Peter Eriksson. Ja, det kommer den ganska snart att göra också på ett annat område, nämligen energipolitikens. Enligt en mycket initierad artikel i Dagens Industri den 20 oktober, som de flesta bedömare betraktar som en planerad läcka från regeringen, är dessa förhandlingar inne i ett slutskede. Man skall enligt artikeln ut med ca 5 miljarder kronor, Peter Eriksson. Då skulle jag vilja ha reda på hur Miljöpartiet vill finansiera det här. Låt oss resonemangsvis anta att det är 5 miljarder som skall fram för nöjet att få snabbstänga Barsebäcksverket. Var tänker Miljöpartiet ta de här pengarna?

Om vi talar om hotbild kan vi tänka på de kärnkraftverk som finns på andra sidan Östersjön. Ignalinaverket, hörde vi förra veckan, står inför en betalningsinställelse med stora risker för säkerheten som följd. Är det verkligen rätt använda pengar, Peter Eriksson, att i dagens läge kasta i väg kanske 5 miljarder kronor till, indirekt, aktieägarna i Sydkraft? Är det en ansvarsfull politik? Hur kommer det att betraktas när det gäller Sveriges trovärdighet i fråga om att hålla i statsfinanserna? Det skulle vara intressant om Peter Eriksson något ville utveckla den logiken.

Anf. 26 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Vi har de senaste åren lagt en hel del resurser på att EU skulle försöka fixa kärnkraftverken i Östeuropa. Detta gick, milt sagt, inte särskilt bra. Den byråkratin klarar inte av att hantera stora pengar. Man misslyckas gång på gång. Det ligger alltför mycket korruption och ineffektivitet i hela det systemet.

Från Miljöpartiets sida är vi inte alls särskilt glada över den modell som Socialdemokraterna, Centern och Vänstern valde att inleda kärnkraftsavvecklingen på. Vi ville ha en annan modell där man i första hand satsade på ekonomiska styrmedel i stället för att betala skadestånd till kärnkraftsbolagen.

Vi får se hur det slutar, hur stor utgiften blir för staten, och får försöka hantera den situationen ändå. Men jag hoppas att vi senare kan komma överens om att inte fortsätta med avbetalning till kärnkraftsägarna för alla kärnkraftverk, åtminstone de som inte är i statlig ägo, utan välja en annan modell i framtiden.

Jag är också förvånad över att inte kristdemokraterna står kvar vid den linjen. Kristdemokraterna har ju tidigare faktiskt insett att det finns problem med kärnkraften och att den inte är evig. Den nya linje som kristdemokraterna nu har valt tycker jag är mycket märklig.

Anf. 27 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Det var ett mycket avslöjande inlägg från Peter Eriksson om logiken bakom politiken på det här området. EU:s ineffektivitet när det gäller att åstadkomma reaktorsäkerhet i öst skall mötas genom stängning av världens kanske säkraste kärnkraftverk i Sverige till en kostnad av 5 miljarder, och Peter Eriksson "får se" hur man skall hantera den frågan när den dyker upp. Den inställningen hade varit ganska intressant i försvarsöverläggningarna.

Här är det plötsligt väldigt fria spenderbyxor som sitter på. Här har man beredskap att göra indragningar. Var skall ni ta pengarna, Peter Eriksson?

Vilka besparingar skall göras – gäller det på anslagen till kommunerna, eller skall ni bryta igenom utgiftstaken? Var tänker ni er alltså de här besparingarna?

Om den budgetdisciplin som Peter Eriksson här i dag har gjort sig till talesman för skall genomföras – detta med tanke på de miljarder som skall gå till Sydkraft – tycker jag att han är oss svaret skyldig här i dag. Han bör alltså tala om ungefär hur han har tänkt sig den finansieringen.

Peter Eriksson var ju så duktig ingenjör när det gällde att åstadkomma en lösning för försvaret. Vore det inte lämpligt att ha samma lösning på det här och helt enkelt inställa snabbstängningen, som dessutom kommer att få förödande miljömässiga konsekvenser? Det tycks vara något som Miljöpartiet också har övergivit på sin snabba marsch in i de fina salongerna i Regeringskansliet.

Anf. 28 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Anledningen till detta med Östeuropa var att Mats Odell tog upp den saken. Implicit verkade han kunna tänka sig att satsa mera pengar på att i stället hjälpa till i Ignalina. Kanske är det en vettig lösning men det har ju inte lyckats särskilt bra på EU-fronten när man därifrån har försökt att rätta till saker och ting.

Problemet är just det som jag tidigare tog upp här i talarstolen. Om Kristdemokraterna hade fått igenom det här tricksandet i försvarsbudgeten skulle hela budgetmarginalen ha försvunnit. Vidare skulle utgiftstaken ha sprängts. I det läget hade det inte funnits möjligheter att ta några nya kostnader. Därför är jag glad att vi tre partier som ansvarar för budgeten står kvar och att vi inte ställde upp på nya kostnadskrävande miljarder.

Som jag ser det verkar Mats Odell och Kristdemokraterna, liksom Moderaterna och Folkpartiet, ha beslutat sig för att om det skall gå åt helvete skall det i alla fall inte ske med fin sång. Snarare skall det ske med dundrande kanoner.

Anf. 29 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! Efter att ha lyssnat på två tredjedelar av regeringens parlamentariska underlag blir jag synnerligen bekymrad. Röd-grön röra

är nog en alldeles för vek beteckning för den stora kalabalik som man kan se framför sig. Det skulle vara intressant att höra om Peter Eriksson har samma inställning som Vänsterpartiet när det gäller att inte acceptera enskilda alternativ i vård, skola och omsorg eller om där finns en skild uppfattning er emellan.

I fråga om försvarsutskottsdiskussionerna, var det, från våra utgångspunkter, så att vi hade finansierat ett utrymme för att kunna hantera den typen av problem. Den stora svagheten i den budget som ni står bakom, och som Socialdemokraterna i och för sig orsakat, är faktiskt att man har låtit budgeteringsmarginalerna bli till något annat än vad de var avsedda för. De var nämligen avsedda för att bl.a. kunna klara den här typen av oväntade händelser eller en annorlunda utveckling. Nu valde man att, så fort man närmade sig taken och de mål som taken gällde, i stället kunna fylla dem med ett reforminnehåll.

Plötsligt visade det sig sedan att det fanns oförutsedda utgifter – i varje fall potentiella sådana – men det fanns inget utrymme. Vad Peter Eriksson beskriver är alltså ett reellt problem, som faktiskt orsakades av att *ni* inte kunde förutse det. Ni står ju bakom den här budgeten.

Sedan skulle jag vilja kommentera detta med gemensam valuta. Jag känner väl till Miljöpartiets inställning i den frågan. Det finns dock anledning att rätta till en sak. Att vara medlem i ett valutasamarbete, i en valutaunion, innebär inte att man behöver ha en gemensam skattepolitik. Det innebär i stället att man skall ha en så stram finanspolitik att man inte förstör för valutan. Om man vill ha den stabiliteten, och en hög nivå på skatter och offentliga utgifter, är det fullt möjligt. Det stora problemet med den höga skattenivån är att det av andra skäl är negativt. Det drar ned antalet jobb och skapar mer av beroende för individerna, som blir utlämnade. Det är den typen av problem som finns. Det handlar alltså inte om en gemensam skattepolitik som följer en gemensam valuta.

Anf. 30 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag börjar med den sista diskussionen. Jag menar att det är ganska uppenbart att en gemensam valuta kraftigt kommer att öka trycket för en gemensam skattepolitik liksom för en gemensam finanspolitik. Jag tror att Bo Lundgren har svårt att komma ifrån att det faktiskt förhåller sig på det sättet.

Jag har sett analyser från EU-kommissionen som säger precis samma sak. Vi kanske inte kan se den fulla effekten av det på ett eller ett par år men om tio år kan vi göra en sådan utvärdering. Då kommer Bo Lundgren att se att vi får rätt här. Antingen har vi en i stor utsträckning gemensam skattepolitik, eller också har hela systemet med en gemensam valuta fallit ihop; detta på grund av kraftigt ökade konflikter.

Beträffande den fråga om enskilda initiativ som Bo Lundgren tar upp är det naturligtvis så att vi är tre olika partier, liksom det inom borgerligheten finns olika partier. Sedan försöker man komma överens inom den ramen, och så skall det vara. Vi skall inte försöka låtsas att det är fråga om ett och samma parti och att vi har precis samma grundinställning i alla frågor.

Anf. 31 BO LUNGGREN (m) replik:

Fru talman! Så är det. Även i det borgerliga spektrumet är vi olika partier. Men vi ägnar oss åt samarbete därför att vi har samma rörelseriktning. Det som är intressant med det nuvarande parlamentariska regeringsunderlaget är att partierna där har diametralt olika inriktning på sin politik. Det stora problemet är ju att ni går åt skilda håll. Då är det lite svårt för er att konvergera mot någonting. Skilda ambitioner om hur snabbt man skall gå i en viss riktning är mycket lättare att hantera därför att då vet man att vägen är den gemensamma.

En gemensam valuta gör det i och för sig lättare att se skillnader. Man mäter exempelvis priset på varor. Valutorna blir lättare att jämföra, sett i ett skatteperspektiv. Det här leder till en konkurrens som när det gäller varor är positiv för konsumenten. Givet att man har en regering som driver en skattepolitik som finansierar offentliga utgifter som människor vill ha och att människor upplever att det här i sig är någonting positivt som de ändå skulle ha betalat för, är det inget problem att ha en högre nivå jämfört med andra lösningar i andra länder. Det är ett problem i Sverige – detta har med internationaliseringen i sig och med trycket från andra länder utanför EU-området att göra – om man har så höga skatter att människor upplever att de inte får valuta för skattepengarna. Det är det svenska problemet, för människor får ju inte valuta för skattepengarna. Trots världens högsta skatter har vi inte världens bästa välfärd. Vi har, tvärtom, ett antal revor i välfärdssystemet.

Anf. 32 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Det är ingen nyhet att Moderaterna främst inriktar sig på att man vill ha ned det totala skattetrycket i ekonomin. Men när det gäller EMU-frågan handlar det inte bara om att Sverige har ett relativt sett högt skattetryck i förhållande till de andra länderna inom EU. Det handlar lika mycket om innehållet, alltså om fördelningen mellan de olika skatterna, vilken typ av skatt man vill använda, vilka incitament man vill ha i ekonomin och om man vill satsa på lite mer rättvisa, kanske på lite starkare ekonomiska styrmedel för en bättre miljö. Allt sådant blir betydligt svårare att genomföra om man har en gemensam valuta som gör att man trycker på att vi skall ha gemensamma skatter och en gemensam finanspolitik i övrigt.

Det här är inte bara ett skattetekniskt problem. Det är en grundläggande demokratisk fråga om svenska folket genom allmänna val skall kunna styra den ekonomiska politiken och skatterna. Redan i dag finns det naturligtvis problem där. Vi har en situation med internationell konkurrens. Men skall vi helt och hållet lägga ned svenska folkets rätt att styra sin framtid, eller hur långt skall vi gå på den linjen? Det är där jag tycker att man kan vara orolig. Det är där det finns anledning att säga att demokratin är viktig. Det gäller att värna folkstyret och inte bara i ett snävt "ekonomistiskt" perspektiv se att vi kan tjäna någon tiondels procent på tillväxten eller på räntan. Jag tycker att det är nästan skamligt med ett sådant angreppssätt på en så här stor och allvarlig fråga.

Anf. 33 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Lars Leijonborg såg som sin huvuduppgift att föra in pessimismen i dagens debatt. Vi måste ge honom erkännandet att han

lyckades till fullo med denna sin uppgift. Pessimismen lägrade sig som ett stort svart moln över oss här i kammaren när han talade. Jag förstår att Lars Leijonborg är präglad av Folkpartiets erfarenheter. Er partistyrelseledamot Olle Wästberg har ju sagt: Med min erfarenhet från Folkpartiet vet jag att inget läge är så dåligt att det inte kan vändas till en katastrof.

I finansutskottet räknar vi med att det nästa år blir en god tillväxt, men kanske någon halv procent lägre än vad som finns i regeringens budgetproposition. Hur kan en justering i kanten på en i grunden positiv utveckling få en del att så snabbt slå över till svartsyn och missmod?

Lars Leijonborg var på väg att helt definiera bort all tillväxt i Sverige. Verkligheten är dessbättre annorlunda, i varje fall som vi kan se den i dag. Även om tillväxten inte blir lika god som i budgetprognosen snurrar hjulen fortare än vi har varit vana vid under de senaste åren. Ekonomin växer, den krymper inte. Jobben blir fler, inte färre. När Bo Lundgren och Mats Odell med stöd av Lars Leijonborg regerade startades mindre än 25 000 företag om året. De senaste fyra åren har det varit över 30 000 nya företag varje år. Den senaste årsstatistiken visade en rekordsiffra på 38 270 nya företag.

Liksom i andra länder har vi naturligtvis en hel del problem också i den svenska ekonomin. Dem skall vi ägna mycket tid och kraft åt att reda upp. Men varför detta missmod? Varför hänga läpp när läget i stort faktiskt är ljusare än på många år? De offentliga finanserna är i gott skick. De svenska räntorna ligger på en lägre nivå än de gjort sedan någon gång på 50-talet.

Vi har inte bara överskott i budgeten. Även våra samlade affärer med utlandet, dvs. bytesbalansen, visar ett präktigt överskott år för år, vilket är alldeles tvärtemot vad vi varit vana vid under de senaste decennierna. Just nu är vår tillväxt dubbelt så hög som inflationen, vilket också är unikt.

I januari kommer Sverige att få ett besök av framstående ekonomer från USA:s centrala revision. De är här av ett mycket speciellt skäl: Vi har överskott i de offentliga finanserna. Det är vi nästan ensam om i hela världen. Detta fenomen vill de studera. Det låter otroligt, men så är det.

Visst kan vi sträcka på oss. Men samtidigt är det viktigt att vi inte släpper det fasta greppet om ekonomin. Att det går bättre nu betyder inte att vi får börja slarva igen. Vi skall hålla oss under utgiftstaken. Vi skall klara budgetmålen med allt större överskott. Vi skall samla i ladorna så att vi har att ta till när vi i framtiden kan vänta kärvare tider.

Om det var så dåligt som ni borgerliga säger, då är det direkt oansvarigt att lova ut väldiga belopp i skattesänkningar. Moderaternas skattesänkningar kostar över 60 000 miljoner kronor år 2000 och mer än 85 000 miljoner kronor år 2001.

För ett tag sedan fick jag ett brev från Bo Lundgren. Jag har det här. Det var före valet, och Bo Lundgren var allvarligt bekymrad över att jag får betala så mycket skatt. Jag får tacka honom för den vänliga omtanken, men samtidigt vet jag att vi i dagens Sverige inte tar ut skatt för att göra livet surt för medborgarna. Skatten är ett pris vi får betala för att kunna leva i ett humant och civiliserat samhälle. Med skatter betalar vi en välfärd som skapar trygghet. Med skatter minskar vi inkomstskillnaderna. Med skatter styr vi samhället i riktning mot en bättre miljö.

Jag fick för övrigt brev i samma ärende från Chris Heister och Gunnar Hökmark. Jag fick veta: ”Det borde vara så att den som tar emot bidrag inte betalar skatt och den som betalar skatt inte behöver bidrag.” Men tänk efter: Skall de som får bidrag därför att de sjuka, arbetslösa eller förtidspensionerade tvingas begära skattebefrielse varje gång de skall gå till snabbköpet som tar ut moms på varorna eller när de skall köpa en bussbiljett, ett par skor eller när de annars betalar skatt ute i samhället? Det blir ett fult och förnedrande system för människor som har rätt att ta emot bidrag utan att behöva skämmas.

I era brev går ni längre på systemskiftets väg än ni gör i reservationerna till finansutskottets betänkande. Men vi ser ändå tydligt att klyftorna med Moderaternas förslag kommer att öka på ett sådant sätt att det blir ökade spänningar, och allvarliga motsättningar i det svenska samhället.

Under det missvisande namnet jobballiansen lägger Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna fram en del förslag. Även här handlar det om långsammare takt för kunskapslyftet, sämre anställningsskydd, sämre villkor för förtidspensionärer, en allvarlig försvagning av arbetsmarknadspolitiken, en snabb utförsäkring ur a-kassan och dessutom en mångdubbling av avgiften till a-kassan. Är det inte för resten dags att här och nu ge besked? Med hur många hundra kronor i månaden vill ni höja avgiften för en vanlig a-kassemedlem? Jag har ställt den frågan till er tidigare. Jag tycker att det i dag är dags för er att ge besked.

Ni har alltså försökt att samla ihop er, men om er spretande politik lades till grund för en ny regeringspolitik skulle kronan sjunka, räntorna stiga och staten få ett nytt stort svart hål i sin kassakista.

I går tvingades Mikael Odenberg att i TV inför svenska folket erkänna att Moderaternas budgetalternativ inte håller. Jag skulle kunna fylla på med ytterligare några exempel utöver det som var i TV, t.ex. Riksrevisionsverket. Moderaterna vill omedelbart och i ett slag avskaffa denna myndighet där man upptar noll kronor i budgeten för 1999 fr.o.m. den 1 januari nästa år. Även om man skulle kränka alla uppsägningsregler, kränka alla kollektivavtal osv. är det uppenbart för alla och envar att det är omöjligt att avveckla en så stor organisation utan att det kostar en enda krona.

Jag brukar faktiskt inte här i talarstolen riva upp damm om oppositionspartierna inte har lyckats räkna alldeles rätt i sina budgetalternativ. Det är inte alltid så lätt att få det hela att stämma. Men här går ni över gränsen. När man kommer till Kristdemokraterna och Folkpartiet får man konstatera att de två partierna spelar i en egen division. Här är det genomgående fråga om ett ansvarslöst tillyxande av ihåliga glädjekalkyler. Jag är ledsen att behöva säga det, men jag skall ge några exempel.

Kristdemokraterna föreslår en rad saker som av praktiska skäl är omöjliga att genomföra redan från början av nästa år. Men utan hämningar tillgodoräknar ni er pengarna från första dagen och från den första kronan. Ta t.ex. trafikförsäkringen eller avfallsskatten! Alla experter är överens om att det inte går att införa en avfallsskatt förrän tidigast om cirka ett halvår. Ni räknar inte bara fulla intäkter av avfallsskatten under första halvåret, utan ni t.o.m. dubbelräknar de egentligen obefintliga intäkterna.

Eller ta t.ex. försäljningen av statliga bolag! Där klämmer ni på helt lösa grunder till med stora belopp redan första året, trots att varje försälj-

ning måste förberedas mycket noga om man inte skall göra sig av med värdefulla tillgångar till rena underpriser.

Eller ta t.ex. höjningen av avgiften till a-kassan! Om ni tror att det redan i januari går att drastiskt höja egenavgifterna, då vet ni ju inte hur a-kassan fungerar.

Mats Odell talade här högtidligt om att det nu skulle satsas 1 000 miljoner kronor på sjukvården, och att det skulle ske genom omprioriteringar. Men om man tittar på ert budgetalternativ ser man att de pengar som ni skall prioritera om finns ju inte. Det gapar bara svarta hål. Ni har inte pengar till att satsa på sjukvården.

Otroligt nog lyckas Folkpartiet faktiskt vida överträffa Kristdemokraterna i godtyckliga och helt orealistiska beräkningar. Partiet presenterar utgiftsökningar och skattesänkningar fram till år 2001 med ett glapp på hela 27 miljarder. Nyss fick vi höra Lars Leijonborg stå i talarstolen och säga: Ja, men år 2001 finns det 60 miljarder i överskott i budgeten, så det skall vi väl klara. Det låter ju vackert av pessimismens predikant.

Detta är samme man som några minuter tidigare sade att han inte tror på de budgetprognoser som finns i propositionen och som leder fram till ett överskott på 60 miljarder. Han underkände dessa mycket kraftfullt i sin pessimistiska predikan. Sedan sade han: Ja, men här finns ju 60 miljarder som vi kan använda till stora skattesänkningar. Det går inte ihop, Lars Leijonborg. Ert budgetalternativ är så dåligt att det tyvärr inte kan kallas för ett budgetalternativ.

I det perspektivet känns det kanske lite småaktigt och futtigt av mig att påpeka att om Folkpartiet satsar t.ex. 200 miljoner ytterligare på ökad kontroll är det orimligt att under samma år tillgodoräkna sig 2,7 miljarder kronor. Var och en som vet någonting om kontroll och skattekontroll kan se att detta rör sig om rena rövarsiffror.

Lars Leijonborg försöker då vrida sig ur detta genom att säga: De 200 miljonerna skall inte ses isolerat, utan dessa är ett led i en samlad politik med strukturreformer, sänkta skatter på hushållstjänster osv. – dvs. samma förslag som Kristdemokraterna har. Men faktum är att Kristdemokraterna, som föreslår samma strukturella förändringar, har tagit upp det hela till 600 miljoner, inte till 2,7 miljarder. Redan 600 miljoner är en våldsam överdrift. Det stämmer inte, utan det tar betydligt längre tid. Jag är mycket för en ökad skattekontroll, men man skall ha klart för sig att det tar tid att få in pengarna. Folkpartiet använder sig av rena rövarsiffror.

Ett annat exempel gäller försäljning av statliga bolag. Folkpartiet räknade in 1 miljard i ränteinkomster under nästa år på försäljningar, trots att det inte är någonting som genomförs under en natt.

Vi kan ju testa detta förslag mot Moderaternas förslag. Det finns väl inget annat parti som mer hängivet vill sälja ut statens egendom än Moderaterna – så snabbt och så mycket som möjligt. Moderaterna räknar inte en enda krona för nästa år i ränteinkomster på grund av detta. Folkpartiet räknar 1 miljard. Så är det genomgående. Ert budgetalternativ finns inte. Det är inte värt att kallas för budgetalternativ.

Mats Odell talade om lösan sand. Men han märker tydligen inte att både han och Lars Leijonborg vadar i lösan sand.

Jag konstaterar ändå – vilket kan vara förvånande med tanke på vad som tidigare har sagts i debatten – det faktum att vi i dag har det bästa

budgetläget under hela 90-talet. Men det är givetvis inte så starkt att det tål en så hämningslös hantering och försämring av budgeten som Kristdemokraterna och Folkpartiet står för. Då hamnar vi i det moras som vi hade tidigare.

Jag ser fem stora utmaningar för vårt land. Sverige skall besegra arbetslösheten. Vi skall ta steget in i kunskapssamhället. Vi skall värna och utveckla välfärden. Vi skall vara ett föregångsland i omställningen till ett miljövänligt och hållbart samhälle. Och vi skall utveckla en frisk och levande demokrati där alla kan känna sig delaktiga.

Det är fem utmaningar, och i alla fem har vi med kampen mot arbetslösheten: utveckla näringslivet, satsa på kunskap och kompetens, värna välfärden, bygg det hållbara Sverige, gör människor till aktiva deltagare i demokratin. Välfärden skapas av ett folk i arbete. Utan arbete, ingen välfärd. Utan välfärd, ingen rättvisa.

När jag nu yrkar bifall till finansutskottets förslag vill jag tacka Vänsterpartiet och Miljöpartiet för ett mycket konstruktivt och bra samarbete. Jag ser med glädje fram emot ett fortsatt utvidgat och fördjupat samarbete oss emellan.

Fru talman! Med den nya budgeten tar vi några viktiga steg på vägen mot målet långt där borta, ett solidaritetens samhälle, ett folkhem med omsorg om människa och miljö, ett Sverige där rättfärdigheten skall bo och där alla människor har lika värde. Vi socialdemokrater vill att solidariteten skall vara Sveriges väg att möta framtiden. Det är så vi får fria, trygga medborgare som kan göra vårt land till ett bra land att leva i.

Anf. 34 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Här skall det nu komma delegationer från när och fjärran och i finansutskottets regi studera ett av de få länder som har överskott i statsfinanserna. Det vore kanske lämpligt att Jan Bergqvist samtidigt organiserade ett studiebesök på Karolinska sjukhusets akutklinik för att se vad baksidan av detta mynt kan vara.

Jag håller med Jan Bergqvist om att vi inte tar ut skatter för att göra livet surt för medborgarna. Men vi leder skatteligan. Det finns inget annat land inom OECD som har en så hög beskattning av sina medborgare, samtidigt som vi ligger på femtonde plats i välfärdsligan. Det är ju detta som är det stora bekymret, och det är detta som vi i jobballiansen vill gripa oss an.

Vi är missmodiga och hänger läpp, säger Jan Bergqvist. Ja, och det gör vi för att det är 700 000 människor som helt eller delvis står utanför arbetsmarknaden. 239 000 personer är öppet arbetslösa. 311 000 personer är undersysselsatta, alltså människor som av arbetsmarknadsskäl inte har så höga tjänstgöringskrav som de skulle vilja ha. Det finns 170 000 latent arbetssökande, och det är framför allt studerande som samtidigt söker arbete. Ovanpå detta kommer ytterligare 150 000–180 000 personer som är i konjunkturberoende arbetsmarknadsåtgärder – och detta när Sverige ligger på toppen av en högkonjunktur, Jan Bergqvist. Det är detta som gör att vi är lite dystra. Vi kan inte dela den glädje som Jan Bergqvist här gav uttryck för.

Sedan ställde han några konkreta frågor, bl.a. hur mycket a-kassan skall höjas. Låt oss först konstatera att vad vi vill ha är en allmän och obligatorisk a-kassa. Det är väldigt många i dag som står utanför a-

kassan. En höjning till en 33-procentig självfinansiering handlar om ca 120 kr per månad. Men, Jan Bergqvist, vi sänker nästa år skatten för alla med 220 kr och år 2000 med ca 310 kr, så alla tjänar på detta och vi får en bättre lönebildning.

Anf. 35 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag vill först konstatera när det gäller det som felaktigt kallas för välfärdsliga, för det handlar ju om jämförelser av bruttonationalprodukter mellan olika länder, att Sverige har rasat särskilt mycket i denna BNP-liga vid två tillfällen. Det var 1978–1981 och ännu mer 1991–1994. Nu har vi under den senaste mandatperioden börjat att klättra upp igen från 18:e till 15:e plats. Jag tror i och för sig att det finns förutsättningar för att vi kommer att knapra oss uppåt därifrån också. Det var alltså under de borgerliga åren som vi rasade i den här ligan.

Jag upplevde inte att jag skildrade läget som enbart ljus och positivt. Jag tycker att det finns många problem, framför allt de sociala problemen och arbetslösheten, som är ett stort problem i det svenska samhället. Det är viktigt att vi tar itu med dessa problem. Då kan man inte göra som kristdemokraterna, dvs. att inte ha en stabil ekonomi att genomföra reformer och förbättringar utifrån, därför att då blir det bara bakslag.

Skillnaden oss emellan är att vi föreslår förändringar och förbättringar i sjukvård, skola och omsorg. Vi har pengarna, och vi ser till att det verkligen sker förändringar. Ni har förhoppningar, men ni har inte förmodligen att ta fram de resurser som behövs för att genomföra förändringarna.

Anf. 36 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Det kan i någon statistisk mening stämma att det gick ut för snabbare under de djupaste internationella lågkonjunkturerna. Det är inte särskilt förvånansvärt.

Sedan tycker jag att Jan Bergqvist gör en väldig poäng av att vi inte lyckas göra helt troligt att vi kan fasa in hela beloppet första året för de förstärkningar av budgeten som vi föreslår. Jag kan då trösta Jan Bergqvist med att vi till nästa budget kommer att göra en uppdelning med halvårseffekt, så att vi slipper den debatten. Det är nämligen så att det här självfallet kan vara en övergående effekt om man direkt efter ett val får makten och inte hinner lägga fram förslag till åtgärder på en gång. Men vi redovisar ändå bestående förändringar som ger bättre möjligheter att genomföra de reformer som vi föreslår och redovisar. Jag kan medge att det kan finnas ett glapp alldeles i början, men vi kommer att åtgärda detta till nästa budgetomgång. Det kan jag försäkra Jan Bergqvist.

Anf. 37 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Det är alltid glädjande med en syndare som sig bättrar.

Det handlar ju inte bara om små tillfälliga felräkningar, utan de är systematiska i kristdemokraternas budgetförslag. Det handlar om trafikförsäkringen, egenavgiften i a-kassan och om avfallsskatten, där det inte bara är fråga om infasning, utan där har ni ju gjort en total dubbelräkning. Vidare handlar det om bedömningen av hur mycket man får in på skattekontrollen, om rehabiliteringen, utförsäljningen av statliga företag

och ny beräkningsgrund för sjukpenninggrundad inkomst. Så det är väldigt mycket att rätta till. Men jag hoppas på framtiden.

Jag ser ljusst på framtiden, Mats Odell.

Anf. 38 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! När jag hör Jan Bergqvist undrar jag lite grann var svensk arbetarrörelse är på väg. Vi går nu in på sjunde året med massarbetslöshet, och den frågan berördes bara med några tomma fraser mot slutet av Jan Bergqvists inlägg.

Om jag är optimist eller pessimist är väl rätt ointressant, men statistik som redovisades i morse visar ju att svenska folket känner en ökad pessimism över svensk ekonomis utveckling. Ingen mer än några socialdemokratiska propagandatjänstemän tror att löftet om minskningen av arbetslösheten till sekelskiftet kommer att klaras. Från Konjunkturinstitutet har man sagt att det fattas 100 000 nya jobb för att ert nya löfte skall infrias. Ändå finns inga konkreta förslag. Sedan kritiserar vi för att vi kommer med en del sådana förslag, bl.a. en del förslag till skattesänkningar.

När det gäller våra skattesänkingsförslag står det mycket, mycket tydligt att om det inte uppstår ett utrymme och våra besparingar inte räcker, får vi skjuta på skattesänkningarna. Så hela det avsnittet i Jan Bergqvists tal, då han i stället borde ha talat om jobben, faller ju platt till marken. Vi har nämligen exakt samma reservationer som regeringen har framfört i de sammanhangen.

Göran Persson har sagt att det är en löjlig debatt, denna om jobben. När har en svensk arbetarledare på 1900-talet sagt att det är en löjlig debatt att diskutera hur vi skall få fart på sysselsättningen? Aldrig! Tyvärr bekräftar Jan Bergqvist genom sitt inlägg att den attityden tydligen är allmän inom det socialdemokratiska partiet, och det är mycket beklagligt.

Anf. 39 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag har lite svårt att ta Lars Leijonborg på allvar. Han kastar in ett citat om löjlig debatt. Jag känner inte närmare till det, men jag har talat med Göran Persson i så många sammanhang att jag vet att han tar kampen mot arbetslösheten på fullaste allvar.

Lars Leijonborg behagade avfärda vad jag sade om kampen mot arbetslösheten som lösa fraser. Det är inga lösa fraser. Det är den viktigaste frågan för oss inom socialdemokratin. Vad som nu händer är ju dessbättre att arbetslösheten minskar och att sysselsättningen ökar. Vi kommer att ta nya tag för att driva utvecklingen åt rätt håll.

Sedan är det patetiskt när Lars Leijonborg försöker försvara sig och sitt ofullständiga budgetalternativ med att säga att det finns brasklappar och att man har gjort reservationer.

Om man tittar i era tabeller ser man att ni i konkreta siffror för ut förslagen. Det är inte så att ni väntar och ser, utan där finns förslagen väldigt entydigt i tryck. Sedan säger ni att ni får väl i så fall skjuta på det, dvs. att Folkpartiets politik skall skjutas på framtiden. Jag tycker i så fall att det är bättre att ni lägger hela er politik i papperskorgen.

Anf. 40 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Nu står det i tidningarna att barnbidragshöjningen kanske skall skjutas upp, och ert tjugiga löfte om maxtaxa i barnomsorgen tycks också skjutas upp osv. För politiska partier gäller ju att om de ekonomiska förutsättningarna inte föreligger, så har man inte råd. Här är vi mycket tydliga. Men skillnaden är att vi säger att först tar vi de sänkningar som ger fart på tillväxten, och dessa finansierar vi med besparingar.

Jan Bergqvist sade att vi skall samla i ladorna. Innebär det att Jan Bergqvist inte stöder det som finansminister Åsbrink har sagt, nämligen att förhandlingarna som skall starta nästa vecka handlar om att sänka skatterna? Är det så att om det, som ni tror, finns ett överskott när vi har betalat 2 % av BNP på statskulden och det ändå återstår 25–30 miljarder, skall skatterna ändå inte sänkas år 2001? Det är det som vi föreslår i vår motion. Skillnaden är ju att fram till 2001 har vi, om vi får bestämma, också möjlighet att sätta in konkreta tillväxtåtgärder.

Nu bekymrar Jan Bergqvist sig för att våra åtgärder inte får full effekt från den 1 januari, men det beror ju på att ni röstade emot dem i maj. Vi lade fram samma förslag i maj. Hade ni röstat för dem då, hade de kunnat förverkligas och ge pengar den 1 januari. Då hade vi haft större möjligheter att ta itu med våra problem.

Mona Sahlin säger gång på gång att vi måste göra något åt det här med hemtjänster, för det är en enorm svart sektor. Varför skall den vara svart? Om vi får den vit får vi in de skatteintäkter som vi tillgodogör oss i vårt budgetalternativ.

Anf. 41 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag bara konstaterar att Lars Leijonborg tyvärr inte svarade på frågan om hur mycket han vill höja a-kasseavgiften med för den vanlige a-kassemedlemmen.

Sedan är det inte bara så att det här handlar om ett slags infasning och att om vi hade bifallit förslaget i maj så hade pengarna funnits på plats. Nu kommer det inte upp till beslut förrän i dag. Här handlar det ju om ett nästan groteskt överdrivande av inkomster. Det är alltså glädjekalkyler det handlar om. Och det handlar om att ni inte tar hänsyn till kostnader. Folkpartiet har alltså inget trovärdigt budgetalternativ. Det är den sorgliga sanningen.

Den viktigaste frågan är hur vi skall bekämpa arbetslösheten. Det krävs att vi samlar alla goda krafter och går fram på bred front för att utveckla näringslivet. Det krävs att vi satsar på kunnande och kompetens, men vi måste också stärka den gemensamma sektorn och bygga ut vård, skola och omsorg. Det handlar om att vi satsar på att ställa om Sverige till det hållbara Sverige, om att bygga om Sverige så att det blir mer miljövänligt.

Jag tror också att det handlar om att få människor mer engagerade så att de därmed också kan se vad som kan göras för framtiden. Det är den stora uppgiften. Lars Leijonborg kan aldrig ta ifrån oss socialdemokrater vårt engagemang i kampen mot arbetslösheten.

Anf. 42 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! Man blir faktiskt skrämmd när man hör Jan Bergqvist. För om allt hade varit så bra – inte bra till 100 % men ändå så bra som Jan Bergqvist säger – så skulle inte kronan vara så svag som den är. Det finns ju många som säger att kronan i dag egentligen, om man ser till fundamenta, är undervärderad. Men vad är det som ändå gör att den är svag? Jo, det är ju att det finns ett bristande förtroende. Man vet att vi har ett antal fel i det sätt på vilket svensk ekonomi fungerar.

Värst av allt är det fel som leder till att, som Mats Odell sade, så många människor som saknar arbete skulle kunna göra en arbetsinsats. Och vad är då receptet från socialdemokratins företrädare i debatten här, alltså Jan Bergqvist? Samla alla goda krafter och gå fram på bred front. Och så en massa svammel – när vi vet att det i debatten finns ett antal förslag och tankar! De har funnits i flera år. De har funnits i alla de fyra år då ni har regerat – och misslyckats – under den period som har gått. Ni tar dem inte till er av politiska skäl, för att makten betyder mer eller oavsett vilket.

Ett sådant förslag som kom senast nu i SNS välfärdspolitiska råd var att arbetslöshetsförsäkringen måste reformeras. Den som är försäkrad måste betala en högre egenavgift. De är väl bra. Gör det då. Och se till att kompensera genom att sänka skatten på de arbetsinkomster på vilka man också beräknar avgiften till a-kassan. Det är ett sätt, ett *litet* sätt, som gör det lättare att få fram de nya jobben. Men det avvisar ni. Och ni kritiserar oss för att vi lägger fram dessa förslag. Det är just därför det har blivit som det har blivit.

Sedan skulle jag vilja ställa en fråga till Jan Bergqvist, som ju talar om att vi inte tar ut mer skatt än vad som behövs för att vi skall kunna leva i ett humant och civiliserat samhälle. Så Jan Bergqvist är nöjd med vårdköerna och bristerna i äldreomsorgen?

Och allra sist ännu en fråga, Jan Bergqvist: När ni nu måste spara som ni har gjort – och det var rätt även om ni gjorde fel när det gäller inriktningen – varför sparade ni miljarder på de handikappade?

Anf. 43 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Bo Lundgren sätter en etikett på vårt program för lokala investeringar, kunskapslyftet, den starkare arbetsmarknadspolitik, utvecklingen av småföretagen med stöd för export och marknadsföring, de förstärkta insatserna för forskning och utbildning och alla andra förslag som läggs fram i budgeten och som förstärks i budgeten för att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. Det är en rad konkreta förslag, och vi har sagt att vi skall fortsätta på den vägen. Detta kallar han på ett enkelt sätt för svammel. Så enkelt är det inte att komma undan, Bo Lundgren.

Bo Lundgren har inte svarat på min fråga om a-kassan, och han teg visligen när det gäller min kritik av det moderata budgetalternativet. Jag har full respekt för att han inte har något mer att säga om det. Men när han tar till brösttoner och talar om ansvar osv. vill jag säga: Ta då avstånd, Bo Lundgren, från det numera klassiska uttalandet här i kammaren. Bo Lundgren sade: ”Om det är statsskuldräntorna som är problemet så finns inte det problemet. Det är bara att sänka skatten.” Vad är det för sorts recept?

Anf. 44 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! Först och främst skall man inte upprepa en gammal debatt. Då skall man sätta in den i sitt sammanhang. För det andra: Vi föreslår en avgift, en obligatorisk allmän arbetslöshetsförsäkring, som uppgår till ungefärligen 2 % av den försäkrade inkomsten. Det är en avdragsgill avgift, precis som det står i motioner och andra skrifter, som väl kompenseras av motsvarande och högre skattesänkningar på samma arbetsinkomster. De två sakerna hänger samman.

Fru talman! Det måste vara fel på min klocka. Det kan inte vara bara en halv minut kvar när man precis har börjat. Ni får nog ändra tideräkningen på något vis. Jag ber om ursäkt för den här detaljen.

När det gäller budgetalternativen är det ju ett dilemma som Jan Bergqvist väl känner till. Egentligen skall vi inte kunna rösta om någonting alls i dag. Den 2 december kan ju egentligen knappast något av de förslag som vi lägger fram genomföras om de skulle bli verklighet. Man hinner inte göra det.

Nu lägger vi fram våra förslag i oktober. De utgår från förslag i vårpropositionen. Det är självklart att oppositionens situation är sådan att vi redovisar alternativ och gör en så bra anpassning som vi kan till de tider som gäller. Just nu, den 2 december, är det flera förslag som av praktiska skäl inte skulle kunna genomföras. Men vi redovisar ett samlat alternativ när det gäller hur vi skulle ha regerat om vi hade haft ansvaret i stället för socialdemokraterna. Detta är grunden. Sedan får Jan Bergqvist diskutera hur han vill utifrån sina utgångspunkter.

Sedan är det svammel om man pratar vitt och brett om ett antal saker som inte går till kärnan av problemet när det gäller arbetslösheten. Då sviker man de grupper som är arbetslösa. Då sviker man alla som betalar arbetslöshetens stora kostnader. Det är det Jan Bergqvist gör.

En sak som ekonomer och andra säger är: Se till att man också har en egenavgift i a-kassan. Det kan kompenseras genom skattesänkningar. Det finns också en mängd andra förslag som Lars Leijonborg, Mats Odell, jag själv och andra har talat om här i debatten. Det finns en mängd förslag.

Men återigen tillbaka till den grundläggande frågeställningen: Hur kan Jan Bergqvist försvara inför medborgarna att man med de höga skatter vi har i Sverige måste spara nästan två miljarder kronor på de handikappade? Är det ett humant och civiliserat samhälle där man tar ifrån de människor som bäst behöver vårt gemensamma stöd de pengar som skulle kunna ge dem ett drägligare liv? Svara på den frågan, Jan Bergqvist!

Anf. 45 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Det är viktigt att vi bygger ut den sociala välfärden och den sociala tryggheten på alla områden. Det skall vi göra i takt med att vi får ekonomiska resurser att göra det.

Bo Lundgren anser att han vet vad som är kärnan i arbetslöshetsproblemet, och han avfärdar socialdemokratins synpunkter som svammel. Är man så självsäker som Bo Lundgren så förstår jag varför det gick så illa under den borgerliga tiden. Aldrig har bidragsberoendet ökat så kraftigt som när Bo Lundgren regerade. Aldrig har Sverige förlorat så många jobb. Aldrig har de offentliga utgifterna stigit till en sådan rekordnivå

som under den tiden och aldrig har statsskuldräntorna och statsskulden ökat så snabbt. Detta är alltså den person som säger att han vet vad som är kärnan i arbetslöshetsproblemet och att allt annat är svammel.

Anf. 46 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag vill bara återgälda tacket till Jan Bergqvist och den socialdemokratiska riksdagsgruppen för ett bra samarbete under budgetperioden. Jag tycker att det känns bra att också ni, trots ett stort tryck, har stått emot kraven på ökade utgifter som skulle kunna spränga de här utgiftsramarna.

Jag vill också passa på att yrka bifall till reservation 7, som handlar om folkomröstning. Om det nu mot all förmodan skulle uppstå en majoritet i riksdagen för ett svenskt deltagande i EMU tycker jag att det är rimligt att ett sådant beslut fattas av det svenska folket. Vi borde kunna enas om, tycker jag, i den här riksdagen att ett sådant stort beslut skulle underställas en folkomröstning.

Anf. 47 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! I likhet med Peter Eriksson vill jag återgälda tacket för ett konstruktivt arbete i finansutskottet. Jag vill också klarlägga vissa saker. Finansutskottet vårdar ju om budgeten, och finansutskottets ordförande har här förtjänstfullt avslöjat dem som för fram låtsasfinansieringar av skattesänkningar. Det är mycket bra.

Jag vill ta upp en annan del av budgetprocessen. Vi i Vänstern och socialdemokraterna tycker att det kan vara bra med maxtaxa i barnomsorgen. En del har sagt att om vi får fler i arbete får vi ökade statsinkomster och att detta kan vara ett sätt att finansiera en sådan åtgärd. Men, Jan Bergqvist, om jag har förstått principen om utgiftstak korrekt, kommer ökade skatteinkomster inte att ge oss bättre möjligheter att finansiera en sådan reform. Jan Bergqvist kan väl hjälpa mig, som är lite yngre i finansutskottet, att se om jag har förstått detta rätt.

Jag har också några frågor om skatterna. Det skall ju föras skattesamtal nästa vecka. Jag tror att vi kanske redan nu kan konstatera ett mått av enighet här. Det vore en bra start på samtalen. Jag tror att vi i Vänsterpartiet och socialdemokraterna är överens på fem punkter, och jag vill kontrollera det.

1. Skatterna bör sänkas för låg- och medelinkomsttagare.
2. Internationell kapitalflykt bör stoppas genom ökat samarbete. Ett bra instrument vore internationella överenskommelser om minimiskattesatser inom EU-systemet.
3. Man bör överväga sänkt skatt på tjänster.
4. Skattereglerna för enskilda firmor och handelsbolag är för krångliga. De bör förenklas. Småföretagsdelegationens arbete bör ligga till grund för det.
5. Vi skall aktivt använda oss av skatt på energi och miljöavgifter för att skapa ett samhälle i ekologisk balans. Här kommer Skatteväxlingskommitténs arbete in.

Jag tror att vi är överens om de här fem punkterna. Vad tror Jan Bergqvist?

Anf. 48 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att vi väl kan vänta till skatteöverläggningarna med att ta upp den diskussionen. Jag kan glädja Lars Bäckström med att om vi pressar tillbaka arbetslösheten och ökar sysselsättningen, vilket är den process som nu pågår, kommer det inte bara att leda till ökade skatteinkomster, utan dessutom kommer också statens utgifter för arbetslösheten att minska. Därmed skapas ett utrymme för förbättringar i den sociala välfärden och i andra sammanhang.

Anf. 49 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det är inte helt säkert. När sysselsättningen går upp brukar också arbetsutbudet öka, så att fler söker arbete. Det är alltså inte en så enkel och rak korrespondens mellan de här två posterna. Det är fråga om ett ganska känt ekonomiskt samband.

Om vi får upp sysselsättningen, får vi också ökade utgifter för sjukförsäkringen, och då ökar trycket under utgiftstaket. Också det är en egenartad effekt av taken.

Det är i vart fall inget rakt samband mellan ökad sysselsättning och ökade möjligheter att genomföra sociala reformer så länge vi har taket kvar. Men det är klart att taket kan höjas – som man har gjort i den här lokalen – om man samtidigt klarar att fortsätta med amorteringarna. Då kommer det inte ens att väckas en oro på de finansiella marknaderna. Eller hur, Jan Bergqvist?

Anf. 50 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Varför ställs frågan över huvud taget, om frågeställaren vet svaret?

När det gäller sysselsättningen är det väl i och för sig riktigt att det finns många faktorer som verkar åt det ena eller det andra hållet. Det hindrar dock inte att det när man ser till helheten alldeles uppenbart är en stor samhällsekonomisk vinst med en ökad sysselsättning. Det är också bättre i förhållande till budgeten, både på inkomstsidan och på utgiftssidan.

Jag ser alltså inte framför mig att vi behöver höja några utgiftstak, utan vi skall klara det här ändå.

Anf. 51 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Riksdagen skall senare besluta om budgeten för 1999. Jag konstaterar med stor glädje och tillfredsställelse att det har varit möjligt att nå en uppgörelse om budgetpropositionen som samlar en majoritet i riksdagen och att vi därefter genom det arbete som har bedrivits i riksdagens olika utskott, inte minst i finansutskottet, nu är nära ett definitivt beslut om budgeten för nästa år.

Det är mycket glädjande, och jag vill liksom andra ge en eloge till dem som har bidragit till detta. Dit hör naturligtvis socialdemokraterna i finansutskottet och den socialdemokratiska riksdagsgruppen – Jan Bergqvist har spelat en central roll i det sammanhanget – men dit hör också

Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som jag tycker har ställt upp på ett alldeles utomordentligt sätt. Det är en styrka för Sverige att detta har uppnåtts. Det innebär ett ansvarstagande för en stark budget och för en stark ekonomi.

Sedan budgetpropositionen lades fram har räntorna sjunkit. Räntedifferensen mot Tyskland har halverats, och den låga inflationen har befasts ytterligare. Det är ett uttryck för ett stigande förtroende för svensk ekonomi.

Det är aldrig lätt att gå igenom en sådan här process. Det är en ny situation för många inblandade. Det finns många krav och önskemål från de olika partierna och från de enskilda riksdagsmännen. Alla dessa kan inte tillgodoses, framför allt inte i det korta perspektivet.

Det här har ändå gått bra. Smärre incidenter må ha inträffat. Det har skrivits en och annan artikel som föranlett höjda ögonbryn, men sett till helheten tycker jag att det har fungerat utomordentligt bra. Det är en glädje och en styrka för Sverige att det är på det sättet.

Vi har haft en diskussion under den senaste tiden om pengarna till försvarspolitiken. Det har på det området förekommit en oerhörd desinformation, och till den har också några av talarna i den tidigare debatten bidragit. När Bo Lundgren talar om löftesbrott får han med osanning. Det har inte brutits några löften i den här frågan.

Det är inte heller så, som det har påståtts, att det har uppkommit några gapande hål i försvarsbudgeten till följd av en anslagsteknisk omläggning. Detta är fullständigt felaktigt. Försvarets ekonomiska problem sammanhänger med överplanering och med ständiga fördyringar och överskridanden. Dessa problem måste Försvarmakten lösa precis som alla andra myndigheter och verksamhetsområden får göra. Det krävs en bättre styrning och kontroll för att hålla försvarsutgifterna inom de ramar som regering och riksdag fastställer.

Det kan inte vara så att den budgetdisciplin som ligger i den nya budgetprocessen skall tillämpas på alla andra områden utom inom försvaret. Den måste gälla också där. Alla verksamheter har att rätta sig efter de beslut som regering och riksdag fattar, utan några undantag.

Vi har under senare tid kunnat iaktta förändringar i den internationella ekonomiska bilden. Problemen startade i några av de länder som tidigare har höjts till skyarna – inte minst av de svenska moderaterna – som föredömen i fråga om tillväxt och utveckling; förebilder som även vi alltmer borde efterlikna. Nu visar det sig att några mirakelmaskiner inte heller där hade konstruerats. Dessa länder har hamnat i allvarliga ekonomiska problem. I spåren av detta följer mycket stora politiska och sociala problem.

Även Sverige påverkas av detta. Vår export till dessa länder har gått ned kraftigt under senare tid, och dessvärre har också de problem som uppstått i vissa länder i Asien spritt sig till andra länder i Asien och till andra världsdelar. Även Sverige påverkas av detta.

När vi nu diskuterar den ekonomiska bilden i Sverige är det inte fråga om att några förändringar i den inhemska ekonomin har gått i negativ riktning.

Snarare skulle jag vilja säga att den positiva bild som vi har kunnat iaktta en tid har förstärkts. Den reala ekonomin i Sverige har fortsatt att utvecklas mycket väl. Det framgår inte riktigt av en del av de inlägg som

har gjorts här, men det är ett faktum att det senaste året har sysselsättningen stigit med drygt 100 000 personer. Jag vill jämföra med det långsiktiga målet för sysselsättningen som vi har satt upp och som innebär en genomsnittlig årlig ökning med 55 000 personer. Den skall för all del ske i både hög- och lågkonjunktur, så det är genomsnittssiffror vi talar om. Men 100 000 personer har sysselsättningen ökat med det senaste året, och det rimmar inte särskilt väl med de oerhört dystra utsagor som här har gjorts både om de gångna åren och om framtiden.

Det är klart att Sverige påverkas av den internationella bilden, och man kan ju göra regeringen ansvarig för detta. Det framstår ju närmast som att allt är den socialdemokratiska regeringens fel, eller också är det samarbetet med de båda andra partierna som har orsakat dessa problem. Det är att något överskatta vårt inflytande över den globala ekonomiska situationen. Visst påverkas vi av detta, och det kan innebära att den goda tillväxt som nu pågår blir något långsammare under kommande år än vad som eljest hade blivit fallet.

Mats Odell har tidigare talat om att det är så uselt i Sverige trots att vi nu står på toppen av en högkonjunktur. Sanningen är väl snarare att vi fortfarande befinner oss i en konjunkturuppgång, men den kan möjligen få ett lite annat förlopp till följd av den internationella utvecklingen. Det här kan vi inte isolera oss ifrån. Vi skall inte ens försöka göra detta. Vi är en del av en internationell ekonomi. Vi får ta både för- och nackdelar med detta. Fördelarna är, som jag ser det, mycket större än nackdelarna.

I ett annat avseende har den internationella bilden snarare ljusnat på senare tid. Risken för en finansiell härdsvälta, som många har uttalat sig om, är förmodligen mycket mindre nu än vad den såg ut att vara för några månader sedan. Det är naturligtvis bra att utvecklingen i det avseendet ser ut att gå åt rätt håll. Men det kommer inte att gå av sig själv. Det krävs ett ökat internationellt samarbete, både för att hantera de kriser som uppstår och har uppstått och för att minska risken för och förebygga framtida kriser. Detta är ett samarbete som Sverige deltar i, och vi skall så långt vi förmår påskynda och driva på denna utveckling. Vi gör det inom EU, och vi gör det inom andra internationella organisationer. Jag ser det här som mycket viktigt.

Över huvud taget ser jag att möjligheterna till ett internationellt samarbete har förbättrats på senare tid. Det handlar inte minst om samarbetet inom Europa och inom EU. 13 av 15 medlemsländer inom Europeiska unionen styrs i dag av socialdemokratiska regeringar, i vissa länder i koalition med andra partier. Jag som har varit med under några år och bevittnat dessa regimskiften kan notera en påtaglig förbättring i samarbetsklimatet och en större samsyn när det gäller att arbeta med frågor som handlar om tillväxt och sysselsättning. Möjligheterna att framgångsrikt bedriva ett sysselsättningssamarbete är bättre nu än de någonsin har varit tidigare, och vi kan även se detta på andra områden. Hur skall vi kunna få en effektiv miljöpolitik om vi inte förmår att samarbeta över nationsgränserna och om vi inte förmår att dra med oss andra länder, som än så länge dessvärre har lägre ambitioner än Sverige inom miljöpolitiken? Om vi inte kan få med oss dem blir det mycket svårt att nå ytterligare framgångar inom miljöpolitiken.

Ett annat område som vi diskuterar på EU-nivå är skattesamarbete. Jag delar den uppfattning som andra har framfört om att vi inte skall

acceptera en överstatlig skattepolitik. Den skattepolitik som gäller Sverige skall fortsatt beslutas i denna kammare. Men det hindrar inte att det finns vissa områden där det är en fördel att vi kan samarbeta för att motverka och bekämpa den illojala och skadliga skattekonkurrens som förekommer där andra länder genom särordningar försöker dra till sig verksamheter och företag från oss andra och därmed minska tillväxten och sysselsättningen i de länder som inte tillämpar den här typen av ordningar. Det är ett viktigt område där jag hoppas att vi också kan nå framgångar under de kommande åren.

Fru talman! Den här debatten har handlat mycket om förmågan att finansiera förslag och att följa de regler som gäller i budgetsammanhang. Jag måste, i likhet med Jan Bergqvist och Lars Bäckström, konstatera att det finns utomordentligt stora brister hos vissa av de borgerliga partierna. Jag tycker att det är tråkigt med denna utveckling hos Folkpartiet, som ändå ur sina led har frambringat några finans- och budgetministrar – för all del inga lysande perioder för svensk budgetutveckling, men ändå personer som kännetecknades av yrkesskicklighet och hederlighet. Detta kan jämföras med det förfall i budgetredovisningen som nu förekommer. Jag vill instämma i vad Lars Bäckström sade: Det krävs en skärpning. Så här kan man inte fortsätta att arbeta. Det gör inget bra intryck.

Jag vill också ställa en fråga till Bo Lundgren och till Mats Odell. Tycker ni att det är riktigt som era partivänner i försvarsutskottet har gjort, nämligen att lösa ett problem genom att tillskjuta mera pengar till en sektor och avskriva en skuld på 6 miljarder kronor? Är det förenligt med den nya budgetprocessens principer och anda? Ställer ni er bakom det agerandet eller tar ni avstånd från det? Om ni ställer er bakom detta agerande: Är ni beredda att tillgripa det på andra områden också? Det finns andra verksamheter som också har skulder som kan upplevas som betungande. Om ni skall framstå som renlevnadsmän när det gäller budgetdisciplin vore det väldigt bra att få ett klargörande besked på den punkten i denna debatt. Det har också mycket att göra med er trovärdighet som ekonomisk-politiska talesmän för era partier.

Fru talman! Det viktigaste är ändå, nu när budgeten i det närmaste är klar – det kommer ju att fattas beslut om den i kammaren senare – att titta framåt på det viktiga arbete som vi har framför oss. Däri måste ingå fortsatt budgetdisciplin, dvs. att inte äventyra de framgångar som vi med stor möda har uppnått i budgetsaneringen och som i så hög grad har bidragit till lägre räntor, låg inflation och ökat förtroende för svensk ekonomi. I detta arbete har för övrigt även Centerpartiet i hög grad medverkat under den gångna mandatperioden. Nu handlar det om att bygga på de framgångarna med andra typer av åtgärder som stärker utvecklingen i fråga om tillväxt och sysselsättning.

Vi har formulerat ett ambitiöst sysselsättningsmål för de kommande åren, och det kommer inte att vara möjligt att uppnå det om vi inte får en god tillväxt i ekonomin. Det kommer inte att vara möjligt att uppnå det om vi inte vidtar åtgärder av en rad olika slag. Ingen skall tro – och ibland kan den politiska debatten tyvärr leda i den riktningen – att detta åstadkoms med en proposition med några snabba klipp, ett alexanderhugg som en gång för alla fixar de här problemen. Så är det inte. Det här är ett långsiktigt och tålmodigt arbete som måste bedrivas inom en rad

olika områden inom politiken och som kommer att ta åtskilliga år i anspråk. Det är många olika områden som berörs.

Det handlar om att skapa förutsättningar för en bättre lönebildning. Där har regeringens utredare nyligen lagt fram ett förslag som nu skall ut på remiss och som vi får bedöma längre fram. Det handlar över huvud taget om att få en bättre fungerande arbetsmarknad. I vid bemärkelse måste vi se över arbetsmarknadspolitiken.

Det handlar om de kommande skatteöverläggningarna, där jag hoppas – jag vill gärna upprepa det – att det skall vara möjligt att uppnå en bred uppslutning kring en skattereform som förbättrar betingelserna för tillväxt och sysselsättning men inte äventyrar starka offentliga finanser, inte äventyrar de satsningar på vård, skola och omsorg som vi vill göra och inte äventyrar fördelningspolitiken och leder till ökade klyftor. Det kan vi inte acceptera.

Det handlar om fortsatta insatser på utbildnings- och forskningsområdet. Det handlar om att förbättra betingelserna för företagande i Sverige, och det handlar inte minst om att fullt ut delta i ett internationellt samarbete på Europainivå och i andra sammanhang. Med detta, fru talman, tror jag att vi har möjlighet under de kommande åren att förbättra tillväxt och sysselsättning och därmed grunden för välfärdspolitiken i vårt land.

Anf. 52 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Erik Åsbrink säger att åtgärder för ökad tillväxt inte kommer genom snabba klipp eller alexanderhugg. Det kan vi säkert hålla med om, men någon gång måste förslagen komma. Någon gång måste man lyfta svärdet och spänna bågen. Nu har ni i fyra år ropat: Skott kommer.

Det vore intressant att höra om det nu kommer en tillväxtproposition. Vad är dagsnoteringen vad gäller exempelvis en skatterabatt på hushållstjänster? Har ni någon ställning i det krig som pågår inom regeringen i den frågan som kan meddelas en omvärld i dag? Det vore väldigt intressant.

Erik Åsbrink frågar om skuldavskrivning är en möjlighet. Jag kan inte svara på det. Det är viktigt att vi ser till att utgifterna håller sig inom utgiftstaket om vi skall vara trovärdiga.

Då är jag inne på min fråga till Erik Åsbrink. Den här budgetdisciplinen handlade nu om försvaret. Jag har tidigare ställt frågan till Vänsterpartiets och Miljöpartiets ledamöter. Vi står nu, att döma av en initierad artikel den 20 oktober i Dagens Industri, som av alla bedömare betraktas som en medveten läcka från regeringen, inför en uppgörelse med Sydkraft som kommer att kosta de svenska skattebetalarna ca 5 miljarder kronor. Det kanske är 4, 7 eller 10 miljarder. Var finns de pengarna, Erik Åsbrink?

Jag är som vice ordförande i finansutskottet intresserad av hur regeringen tänker sig att finansiera denna direkta eller indirekta överföring till aktieägarna i Sydkraft. Det vore bra om man åtminstone kunde ange de principer som man tänker sig, utan att avslöja några saker som kan försvåra de fortsatta förhandlingarna.

Slutligen vore det intressant, fru talman, att veta om Erik Åsbrink tror att den tudelade principen för budgetberedning är långsiktigt hållbar, att

Anf. 53 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Jag blev väldigt förvånad över att som svar på min fråga om skuldavskrivningen är acceptabel eller inte få höra: Jag vet inte. Jag tycker nog att Mats Odell skall ta reda på den saken i så fall. Det är ingen liten fråga.

Det handlar om att visa respekt för budgetprocessen i dess olika delar och att inte tillgripa kryphål och fiffel för att ta sig ur greppet och därmed kunna utanordna ett antal miljarder i nya pengar till ett visst område. Om det knepet tillåts på detta område, vad är det då som hindrar att det tillgrips på alla andra områden?

Det är ingen liten fråga, Mats Odell. Jag tycker faktiskt att en person som i andra sammanhang talar med så oerhört högt tonläge om budgetdisciplin och ordning och reda borde se efter hur det förhåller sig. Jag emotser ett svar med det snaraste på den punkten. Det handlar om att visa lite konsekvens och visa lite moral och etik också i budgetpolitiken.

När kommer tillväxtpropositionen? frågade Mats Odell. Jag försökte i mitt anförande säga att det inte handlar om en enstaka proposition. Det handlar om ett långsiktigt arbete som pågår över flera år och som täcker många politikområden. Det är inte så att den första åtgärden kommer någon gång i framtiden. Vi har redan vidtagit en mängd åtgärder av det slaget.

Dit hör inte minst budgetsaneringen. Det är klart att den har skapat oerhört mycket stabilare grund för den tillväxt som nu pågår, för halverade räntor och för att sysselsättningen nu har ökat med 100 000 personer det senaste året.

Vi har också vidtagit en rad andra åtgärder för bygga ut utbildningsväsendet och för att sänka skatterna för små och medelstora företag. Vi gjorde mycket av detta i samarbete med Centerpartiet. Mats Odells hänfulla tillmälen drabbar i så fall lika mycket Centerpartiet som Socialdemokraterna, eftersom vi gemensamt stått för den politiken under de gångna åren.

En del av de åtgärderna har inte ens trätt i kraft utan kommer vid årsskiftet. Vi har inte sett den fulla effekten av dem, men den kommer. De skall naturligtvis kompletteras med fler åtgärder på andra områden.

Anf. 54 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Om finansministern riktar frågan till mig om uppgörelsen som regeringen har träffat med en stor del av oppositionen ryms inom utgiftstaken visar det enbart på det sönderfall som nu pågår inom regeringen. Det här var faktiskt en uppgörelse. Vi har hållit fast vid den uppgörelsen.

Jag håller fast vid min grundprincip, nämligen att statens utgifter måste rymmas inom utgiftstaken. En regering som gör upp om en så pass allvarlig fråga bör i första hand ha huvudansvaret för att se till att det sker. I andra hand måste man gemensamt hitta en finansiering för de utgifterna.

Då är jag tillbaka till min fråga, som finansministern inte alls svarade på. Hur tänker man sig att finansiera snabbstängningen av Barsebäck?

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna, m.m.*

Det handlar om minst lika mycket som de försvarskostnader som nu har varit föremål för så omfattande debatt.

Det vore intressant om finansministern angav någon modell för hur han har tänkt sig att finansiera detta. De finns i varje fall inte synliga i de budgetalternativ och budgetramar som riksdagen förväntas fatta beslut om inom några timmar. Det tycker jag som finansutskottets vice ordförande är en mycket beklaglig princip.

Anf. 55 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Det var många slingerbultar i detta inlägg. Den dag det finns ett konkret förslag om kostnader skall vi också ta ställning till finansieringen. Det kommer Mats Odell och alla andra att få vara med om i kammaren.

I stället för att nu spekulera om framtida händelser, som vi inte vet säkert när de inträffar och exakt vilken innebörd de har, är det ganska rimligt att Mats Odell har en uppfattning om någonting som faktiskt skall avgöras av riksdagen nu, nämligen utgifterna på försvarsområdet.

Är det möjligt eller inte möjligt att skriva av 6 miljarder, och därmed bereda utrymme för 6 miljarder i nya utgifter? Jag begär att Mats Odell skall lämna ett klart besked. Får man göra på det sättet? Om man får göra det på försvarsområdet, får man då göra det på alla andra områden?

Formellt kan det sägas att man räddar utgiftstaket. Men i praktiken har man ju använt sig av fiffel och bokföringstricks för att utanordna mer pengar till ett visst område. Om man avskriver den skulden kommer det att leda till att statsskulden i motsvarande mån blir större. Den kan man inte avskriva. Där finns inga bokföringstricks. Den blir 6 miljarder större om man tillgriper de metoderna.

Jag tycker att det är mycket märkligt att Mats Odell inte har en uppfattning i den frågan. Jag kommer att återkomma med krav på besked. Förr eller senare förväntar jag mig att få klara besked från Mats Odell.

Anf. 56 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Det vore värdefullt om finansministern kunde rätta till ett missförstånd som jag tror att Jan Bergqvist har skapat i den här debatten. Sverige har världens högsta skattetryck. Det ligger nu på nivån 55 %. Trots att det i budgetproposition efter budgetproposition har sagts att det skall sjunka stiger det snarast fortfarande.

Ni har prognoser. Jan Bergqvist gjorde en poäng av att jag inte borde tro på era prognoser, men ni själva borde ju tro på dem. Om Sverige år 2001 har ett budgetöverskott på uppemot 70 miljarder, som det står i era prognoser, och det kostar 45 miljarder eller något sådant att betala av 2 % på statsskulden, kan man då tänka sig att sänka skatterna för det som återstår? Är det en orimlig tanke?

Häromåret skrev ni ”överföring till hushåll” på det beloppet. Det gör ni inte längre. Nu har ni haft en kampanj före valet om att det inte går att förena bevarad välfärd med sänkta skatter, när nästan allt tyder på att det är precis tvärtom. Vi kan bara på sikt bevara välfärden i Sverige om vi sänker skatterna.

Nu hade finansministern häromdagen en pressträff där han trots den där annonskampanjen sade: Ja, jag vill sänka skatterna. Gör då klart för

Jan Bergqvist och andra att om vi genom tillväxt har skapat ett utrymme skall vi naturligtvis använda det till att sänka skatterna.

Om finansministern svarar ja på den självklara frågan faller också kritiken mot Folkpartiets budgetalternativ. Vi har bara sagt: Finns det ett överskott när vi har betalat av på statsskulden skall vi sänka skatterna. Är det någonting fel med det resonemanget?

Anf. 57 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Jag tänker vara väldigt försiktig med att lova ut pengar, vare sig till skattesänkningar eller utgiftsökningar. Vi har kalkyler som sträcker sig ett antal år fram i tiden. Men vi vet också hur sårbara de är, t.ex. till följd av den internationella utvecklingen. Lars Leijonborg har utmålade ett skräckscenario för svensk ekonomi å ena sidan, men samtidigt låtsas han som om de här kalkylerna är totalt opåverkade av detta. Det går ju inte ihop.

Jag måste ställa frågan: När blir det en upprustning av Folkpartiets ekonomisk-politiska kompetens så vi slipper se dessa pinsamheter i era budgetmotioner.

Jag vill inte jämföra Lars Leijonborg med Lucky Luke. Lars Leijonborg är snarare en i Daltonligan, de här småskumma, inte alltför smarta bröderna som försöker ställa till förtret hela tiden, men dessbättre misslyckas. I den kretsen ingår ju redan Bo Lundgren och Mats Odell. Jag är rädd för att även Lars Leijonborg sällar sig till den skaran. Jag hoppas att inte Lena Ek gör det.

Anf. 58 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Detta är tom retorik som inte är värd att bemöta. Inget har kunnat sägas här som tyder på att Folkpartiet skulle ha ett svagt budgetalternativ. Det finns en omfattande dokumentation som stöder det vi säger på fuskområdet. Det är ju en av de saker som Jan Bergqvist har tagit upp.

Det är dessutom så att Erik Åsbrinks kolleger i regeringen, Björn Rosengren och Mona Sahlin, ofta återkommer till att det omfattande svartjobbet i hushållssektorn är ett problem. Om vi kan få ned det, ökar statens skatteinkomster. Det är väl inget konstigt med det.

Jag fick inget begripligt svar. Det visar ju att Socialdemokraterna sitter fast i högskattetänkandet. Inte ens om man har betalat av på statsskulden och har 30 miljarder är man beredd att lova att man skall sänka skatterna.

Erik Åsbrink sade att nu är det socialdemokrater i EU och nu har de kommit fram med intressanta förslag på tillväxt- och sysselsättningsområdet. Då vill jag fråga: Vilka rekommendationer från EU kommer Sverige att följa för att få fart på jobben?

Jag målar inte ut något skräckscenario. Jag bygger på Konjunkturinstitutets rapporter om svagare tillväxt än vad regeringen har trott. Över 100 000 jobb saknas i ert nya sysselsättningsmål. Ni är handlingsförlamade. Ni är som Kronblom. Ni ligger på soffan. Ni får ingenting gjort. Det är det som är problemet med er regering.

Prot. 1998/99:27
2 december

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna, m.m.*

Anf. 59 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Sverige deltar inte bara i EU:s sysselsättningsarbete, utan vi är ett av de mest pådrivande länderna. Vi skulle vilja gå längre än vad en del andra länder vill göra. Men dessbättre har ju utsikterna förbättrats efter det att en del borgerliga regeringar har kastats ut och ersatts av socialdemokratiska regeringar. Det har förbättrat utsikterna. Jag ser fram emot ett fortsatt samarbete.

Lars Leijonborg beklagar sig över höga skatter. För några år sedan hade vi ett jättelikt budgetunderskott ovanpå vårt höga skattetryck, dvs. lånefinansiering. Det egentliga skattetrycket i Sverige mäts ju bäst inte genom de formella skatter vi tar ut utan genom de utgifter vi tar ut. De var mycket högre för några år sedan. Det gick inte att finansiera dem fullt ut med riktiga pengar, utan det lånades på ett sätt som var ohållbart.

Nu har vi fått bort det underskottet. Vi har ett överskott redan i år. Det gör att läget är så mycket bättre nu än vad det var för några år sedan. Men jag tänker inte medverka till att lova ut några skattesänkningar om jag inte vet alldeles säkert att vi klarar starka offentliga finanser under de kommande åren, om jag inte vet att vi klarar de åtaganden vi har gjort för att förbättra vården, skolan och omsorgen och om jag inte vet att vi klarar en bra fördelningspolitik. Om vi fick bort statsskulden, som Lars Leijonborg bekymrar sig för, skulle onekligen läget vara mycket bättre. Då skulle jag ta ut svängarna lite mer än vad jag gör nu.

Men denna statsskuld leder ju varje år till att vi betalar räntor på 90–100 miljarder. Det är ett gigantiskt utrymme som tas i anspråk för att betala för gamla förmyndelser. Det är klart att det är bra om vi kan amortera på statsskulden, och det skall vi göra på ett riktigt sätt och inte genom manipulationer och bokföringstricks i olika motioner som presenteras av Folkpartiet och andra partier.

Jag har återigen ett gott och kamratligt råd: Se över den interna kompetensen på detta område! Jag skulle glädja mig åt om det var lite bättre kvalitet på Folkpartiets motioner i framtiden.

Anf. 60 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! Erik Åsbrink skall inte förhäva sig. De här tveksamma lustigheterna borde egentligen fastna i halsen på honom när han tänker på de hundratusentals arbetslösa som inte har fått de jobb de skulle kunna ha fått om han hade gjort något annat än att bara vänta och se, eller när han tänker på de hundratusentals familjer, inte minst de ensamstående mammor som ofta är socialbidragsberoende därför att skatterna är så höga. För att inte tala om de gamla människor som väntar i vårdköer och inte får den äldreomsorg de behöver och de barn som inte får en tillräckligt bra utbildning trots att Erik Åsbrink tar ut världens högsta skatter.

Det är förvisso så att 80-talet, när han var statssekreterare och skatteminister, resulterade i statsskuldräntor på 90–100 miljarder. Vi skall aldrig ha tillbaka spekulatsekonomin igen. Men det finns ju också kapitalinkomster för staten. Om man jämför med andra länder ger inte Sverige medborgarna valuta för skattepengarna. Med ett sådant facit tycker jag inte att man skall förhäva sig.

När det gäller försvarsproblematiken vill jag säga att tomma tunnor skramlar mest. Det är ju Björn von Sydow, Erik Åsbrink och Göran Persson som har farit omkring som yra höns i Regeringskansliet och inte

vetat vad de andra har gjort. Ta ansvar för det ni har misslyckats med och lägg inte det ansvaret på andra partier som försöker reda ut en situation i riksdagen!

Sedan kan det inte hjälpas att jag är bekymrad över att finansministern står här och talar om att lönebildningen måste reformeras, arbetsmarknaden måste ses över och att vi nog måste fundera över skatterna. Vad har ni gjort i fyra år, varav två och ett halvt med Erik Åsbrink? Ingenting! Vanliga människor lider av det.

Dessutom kan jag inte låta bli att ställa den fråga om budgetprioriteringar som Jan Bergqvist visligen avstod från att svara på. Erik Åsbrink svarade ju inte på frågan om Barsebäck, men det ställer jag inte fler frågor om eftersom han inte kommer att svara på dem. Det visar erfarenheten. Han svarar inte på dem fast de har betydelse för statsfinanserna. Men varför skall ni spara på de handikappade när ni gör budgetprioriteringarna, Erik Åsbrink? Berätta det för dem! Varför skall ni spara på de handikappade?

Anf. 61 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! När jag gick till den här debatten bestämde jag mig för att vi inte skulle gräla om det förflutna. Jag skall inte ta upp vad som hände under den borgerliga regeringen. Men så konstaterar jag att Bo Lundgren inte kan låta bli att gå tillbaka till 80-talet. Jag vet inte hur många gånger jag har hört detta förut. Det var när jag var statssekreterare på 80-talet som samtliga problem i landet uppstod. Jag skall inte svara med samma mynt. Jag tycker att det är rätt tröttsamt, och alla ledamöter i kammaren har hört detta så många gånger förut.

Däremot är det ju patetiskt att höra Bo Lundgren, med något tillkämpat socialt patos, tala om olika områden där det krävs förbättringar. Sanningen är att ni å ena sidan skall öka miljardrullningen till försvaret och å andra sidan sänka skatterna med gigantiska belopp. Man behöver inte vara professor i nationalekonomi för att räkna ut att det då blir avsevärt mycket mindre pengar kvar att satsa på vården, skolan och omsorgen eller på de handikappade. Det är inte trovärdigt. Detta patos har ingen reell grund.

För Moderaterna är det viktigaste av allt att sänka skatterna. Att sänka skatterna är lösningen på alla problem. Detta mantra börjar ju t.o.m. stå en del av era egna partivänner upp i halsen. Det har ju kommit en del protester på senare tid mot denna alltför ensidiga, mekaniska upprepningskonst att ständigt och jämt tala om sänkta skatter som lösningen på alla problem.

Sedan gäller det försvarsutskottets betänkande. Vi kan diskutera försvarspolitik i alla dess delar. Jag har bara ställt en begränsad fråga. Är det acceptabelt att, som Bo Lundgrens partivänner i försvarsutskottet, föreslå en skuldavskrivning på 6 miljarder? Är detta förenligt med budgetlagen och med andan och principerna i den nya budgetprocessen? Det vore välgörande att få ett besked på den punkten.

Anf. 62 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! För oss moderater är försvarsproblematiken mycket mindre. Vi förutsåg nämligen problemen och har lagt in de kostnader som skulle kunna uppkomma i det budgetalternativ vi redovisade. Det är

alltså mycket enkelt. Sedan får regeringen hantera sitt problem. Jag förstår att finansministern försöker gå till attack. Er kalabalik internt är den stora skandalen i det här sammanhanget.

Jag vill inte heller diskutera det förflutna alltför mycket, men det var någon annan som halkade in i statsskulder i andra diskussioner och då fann jag mig föranlåten att påminna om det förflutna lite grann.

Sedan är det faktiskt så att sänkta skatter inte är lösningen på allt. Men sänkta skatter löser en hel del problem. Sänkta skatter på arbete ger bättre förutsättningar för jobb. De skattehöjningar på arbete som ni genomför försämrar förutsättningarna för jobb. Dubbelbeskattning på företagande försämrar förutsättningar för nya jobb. Det är bättre om man inte har dubbelbeskattning. Om man sänker skatten för vanliga människor så att deras arbetsinkomster blir lägre beskattade behöver de mindre bidrag och mindre subventioner. De får större kontroll över sitt eget liv och sin egen tillvaro, och det är bättre för människorna.

Men det finns sektorer där vi måste göra gemensamma insatser. En sådan är sjukvården. Där har ni inte gjort någonting när personalen säger: Ge oss chansen att utnyttja vår kompetens, så kan vi ge en bättre sjukvård för samma eller lägre kostnader.

Men ni gör ingenting. Ni behåller de gamla systemen och pumpar in mer pengar i dem. Köerna fortsätter att finnas och att växa, och skolans problem löses inte, för att ta några exempel.

Det mest anmärkningsvärda tycker jag är att ni som ibland hävdar att ni står på de svagas sida inte gör det. Därför tycker jag att just den frågan är väldigt intressant att ställa, men ni svarar inte på det. Det är ett erkännande att vi har rätt om inte finansministern svarar på det denna gång heller. Förklara för mig, för kammaren och för svenska folket varför ni i era budgetprioriteringar för något år sedan gjorde kraftiga besparingar, ett par miljarder, på de handikappade? Varför gjorde ni detta? Varför vidhåller ni de besparingarna?

Anf. 63 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Alla och envar förstår att om vi skall ha utrymme att satsa pengar, och kanske mer pengar, på de handikappade och på välfärdens olika områden gäller det att skapa utrymme för det i en budget. Det gör man inte genom skuldsättning. Det är nämligen inte hållbart. Vi har tagit oss ur detta med viss möda. Men det är också självklart att om man dels höjer utgifterna på andra områden, dels sänker skatterna med stora belopp blir det – det är enkel matematik – mindre utrymme kvar för att satsa på detta.

Bo Lundgrens tal går helt enkelt inte ihop. Det går inte att förena dessa olika saker – höjda utgifter på en rad områden och sänkta skatter. Samtidigt påstår han att han har högre ambitioner när det gäller att minska statsskulden. Det går inte ihop. Ett barn inser att det inte går ihop.

Så länge ni för den typen av oförenliga ståndpunkter är ni inte trovärdiga. Ni är inte trovärdiga i den ekonomiska politiken. Dessvärre har ni ingenting lärt av misstagen i det förflutna.

Jag konstaterar dessvärre att jag inte får något svar på min fråga om skuldavskrivningar är ett acceptabelt sätt eller inte. Bo Lundgren kan raljera om både det ena och det andra i försvarspolitiken. Jag begärde bara ett svar på frågan. Men där slingrar han sig undan lika mycket som

Mats Odell. Bo Lundgrens trovärdighet i framtiden när det gäller att stå upp och tala om budgetdisciplin – som något slags ortodox överstepräst som bevakar att budgetlagen följs i alla dess delar – flagnar betänkligt när man inte kan få ett enkelt och rakt besked på den här punkten. Beskedet borde ha varit: Detta är inte acceptabelt. Det kommer moderaterna inte att tillgripa i fortsättningen.

Tyvärr har jag inte fått det beskedet, och det är i sig en viktig upplysning.

Anf. 64 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Finansministern! Jag skulle vilja ta upp några saker som rör de internationella frågorna och miljöfrågorna.

Jag håller med om att det finns mycket att diskutera på det internationella planet och särskilt inom den europeiska unionen när det gäller skattesatser, skattebaser och framför allt miljöskatter. Sverige kommer att gå in som ordförande i EU om ett par år. Vi har i dagens läge ingen egentlig debatt om vad som skall drivas och om hur Sverige skall använda den maktbasen framöver. Jag hoppas att finansministern medverkar till en sådan diskussion som involverar det svenska folket om hur vi faktiskt använder EU-medlemskapet, någonting som är väldigt viktigt. Försummar vi chansen att styra EU:s politik i samband med ordförandeskapet kommer den inte tillbaka på ett så monumentalt sätt på många år.

Det är heller inte så länge sedan statsministern med vibrato i stämman talade om att den nya stora uppgiften var att göra Sverige till ett miljövänligt, ekologiskt uthålligt samhälle. Det har vi inte hört någonting om i dag. Det har vi inte sett nästan någonting av i budgetpropositionen, och det finns inte annat än standardfraser i utskottets huvudtext. Är det så omställningen skall gå till? Eller kan vi förvänta oss något mer framöver som är lite mer konkret och hållfast i det här sammanhanget?

Försvarsfrågan har diskuterats mycket. Jag tycker att det är synd att socialdemokraterna inte antog vårt förslag om amorteringsfrihet under 1998 och 1999. Det hade inte stört utgiftstaket och det hade inte påverkat statsskulden. Men det hade gett en aning rådrum och kanske lite mindre oro hos de ungdomar som förväntar sig en utbildning nästa år och hos de anställda inom både försvaret och försvarsindustrin. Då hade man också kunnat summera effekten av vad vi har gjort hittills och av vad som ligger framför oss i den kontrollstation som på Centerpartiets initiativ kom till och som skall äga rum under våren. En sådan samlad avstämning hade varit värdefull och hade kanske rensat en del i den debatt som nu har pågått.

Det har varit en ganska underhållande diskussion som har spänt över hela serievärlden under den här tiden. Jag är inte Lucky Luke, inte bröderna Dalton och inte heller Kronblom. Men Modesty Blaise har en omsorg om dem som har det svårt. Hon har ett eget företag och hon står för mycket initiativkraft.

Anf. 65 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Först skall jag säga till Lena Ek att oavsett om det är skuldavskrivning eller skulduppskov leder det till att statsskulden blir högre än vad den eljest skulle ha blivit. Det är på det sättet, och varje annat påstående är felaktigt. Det är viktigt att kammarens ledamöter har

klart för sig vad det är fråga om. Ger man sig in på den typen av operationer kan man möjligen säga att man i formell mening inte bryter utgiftstaket. Men man kringgår det, och det leder till högre statsskuld. Så är det. Allt annat är fel. Jag vill kategoriskt fastslå detta.

När det gäller miljöpolitiken vill jag säga att jag inte har använt min tid för att hålla ett miljöpolitiskt anförande. Jag beklagar det. Tiden räcker inte till för detta. Men jag kan försäkra att jag och Sverige är mycket aktiva bl.a. i EU-samarbetet. Vi har diskuterat senast i går på Ekofinrådets möte huruvida vi kan få fart på den process som innebär att vi får vissa minimiregler när det gäller energi- och miljöbeskattningen. Sverige är pådrivande i det arbetet. Tyvärr finns några länder som släpar efter och bromsar, så det går trögt. Jag skulle gärna se att det gick fortare. Vi kommer att fortsätta att driva på, inte bara det halvår då vi är ordförande utan både dessförinnan och därefter. Det kan jag försäkra. Jag ser fram emot ett samarbete på den punkten.

Sedan vill jag säga till Lena Ek att jag hade väl kunnat få en liten komplimang för att jag ändå försvarar det samarbete som Centerpartiet och Socialdemokraterna bedrev under de gångna åren mot alla attacker som kommer från Bo Lundgren och Mats Odell. De påstår att ingenting har gjorts, att inte en enda åtgärd vidtogs. Det är faktiskt inte på det sättet. Vi vidtog tillsammans en mängd åtgärder som vi har glädje av och som vi kommer att ha glädje av framöver. Att skapa ett ökat förtroende för svensk ekonomi, att förbättra betingelserna för tillväxt och sysselsättning och att förbättra villkoren för landets små och medelstora företagare var något vi gjorde tillsammans, och det är mycket viktiga insatser.

Anf. 66 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Stabiliteten i den svenska ekonomin och det som Centerpartiet och Socialdemokraterna tillsammans gjorde för att sanera den mycket svåra situation som rådde är självfallet alldeles utmärkt och bildar grunden för de positiva omdömen som har förekommit i kammaren i dag. Det är väl tur för kommunerna att vi var med och genomförde det här. Det gav nämligen 20 miljarder till kommunerna jämfört med det som i kammaren har kallats för en jättesatsning till kommunerna, på 1,2 miljarder om två år.

Anf. 67 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Det var bra att vi gemensamt bl.a. kunde lägga fram förslag om successiv ökning av statsbidragen till vården, skolan och omsorgen. De kommer att uppgå till 20 miljarder år 2000 och året därpå höjas till 22 miljarder. Man kan säga att det sista tillskottet inte är så stort, men det är trots allt helheten som är det viktiga. Det är klart att 22 miljarder i ökade resurser skapar förutsättningar för en bättre vård, en bättre skola och en bättre omsorg.

Anf. 68 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Vi är just nu tre partier som samarbetar, men om rätt skall vara rätt så var det också tre partier som samarbetade om budgetsaneringen. Vi var överens i januari 1995 om 114 miljarder i budgetsanering. Det var inte så dåligt.

Men det var inte skälet till att jag begärde replik. Jag är överens med finansministern om att vi skall se till att få internationella skatteregler, men behålla kontrollen över skattepolitiken själva. Vi är helt överens.

Men hur blir det med EMU, finansministern? Vad händer om man har en gemensam valuta? Kan man fortfarande ha kontroll över den egna skattepolitiken? Kan Tyskland ha en skatt på kapital i Niedersachsen och en annan skatt på kapital i Bayern? Kan USA ha en skatt på kapital i Massachusetts och en annan skatt på kapital i Kalifornien?

Mitt svar är nej, det går inte när man har samma valuta i ett område. Jag tror inte att det går att ha olika källskatt på kapital om man är i samma valutaområde. Jag tror inte att skattebetalarna är så extremt lojala. Jag tror att Bo Lundgren till viss del har rätt i att folk är lite egoistiska i alla fall. Varför betala 30 % i ränta i Sverige om man kan få noll i Danmark eller kanske i Belgien och det inte innebär några valutarisker? Nej, då tror inte jag att det går längre.

Tror inte finansministern att jag har rätt? Har man en gemensam valuta så kan man inte ha olika skattesatser på källskatt på kapital. Då kan man inte ha olika skattesatser på företagsbeskattningen och inkomstsidan. En valutaunion leder med nödvändighet fram till en samordnad skattepolitik och i förlängningen till en gemensam finanspolitik. Har jag fel, finansministern? Eller har jag i huvudsak rätt?

Finansministern! Odell talar ju om att det finns en inkomstallians och en utgiftsallians. Vi är väl överens om både inkomstsidan och utgiftssidan i budgeten just nu, Erik Åsbrink? Visst kan väl vi släppa in mer folk i en gemensam syn på skattepolitiken. Det är väl inget ohägn om vi kan bredda basen för en överenskommelse. Det är väl bara bra det, finansministern.

Anf. 69 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Jag vill inte polemisera mot Mats Odell, som inte har replikrätt. Men det är naturligtvis riktigt att den budget vi har gjort upp om även innefattar en inkomstsida. Det är inte så att den står helt utanför uppgörelsen.

Däremot har vi inte träffat någon uppgörelse om den långsiktiga skattepolitiken. Det är det nog ingen som påstår. I den frågan bjuds samtliga partier in till överläggningar den 9 december. Sedan får vi se vad som kommer ut av detta.

Det är klart att det nuvarande parlamentariska läget skapar komplicerade situationer. Det kan vara så. Även det kan läggas regeringen till last, men det är faktiskt väljarna som har bestämt hur riksdagen skall vara sammansatt, och vi har alla att utgå från den situationen och göra bästa möjliga av den. Jag tycker att det vi har gjort hittills i höst har fungerat bra.

Som svar på frågan om EMU och skattepolitiken vill jag säga att Lars Bäckström har delvis fel. Jag tror uppriktigt sagt inte att skillnaden är så förfärligt stor vare sig vi går in i valutaunionen eller inte i fråga om våra möjligheter att föra en självständig skattepolitik. Beslutanderätten kommer vi under alla omständigheter att behålla i denna kammare. Det kommer vi att slåss för. Där tror jag att vi har en bred politisk enighet.

Däremot är vi utsatta för internationella influenser i allt större utsträckning, oavsett om vi går med i valutaunionen eller inte. Och kapital-

beskattningen är ett sådant område där våra möjligheter att avvika från omvärlden förmodligen kommer att vara ganska begränsade. Jag tror inte att vi måste ha identiska skatteregler med andra länder, men jag tror att vi måste hålla ett avstånd som inte är alltför stort. Det kommer att gälla oavsett hur vi förhåller oss till valutaunionen i framtiden.

Anf. 70 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det är sant att det finns ett sådant problem. Det är därför man måste ha gemensamma regler om minimiskattesatser. Det är vi överens om. Men jag säger att det i en valutaunion inte blir möjligt att ha olika kapitalbeskattning. Där finns det ingen möjlighet. Det är det som är min poäng.

Sedan kan man ha olika skatt på t.ex. varor. Det har man i USA. Där är snittet ungefär fem procentenheter. Men min poäng var: Kan man ha olika skatt på kapital inom en valutaunion? Det menar jag är omöjligt.

Det är klart att vi inte är överens ännu, finansministern. Men jag talade tidigare med Jan Bergqvist och gjorde några poäng. Jag sade att jag tror att vi är överens om de här fem sakerna. Jag tror att vi i Vänsterpartiet är överens med Erik Åsbrink om de här fem sakerna. Jag behöver inte tvinga fram något svar just i dag. Men jag säger det för kammaren och för offentligheten.

Det finns faktiskt de som är långt borta i skattefrågan. Det är de som har problem att komma in i den, de som inte har finanserna i ordning. Det är de som har problem. Jag tror faktiskt att det finns goda förutsättningar den här gången. En gång sade Erik Åsbrink att kom det bara an på att komma överens med Lars Bäckström skulle det nog gå att komma överens med Vänsterpartiet. Se, nu har vi blivit överens! Det går framåt, Erik Åsbrink. Den här gången verkar det vara andra som står långt borta i skattepolitiken.

Tack för tacket. Det är väl en stor dag för Erik Åsbrink i dag, en liten taklagsfest nästan. Erik Åsbrink är väl byggmästaren. Jag känner mig mer som en byggjobbare. Tänk då på att byggjobbarna gärna ställer upp och jobbar bra, men de kräver sin lön, och de kräver att byggmästaren har bra ritningar.

Jag hoppas att det skall gå bra, men det kräver aktiva insatser från allas sida. Det har i huvudsak gått bra. Jag delar den bedömningen, med undantag för några tidningsartiklar från någon enstaka person här och där. Men i huvudsak bra. Det gäller på bägge sidor. Men bygget handlar nu om att se till att få fler i arbete och att se till att folkhemmet får en bra fördelningspolitik. Till slut skall vi nog t.o.m. kunna höja taken på byggena. Men först skall vi amortera. Det är rätt.

Anf. 71 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Först kapitalbeskattningen. Om 30 dagar har vi en valutaunion. De elva länderna kommer inte att ha gemensamma skatteregler när det gäller kapitalbeskattningen och har, såvitt jag vet, inga planer på att genomföra detta heller.

Jag tror inte att det är absolut nödvändigt att ha identiska regler. Där- emot utsätts vi alla, medlemmar eller ej, för ett växande tryck att inte avvika alltför mycket. Det har inte så mycket med EU eller EMU att göra, utan det är internationaliseringen, det lättflyktiga kapitalet, som gör

att utrymmet för att avvika sannolikt blir mindre i framtiden än det har varit fram till nu.

Jag håller med om att det går framåt. Det har varit bra att vi har kunnat komma överens om budgetpropositionen och sedan klarat processen genom riksdagen. Det var steg två i samarbetet. Det har fungerat mycket bra.

Vi kan nog ha en taklagsfest, men det är viktigt att både Lars Bäckström och Vänsterpartiet håller sig under taket när den festen pågår och inte bryter igenom det.

Om vår politik blir framgångsrik när det gäller att få ökad tillväxt och sysselsättning kan man naturligtvis höja taket i framtiden. Om jag förflyttar mig från husen till bakverken kan jag säga att när kakan blir större kan en oförändrad vinkel på kakkbiten bli desto större. På det sättet får vi utrymme för större insatser i välfärdssektorn utan att vi överanstränger ekonomin totalt sett. Därför är det viktigt att det arbete vi nu bedriver med sysselsättning och tillväxt blir framgångsrikt.

Anf. 72 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag tänkte ta upp en annan fråga med finansministern. Den har ett mycket nära samband med jobben och den diskussion vi för på det området.

På 90-talet har vi i stor utsträckning fått en förändring på arbetsmarknaden. Vi får fler och fler människor som tar korttidsjobb. Fler och fler företag erbjuder korttidsjobb eller projektarbeten. Också inom den ofentliga sektorn har detta en tendens att växa.

Det är många ungdomar som har problem att komma in på arbetsmarknaden. De kanske kommer in delvis genom den här typen av projektarbete, men de kommer inte in i trygghetssystemen ordentligt.

Det är också många som känner att de inte vågar ta vissa jobb på grund av hur välfärdssystemen är uppbyggda. Jag undrar om finansministern känner som jag och Miljöpartiet att det är viktigt att snabbt försöka se över systemen, så att inte alltfler hamnar utanför trygghetssystemen och att många människor inte vågar ta de jobb som erbjuds. En förändring av trygghetssystemen vore viktigt för att klara de sysselsättningsmål som finns i budgeten. Hur ser finansministern på detta?

Anf. 73 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Jag instämmer i den beskrivning som Peter Eriksson ger, dvs. att vi har system, alltifrån arbetsrätten till socialförsäkringar och andra trygghetssystem, som fungerar väl för dem som kommer in i systemen men som inte fungerar alls för dem som inte kommer in. Det kan ibland vara svårt att komma in i systemen i takt med att arbetsmarknaden förändras. Vi arbetar på ett annat sätt än tidigare.

Många ungdomar arbetar i projekt och med tillfälliga anställningar. Det gäller inte bara ungdomar. Det finns säkert anledning att se över systemen för att skapa bättre trygghet eller för att göra det lättare att komma in i systemen. Det är ett viktigt reformområde under de kommande åren.

Vi riskerar annars att det blir en tudelning på arbetsmarknaden, dvs. ett A-lag som har den fina tryggheten ordnad och ett B-lag som helt står utanför. B-laget tenderar dessutom att bli allt större och större – en an-

talsmässigt växande grupp. Jag tror att det är viktigt att vi ser över detta under de kommande åren.

Anf. 74 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag vill säga tack. Vi har ett viktigt samarbetsområde som vi kan jobba vidare på.

Anf. 75 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Då skall vi gå vidare och diskutera finansutskottets betänkande, men nu blir det explicit skatterna. Det finns skäl till det.

Skatterna i Sverige griper in i varje medborgares liv i en utsträckning som inte har någon motsvarighet i något annat jämförbart land. Skattestrycket ligger på en nivå som gör det svårt att leva på sin lön. Skattebaserna eroderar eller riskerar att i många fall delvis försvinna. Det politiska systemet i Sverige använder sig av skattesystemet för att gripa in i människors vardag onödigt mycket.

Eftersom riskkapital beskattas högt i Sverige jämfört med i andra länder, leder det till svårigheter framför allt för mindre företag att locka till sig kapital. Detta leder till två viktiga problemställningar. Ekonomins funktionssätt försämrats, och tillväxten hämmas av felkonstruerade skatter. Den enskilde får inte den valfrihet i sin vardag som han eller hon har rätt till.

I Sverige har vi ett regeringsparti som i valrörelsen inte ville höra talas om skattesänkningar. Efter valrörelsen kom det emellertid olika budskap beroende på vilken budbärare man talade med. I det betänkande vi nu behandlar finns ett litet förslag till skattesänkning, men för säkerhets skull är den bara tillfällig. Tyvärr leder den också till oönskade marginal effekter.

Skatteutskottet har denna mandatperiod fått en ny ordförande. Han kommer att få ordet inom någon timme eller så. Tyvärr dröjer det så lång tid med den talarordning vi har här. Eftersom den utmätta repliktiden är kort, två gånger två minuter, vill jag redan nu ställa en fråga till Arne Kjörnsberg. Han har då gott om tid på sig att fundera på svaret, samtidigt som han lyssnar på övriga inlägg.

Jag vill veta om det finns någon vilja hos socialdemokraterna att förändra både nivåerna och tekniken i skattesystemet. Om svaret på den frågan är ja, är jag naturligtvis mycket nyfiken på att få reda på vad detta innebär. Jag gör det lite lättare för Arne Kjörnsberg, för han behöver inte svara för hela regeringen. Jag inser att den uppgiften blir för svår. Det räcker med en egen bedömning, så kan vi diskutera med utgångspunkt i den.

Fru talman! Det förs nu en debatt där t.o.m. den yttersta vänstern i svensk politik har börjat tala om att kapitalskatterna behöver sänkas. Vänsterpartiet har också en hel rad av förslag till ökat skatteuttag, så bilden är inte så ljus när det gäller Vänsterpartiets skattepolitik. Men det faktum att alltfler talar om lägre skatter är intressant att notera. Det är inte bara vi moderater som diskuterar detta, utan de övriga partierna på den politiska kartan börjar hinna i fatt oss.

För mig räknas emellertid i första hand skarpa förslag och beslut. Vi moderater håller fast vid de förslag till skattesänkningar som vi presenterade före valet. Det innebär skattesänkningar främst när det gäller in-

komstskatter – i första hand för låg- och medelinkomsttagare. För det stora flertalet hushåll är emellertid även våra förslag till sänkt fastighets-skatt ett mycket viktigt inslag i hushållsekonomin.

Jag tycker att det finns anledning att slå fast att det är av största betydelse att enskilda människor och hushåll får möjlighet att själva disponera sina inkomster i största möjliga utsträckning. Ett starkt samhälle bygger på självständiga och från staten oberoende medborgare. Ett sådant samhälle skapar resurser att hjälpa dem som inte kan påverka sin egen situation själva.

Under lång tid har jag talat om att vi måste få ett skattesystem som gör det möjligt att kunna leva på sin lön. Det är för mig en självklarhet. De höga skatter vi har i dag gör att alldeles för många personer i detta land inte klarar av att kunna leva på sin lön. Vi måste få en skattedebatt som klarar ut att de pengar som en individ tjänar faktiskt tillhör just den personen. Det känns genant att här i Sverige ibland behöva konstatera att detta inte upplevs som en självklarhet bland alla politiska partier. En del politiker talar om ”egna” pengar, men de menar skattebetalarnas pengar.

Jag tror inte att det går att slå fast någon idealisk skattesats som skall gälla för evigt. Men som ett första steg borde vi kunna slå fast ambitionen att förändra dagens skattetryck så att den inriktas på att komma ned i en genomsnittlig europeisk nivå. Regeringen har inte den ambitionen. Jag hoppas att dagens debatt kan reda ut vilken ambition regeringen har.

Skulle man gå vidare och sänka skatterna, leder det naturligtvis till att socialdemokratiska politiker måste frånhända sig politiskt inflytande över människornas vardag. Det kanske de inte gillar. Men verkligheten, och situationen i omvärlden, kommer likväl att tvinga fram förändringar.

Globaliseringen av ekonomin gör att människor, företag och kapital flyttar mellan länder. Numera är det inte bara kapital, utan även människor och företag i betydligt större utsträckning än tidigare. Det vore bra om lagstiftningen och skattesatser kunde bygga på denna kunskap. I annat fall kommer riksdagen att inte annat än i efterhand kunna påverka skattesystemet. Højningen av t.ex. tobaksskatten visade hur en tänkt ökad skatteintäkt blev en ren förlustaffär för staten, samtidigt som det öppnade en marknad för kriminella element att ägna sig åt smuggling. Den smugglingen är nu tyvärr svår att knäcka.

I kontakter med företrädare för svenskt näringsliv talar de tydligt om sin oro över att unga välutbildade människor flyttar utomlands i en omfattning som vi inte har sett tidigare. Det finns flera skäl till detta. Men det är uppenbart att skattesystemet är ett av dessa skäl. Det är därför svagt att regeringen inte har kunnat uppfylla sitt löfte om att fullt ut återgå till 20 % statlig skatt.

Jag hoppas därför att dagens skattedebatt skall kunna klarlägga position och färdriktning hos regeringspartiet. Det är naturligtvis särskilt intressant mot bakgrund av de skatteöverläggningar som snart skall äga rum.

För min del är jag på det klara med att både möjligheterna till ökad tillväxt i ekonomin och människors möjligheter att kunna leva på sin lön kräver lägre skatter. Sänkta inkomstskatter är viktigt eftersom det leder till positiva effekter både för tillväxten, bl.a. genom att det påverkar lönebildningen på ett bra sätt, men också för att öka människors frihet.

Sänkta skatter på riskkapital är också viktigt eftersom det uppmuntrar till sparande och risktagande, vilket är betydelsefullt för att vi skall få livsdugliga företag – och det genererar nya arbetstillfällen.

Man kan naturligtvis alltid diskutera tekniken för att nå dessa mål. Det förvärvsavdrag som vi har föreslagit stimulerar till arbete och marginaleffekterna begränsas. Det är för alla parter önskvärt med en långsiktighet i skattesystemet, så att människor kan planera sin ekonomi. Därför måste det finnas en öppenhet för att skapa en teknik som gör det möjligt. Den öppenheten har vi moderater.

Eftersom vi är världens högst beskattade folk, måste man komma överens om färdriktningen. Skatteöverläggningarna får inte stanna vid en omfördelning mellan olika skattesatser. Medborgarna måste märka att skatten faktiskt sänks.

Med de förslag vi moderater lagt fram sänks inkomstskatterna i en sådan omfattning att de mål som låg till grund för 1991 års skattereform uppfylls.

Fördelningen mellan de olika skattesänkningar som vi lägger fram innebär att fyra femtedelar avser lägre skatt på arbete, familj och boende. Våra skattesänkningar är således utformade på ett sådant sätt att de skapar större trygghet och förutsägbarhet i vardagsekonomin för enskilda och familjer än vad som blir fallet om man även fortsättningsvis vill behålla världens högsta skattetryck. Allt färre människor kan bygga upp en buffert genom att spara. De höga skatterna bidrar därför till en otrygghet i vardagen.

Det går inte att i en skattedebatt undvika att tala om det höga beroendet av bidrag bland många människor. Enligt Socialstyrelsen betalar den genomsnittlige socialbidragstagaren mer i skatt än vad han eller hon får i bidrag.

Kopplingen mellan ändrad lön, ändrade skatter och ändrade bidrag som följer av detta är ett stort problem inte bara i familjeekonomin utan även i ett större ekonomiskt sammanhang. Detta måste naturligtvis ändras, och ett steg på vägen i den riktningen är att sänka skatterna.

En lång rad ekonomiska bedömare, både svenska och utländska, har under lång tid, i likhet med oss moderater, gjort bedömningen att det behövs en ändrad struktur på det svenska skattesystemet men framför allt lägre nivåer på skattesatserna. Det vore naturligtvis önskvärt både för tillväxtnöjligheterna i svensk ekonomi och för de enskilda människornas skull att dessa bedömningar får ett sådant genomslag att de också påverkar socialdemokraternas politik. Är regeringen beredd att kasta de ideologiska skyggglapparna åt sidan borde det finnas förutsättningar för att kunna lägga om kursen i skattepolitiken.

Jag ber, fru talman, att få återkomma i replikskiftena till ytterligare ett antal frågor till Arne Kjörnsberg. Jag hoppas att vi när debatten är slut har fått reda på lite mer kring ambitionerna när det gäller regeringens skattepolitik och fått reda på om det verkligen finns en ambition att göra någon förändring, eller om inbjudan till överläggningarna bara är ett sätt att fånga upp en debatt utan att man själv vill göra någonting åt situationen och lägga fram konkreta förslag.

Anf. 76 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! I Sverige är vi stolta över vårt gemensamt finansierade välfärdssystem, och det har vi god anledning till i flera avseenden. Jag tänker på följande verksamheter:

- Skola, vård och omsorg.
- Arbetslöshetsersättningar och ett socialt ekonomiskt skyddsnät.
- Investeringar i infrastruktur, som vägar och järnvägar m.m.

Den klart viktigaste frågan är om gemensam finansiering av investeringar och drift är det optimala sättet att bygga all välfärd på. Ett problem med den stora svenska offentliga sektorn är att den inte har en nära kontakt med behov och efterfrågan. Därför är det nära till att den växer av sig själv och har svårt med anpassningen samt att effektiviteten på det sättet blir lidande.

Den offentliga sektorn är avsevärt mycket större i Sverige än i de flesta andra länder i och utanför Europa. Att finansiera denna sektor kräver ett mycket högt skatteintag, vars effektivitet vi har stora problem med i dag.

Sverige har världens högsta skatter för att finansiera vår välfärdssektor. Många andra länder ger sina medborgare lika bra service eller bättre till betydligt lägre skatter. Detta borde få vår regering att tänka efter många gånger när det gäller skattepolitiken. Att Sverige har halkat efter från tredje till sjuttonde plats i OECD:s välfärdsliga borde få oss alla att fundera mycket mer på varför det är så. Att den svenska kronan har devalverats åtskilliga gånger på grund av dålig lönebildnings- och skattepolitik borde sätta regeringens ansvar i fokus.

Fru talman! Moder Svea har i dag en kvarnsten runt sin hals. Den kvarnstenen heter produktionsskatter i alla led. Landet befinner sig i en situation där alla upptänkliga skatter driver upp kostnaderna så högt på våra varor och tjänster att de blir alltför dyra både att köpa och att sälja. Vi tar ut skatter överallt på råvaror, löner, energi, försäljning m.m. i alla led. Detta leder till höjda kostnader och därmed till höjda priser, och vi har allt mindre råd med en bra skola, vård och omsorg i våra kommuner, beroende på att kostnaderna drivs upp så mycket.

Skatter och avgifter driver upp personalkostnaderna i all verksamhet och trycker därmed ned medborgarnas eget löneutrymme, och ändå blir kostnadsnivån så hög att vi har svårt att anställa lärare, läkare och sjuksköterskor. De har låga löner jämfört med i omvärlden, men inklusive den svenska skatten blir kostnaderna så höga att vi snart inte har råd med det allra viktigaste, nämligen skola, vård och omsorg. Nog är detta ett systemfel, ett skattesystemfel!

Vi kristdemokrater hoppas att det är med denna insikt som regeringen nu har inbjudit övriga partier till skatteöverläggningar. I stället för övningar i hur man flyttar skatter och söker nya s.k. skattebaser vill vi se överläggningar där målet är att reducera skatter, och att dessa skatteöverläggningar skall bli första steget mot en mer realistisk skattepolitik.

Fru talman! I den statsbudget som vi nu debatterar är inriktningen på en framsynt skattepolitik långt ifrån närvarande. I stället bryter socialdemokraterna löftet om att den s.k. värnskatten skulle tas bort. I stället

hittar man en ny nivå och en ny benämning, för att vilseleda medborgarna.

Detta är ingen bra början på en skatteöverläggning där vi kristdemokrater skulle vilja se en ökad trovärdighet och stabilitet och att staten på det sättet visar vägen till en ekonomi som skattemässigt är mera i harmoni med omvärlden än den är i dag. Med regeringens tillfälliga skattesänkningar, av *ad hoc*-karaktär, kommer skattepolitiken i stället att ständigt få parera alltför lättflyktiga skattebaser. Kristdemokraterna säger nej till både den tillfälliga skattereduktionen och den nya värnskatten, och vi säger nej till den tillfälliga och sneda sänkningen av fastighetsskatten för enbart hyreshus.

Kristdemokraterna vill se en politik där bidrag ersätts med lägre skatter så att medborgare kan leva på sin lön – det har sagts många gånger, men det är oerhört viktigt – utan att den skall dras in till staten och komma tillbaka i form av ett bidrag. Vi vill komma bort från den situationen där medborgarna bildligt står med bidragsblanketten i den ena handen och mössan i den andra.

De steg som vi vill ta mot ett sådant mål framgår av vårt budgetalternativ, i skattemotionen och i en mycket koncentrerad reservation till skatteutskottets yttrande till finansutskottet.

Det handlar om kraftigt höjda grundavdrag i den kommunala beskattningen, upp till 20 300 kr, och ännu högre för den s.k. LO-puckeln för att underlätta för deltidsanställda. Man skall kunna tjäna upp till 20 500 kr innan man över huvud taget behöver betala någon skatt.

Vi vill att man inför det nya pensionssystemet också skall höja avdragsrätten för pensionssparande. Vi vill också införa individuella utbildningskonton med full avdragsrätt, för att på det sättet stimulera utveckling av personer.

Gränsen för avdraget för resor till och från arbetet vill vi sänka från 7 000 till 6 000 kr. Fastighetsskatten vill vi sänka för samtliga bostäder till 1,4 %.

Vi tycker inte att någon skall behöva betala mer än 50 % av en inkomstökning i skatt. Vi avvisar därmed, som jag tidigare har sagt, regeringens förslag till ny värnskatt.

Vidare föreslår vi en avdragsrätt på barnomsorgskostnader upp till 10 % av basbeloppet, kopplat till vårt förslag om vårdnadsbidrag. Självfallet är allt detta finansierat till sista kronan.

Fru talman! Jag vill redovisa några direkta produktionskatter som måste förändras. Det gäller de svarta hushållstjänsterna. Medborgarna drivs i dag ut på en svart marknad därför att de behöver tjänsterna, men beskattningen har drivit upp kostnaderna till orimligheter. Här säger Socialdemokraterna i debatten att man inte vill subventionera hushållstjänster. Detta är icke att subventionera. Detta är ett bevis på att vi har en skattepolitik som har havererat. Vi har inte råd att köpa de tjänster som vi efterfrågar.

I budgetalternativet tar vi också upp arbetsgivaravgifterna, som vi vill sänka med upp till 10 % för lönesummor upp till 900 000. Förmögenhetsskatten och dubbelbeskattningen har nämnts tidigare. Vi vill ha ett permanent riskkapitalavdrag. Royaltyinkomster och den särskilda löneskatten tycker vi också att man behöver angripa. Detta är produktions-

skatter som driver upp kostnaderna för svensk ekonomi till ett läge som vår ekonomi egentligen inte tål i dag.

Fru talman! Andra viktiga skattesänkningar gäller konkurrenskraften med omvärlden. Det handlar om en återgång till rimliga betalningsfrister för moms på företagen, där vi skiljer oss från omvärlden. Det handlar om yrkesfiskaravdraget. Det handlar inte minst om jordbrukets energiskatter, som verkligen inte är i harmoni med de skatter som gäller i andra EU-länder i dag. Vi förlorar också arbetstillfällena på det. Det handlar om åkerinäringens fordonsskatt. Vi skall inte behöva flagga ut lastbilsåkerierna i Sverige.

Fru talman! Må vi tillsammans kunna lätta på Moder Sveas skattekvarnsten, så att hon kan komma att bli lite mindre tyngd, lite lätttröligare, lite lättare att anpassa till omvärlden och framför allt mera konkurrenskraftig. Därmed skulle vi kunna skapa nya jobb för hundratusentals medborgare.

Anf. 77 ROLF KENNERYD (c):

Fru talman! Det betänkande vi nu diskuterar inleds med en sammanfattning. Under rubriken Konjunkturen och den ekonomiska politiken står följande: "Utskottet bedömer att förutsättningarna är goda för en hög tillväxt i den svenska ekonomin under de närmaste åren, och de offentliga finanserna är sanerade. Den offentliga budgeten visar nu överskott. Inflationen är i det närmaste obefintlig. De svenska räntorna ligger på den lägsta nivån sedan 1950-talet. De samlade affärerna med utlandet, dvs. bytesbalansen, visar ett relativt stort överskott."

Jag instämmer gärna i den bedömningen. Vi har från Centerpartiets sida starkt bidragit till att det nu finns fog för att uttrycka sig så som utskottet gör. Vi har i hög grad bidragit till att vi har den grund att stå på som vi nu faktiskt har. Efter att ha segat oss upp ur den värsta ekonomiska krisen sedan 1930-talet har vi nu någotsånär fast mark under fötterna. Det ger oss förutsättningar att bättre klara den avmattning i konjunkturen som nu av allt att döma står för dörren. Det gynnar oss alla – både som nation och som individer.

En viktig förutsättning för att åstadkomma detta hyggliga utgångsläge har varit införande av utgiftstak och utgiftsramar. Det är viktigt för att upprätthålla disciplinen i budgetarbetet och framför allt i uppföljningen av budgetarbetet. Det är särskilt viktigt under valrörelsetider, då regeringen och andra frestas att vara frikostiga med löften.

Det är alldeles utomordentligt särskilt viktigt med tanke på att valet gav det resultat som det gav. Låt oss för ett ögonblick göra tankeexperimentet att regeringens överläggningar med Vänstern och Miljöpartiet skulle ha förts utan den restriktion som utgiftstaket innebär och har inneburit. Vilken kostnadsexpansion hade detta inte kunnat leda till?

Jag tvekar inte att påstå att förekomsten av systemet med utgiftstak och utgiftsramar har räddat oss från kostnadsökningar och budgetförsvagning som i sin tur skulle ha medfört höjda räntor och än lägre värde på den svenska kronan. Det är en för lång tid framöver bestående och varaktig och för oss alla nyttig effekt av det samarbete som vi bedrev med regeringspartiet under förra mandatperioden.

En annan bestående och varaktig och för oss alla nyttig effekt av samarbetet är en betydande grad av tillväxtbefrämjande åtgärder. Det

gäller inom arbetsmarknadsområdet, men också inom skatteområdet. Jag tänker framför allt på de sänkningar av arbetsgivaravgifterna som har genomförts i två steg. De har, som alla vet, tyngdpunkten inriktad på småföretagen, dvs. den del av näringslivet som enligt de allra flesta bedömare har den största tillväxt- och sysselsättningspotentialen. Jag tänker vidare på de lättnader i dubbelbeskattningen som genomförts och som riktar sig till just samma målgrupp.

Fru talman! Jag går åter till inledningen i betänkandet, som jag citerade nyss. Första meningen lyder så här: "Utskottet bedömer att förutsättningarna är goda för en hög tillväxt i den svenska ekonomin under de närmaste åren." Hur förvaltar då regeringen dessa förutsättningar i sin budgetproposition?

Man kan uttrycka det på två olika sätt. Båda sätten är lika relevanta. Det ena sättet att uttrycka det är att säga sig att det kunde varit värre. Som jag tidigare resonerat har utgiftstaket fungerat som en effektiv restriktion mot vidlyftiga kostnadsökningar och förhindrat dessa.

Det andra sättet att uttrycka det är att säga att regeringen förvaltar förutsättningarna ganska illa. Det gäller ånyo inom arbetsmarknadspolitiken, men också på skattesidan, där det återfinns alltför få förslag som är tillväxtstimulerande och framför allt långsiktigt verkande. Detta sker i en tid av konjunkturavmattning då vi som allra mest behöver just sådana förslag.

De förslag som regeringen ändå lägger fram på skatteområdet kännetecknas av hafsighet och brist på strategiskt system. Förslagen är genomgående tillfälliga. De begränsar sig till ettårslösningar. Förslagen saknar framförhållning och inriktning mot stabila långsiktiga spelregler, som är så värdefulla i ett väl fungerande skattesystem.

De konkreta skatteförslag i budgetpropositionen som berör oss som individer eller som företagare summerar sig till två – två förslag som har konkretisering! I övrigt består de redovisade förslagen av allmänna och till intet förpliktande meningssyftningar.

Ett sådant exempel är: "Under mandatperioden bör kapitalinkomstskattesatsens nivå och förmögenhetsskatten övervägas." Bör övervägas, är det besked som regeringen ger. Vilken ledning ger det till dem som berörs och som behöver stabila spelregler för sitt långsiktiga agerande? Det ger ju ingen ledning!

De två konkreta förslagen i budgeten är dels en tillfällig skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare, dels en likaledes tillfällig ettårig 0,2-procentig sänkning av fastighetsskatten för hyresfastigheter.

Fru talman! Centerpartiet bejakar skattesänkningen för låg- och medelinkomsttagare. Vi har sedan länge drivit denna fråga. Vi anser dock att nivån på sänkningen är för blygsam. Därför föreslår vi att en större sänkning genomförs 1999, och vi utgår från att den inte förblir enbart tillfällig. Vi vill i stället se detta som ett permanent inslag i skattesystemet och ser på denna punkt fram emot nästa veckas skattesamtal mellan regeringen och inbjudna partier. Vi utgår ifrån att frågan om sänkta inkomstskatter för låg- och medelinkomsttagare kommer att inta en central roll i dessa överläggningar, och vi kommer att vara pådrivande i denna process.

Den tillfälliga sänkningen av fastighetsskatten för hyresfastigheter avvisar vi däremot. Vi gör det inte därför att vi är emot sänkta fastighets-

skatter; vi har klart dokumenterat vår inställning härvidlag och har också drivit fram en generell sänkning av skattesatsen från 1,7 % till 1,5 %. Nej, skälet för att avvisa regeringens förslag på den här punkten är just att sänkningen är tillfällig.

Regeringens motivering för den tillfälliga sänkningen uppges vara att den skall resultera i sänkta hyror och därmed öka hyresgästernas köpkraft. Av allt att döma kommer en sådan här tillfällig sänkning av fastighetsskatten för hyresfastigheter i allt väsentligt inte att resultera i sänkta hyror. Det är heller inte så konstigt. En ettårig sänkning har ju ingen som helst långsiktig trovärdighet. Om den året därefter återgår till den nuvarande nivån måste man ju på nytt höja hyresnivån. Sådan ryckighet är ingen betjänt av.

Nej, praktiskt taget allt talar för att den sänkta fastighetsskatten för hyresfastigheter kommer att stanna i fastighetsägarnas fickor. Det var väl ändå inte avsikten, Marie Engström och Arne Kjörnsberg. Nej, låt oss därför i något så när lugn och ro diskutera också fastighetsskatten och dess nivå under de kommande skattesamtalen!

Vi kommer vid dessa samtal också att ta upp de tillväxtfrämjande förslag på skatteområdet som vi tidigare, nu senast i motioner i anslutning till den här budgetpropositionen, har aktualiserat. Det gäller t.ex. ytterligare steg i sänkningar av arbetsgivaravgifterna, med tyngdpunkten på de små företagen. Det gäller avskaffandet av den s.k. dubbelbeskattningen. Det gäller att ta bort merparten av de s.k. stoppreglerna för egenföretagare. Det gäller att plocka av ryggsäcken från jordbruksnäringen, så att villkoren i detta hänseende mera jämföras med villkoren i näringskonkurrentländer.

Det är också utomordentligt viktigt att vi snart kommer till skott när det gäller den framtida och långsiktiga energibeskattningen. Såväl företag som individer behöver besked för att rätt kunna fatta de beslut som är beroende av energiskatternas utformning.

Efter de två inlägg som hittills har hållits i den här skattedebatten finner jag anledning att påminna om att alla hurtiga skattesänkingsförslag måste inrymmas inom ramen för en balanserad budget som dessutom ger förutsättningar att betala av på statskulden. Jag utgår ifrån att de förestående skattesamtalen också syftar till samsyn i dessa viktiga hänseenden.

Fru talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till reservation 18.

Anf. 78 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Vårt skattesystem måste vara långsiktigt, hållbart och robust för att ge de planerade inkomsterna och för att medborgarna skall ha rimliga chanser att förstå och också acceptera det. I högs kattelandet Sverige kommer den ena rapporten efter den andra om hur skattehöjningar inte ger de pengar i skatteintäkter som avsetts. I vissa fall leder höjda skatter t.o.m. till minskade intäkter för staten.

Regeringens skattepolitik har under den förra mandatperioden präglats av principlöshet och tillfälliga lösningar. Skatter har höjts och sänkts mer eller mindre planlöst.

Låt mig ge några exempel: Tobaksskatten har höjts och sänkts. Arbetsgivaravgifterna har höjts och därefter sänkts lite för vissa. Dubbel-skatten på aktier återinfördes – men något år senare, när skadeverkning-

arna för småföretagen blev alltför uppenbara, sänktes den lite grann för vissa mindre företag. Fastighetsskatten höjdes så kraftigt att det nästan utlöste en skatterevolt i vårt land. Då sänktes den lite grann för vissa fastighetsägare.

Planlösheten och ryckigheten har blivit än mer tydlig nu när regering-
en är beroende av Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Detta är allvarligt för
Sverige och svensk ekonomi.

I dag är det meningen att vi skall fatta beslut om att *tillfälligt* sänka
skatten för hyresgäster. Dessutom skall inkomstskatten för låginkomstta-
gare *tillfälligt* sänkas, måhända marginellt men dock med ökande margi-
naleffekter som resultat.

Den sammantagna effekten av regeringens skattepolitik är emellertid
ett ständigt stigande skattetryck, trots i dag aktuella marginella och till-
fälliga skattelättnader. Under förra mandatperioden höjdes skatterna med
70 miljarder kronor, i huvudsak på arbete och sparande. Denna politik
har enligt min uppfattning starkt bidragit till att cementera arbetslösheten
och dramatiskt minska antalet företagare i Sverige samt förutsättningarna
att skapa nya företag. Detta är ett strategiskt misstag som det är ganska
brådskande att rätta till.

Sverige kämpar som sagt om att ha världens högsta skattetryck. Vi
har världens högsta skatteuttag på arbete. Ändå får vi inte den valuta för
skattepengarna som vi förtjänar, vare sig i dag eller för 15 år sedan då
Folkpartiet började prata om valuta för skattepengarna. Vi i Folkpartiet
tycker nämligen att skatter är bra. Skatter skapar trots allt, rätt utformade,
mer frihet än ofrihet.

Bristerna i skattesystemet är numera ett av de allvarligaste struktur-
problemen i den svenska ekonomin och dess funktionssätt. Utformningen
bidrar till att dämpa den ekonomiska tillväxten och motverkar direkt
tillkomsten av nya jobb, kanske allra mest i tjänstesektorn. Höga skatter
bidrar indirekt, bakvägen, till en sämre välfärd, trots att de har till syfte
att öka välfärden. Detta är allvarligt. Därför måste skattesystemets driv-
krafter förbättras. Vi måste bättre uppmuntra arbete, företagande, utbild-
ning och sparande – fyra goda ting för en stark tillväxt och hög syssel-
sättning.

Behovet av en långsiktig strategi för skattepolitiken i syfte att åstad-
komma ett internationellt konkurrenskraftigt system är, med tanke på den
omfattande och allt snabbare internationaliseringen, mycket viktigt.

Sverige behöver inte högre skatter, utan fler skattebetalare. Denna
slogan använde vi i Folkpartiet oss av i den gångna valrörelsen. Det är
dock med stor besvikelse som jag noterar att fler medborgare verkade
gilla det nuvarande regeringsunderlagets gemensamma slogan: Sverige
behöver fortsatt höga skatter, oavsett hur det går med antalet skattebeta-
lare.

Det är bara genom fler skattebetalare som Sverige och medborgarna
på sikt i framtiden kan stå starka i en starkt föränderlig värld. Jag tror
därför att skattepolitiken måste läggas om och inriktas på att skapa förut-
sättningar för växt och ett dynamiskt näringsliv. Bara så kan vi få väx-
ande skattebaser.

Fru talman! För att fler människor skall komma i sysselsättning är det
nödvändigt att sänka skatten på arbete. Flera undersökningar visar att de
flesta småföretagare, åtminstone hälften av dem, tycker att sänkta arbets-

givaravgifter, sänkta skatter på arbete, är den enskilt viktigaste åtgärden för att underlätta nyanställningar så att fler människor kan få jobb i vårt land. Även internationella studier tyder på att sänkt skatt på arbete faktiskt leder till ökad sysselsättning.

I jämförbara länder i vår del av världen, där arbetslösheten med åtminstone viss framgång har bekämpats, är skatten på arbete lägre. Vi i Folkpartiet föreslår i vår motion sänkta arbetsgivaravgifter så att det blir billigare att anställa. Vi tror nämligen att det blir svårt att öka sysselsättningen, som den nya regeringen nu har som mål. Det blir inte bara svårt att minska arbetslösheten utan också att öka sysselsättningen med fortsatt extremt höga skatter på just sysselsättningen.

Den största potentialen för nyföretagande och jobb tror vi finns inom den privata tjänstesektorn. Därför anser vi att hela sänkningen av arbetsgivaravgiften kanske måste riktas in där för att få den största effekten. Det blir avsevärt mera gynnsamt för företag att anställa nya medarbetare. Genom att sänka arbetsgivaravgiften med 5 procentenheter redan den 1 januari skulle chansen öka att fler får råd att anställa. Vi skulle därmed få fler nya välbehövliga jobb i vårt land.

En del företrädare för regeringsunderlaget anser att det är rimligt att ge subventioner för att någon skall installera en diskmaskin hemma hos mig. Men ofta anser samma personer att det är en ohyggligt hemsk tanke att med samma eller med en motsvarande skattelättnad ha någon som hjälper till med att plocka in disken i den maskin som man får en subvention för att sätta in.

För mig är detta ett helt orimligt sätt att från riksdagen för våra medborgare tala om vad som är rätt och fel. Dessutom är det mycket som talar för att denna påstådda moralblockering håller tillbaka en stor mängd arbeten i en sektor som vill växa, och som faktiskt växer. Tyvärr sker det på den svarta marknaden.

Vi har tillsammans med Moderata samlingspartiet och Kristdemokraterna mycket konkret föreslagit en skattereduktion för hushållstjänster på sikt så att det blir möjligt att skapa fler nya jobb för att få denna marknad att växa vitt, inte svart.

Förutom denna skattelättnad, som vi tror är nödvändig för att få bort de s.k. skattekilarna, är det viktigt att se över hela regelverket för mycket små företag. Vi föreslår förenklingar vid en rad transaktioner. Vi föreslår t.ex. förenklingar vad gäller F-skattsedel. Detta är viktigt för att få bort hinder för nyföretagande i vårt land.

Problemen med höga inkomstskatter och höga marginalskatter ökar i takt med den svenska ekonomins internationalisering. Även inkomstskatterna behöver därför sänkas. Det finns en anledning till att nyckelavdelningar inom svenskt näringsliv läggs ned i Sverige och byggs upp någon annanstans. Det finns en orsak till att många unga ingenjörer t.ex. väljer att söka sig utomlands för att få behålla mer av sin lön. Anledningen och orsaken är, enligt min uppfattning, den höga skatten på arbete.

Detta med den nya värnskatt som man vill införa bör därför slopas. Denna skatt på arbete är ett tragiskt löftesbrott från regeringen i förhållande till den senaste skattereformen, som Folkpartiet tillsammans med Socialdemokraterna med glädje medverkade till – en skattereform som för övrigt alltfler i denna kammare i dag verkar längta tillbaka till.

Alltfler bör alltså få behålla minst hälften av en inkomstökning. De inkomster som den högsta marginalskatten i dag inbringar står inte i rimlig proportion till de skador som den åsamkar samhällsekonomin och medborgarnas förtroende för de besked som de får från politikerna. Det som en gång var ett löfte borde hållas. I dag är det närmare 200 000 personer som betalar denna specialskatt för rika som käckt kallas för värnsskatt.

Folkpartiet står självfallet, inför samtal och annars, fast vid 90-talets skattereforms intentioner, dvs. att endast 15 % av löntagarna skall betala statsskatt. Därför är det viktigt att den s.k. brytpunkten räknas upp så som den borde ha uppräknats om inte kammaren hade satt käppar i hjulet.

Skattesystemet måste utformas på ett sådant sätt att utbildning uppmuntras och premieras under hela livet – det som populärt brukar kallas för livslångt lärande. Den snabba utvecklingen i arbetslivet gör det alltmär angeläget att finna former för finansiering av återkommande studier i livet. Folkpartiet föreslår därför att det nuvarande pensionssparandet breddas till att även omfatta ett kompetenskonto som möjliggör för alla människor att sätta av ett visst belopp skattefritt för att sedan kunna använda det när man vill i livet för att vidareutbilda sig, så att man lättare kan ta ett halvår eller ett år för vidareutbildning.

Avgörande för att fler jobb skall tillkomma är att det i motsvarande omfattning tillkommer nya entreprenörer och nya företagare. Därför är det viktigt att vi även förändrar skatteregler för företagen och deras ägare. Dessa regler måste ses i ett sammanhang. Svenska företag svävar ju inte fritt omkring i vår tillvaro, utan de har en eller flera ägare som gör realistiska bedömningar av avkastningen på deras satsade pengar, pengar som de har satsat i ett företag eller i ett riskfyllt projekt som är ytterst värdefullt för oss alla eftersom det skapar förutsättningar för fler nya jobb. Därför är det Folkpartiets uppfattning att någonting måste göras för att slopa dubbelbeskattningen på aktier.

Vi vet att det i dag är svårt att erhålla riskvilligt kapital till riktigt små företag. Detta är en viktig orsak. Man får en hårdare beskattning om man köper lite aktier än om man sätter in pengar på banken. Detta är fortfarande orimligt. Det är närmare 5 miljoner människor i det här landet som straffas denna väg eftersom vi väl nästan alla i dag så att säga har en liten aktiefond någonstans eller ett pensionssparande.

Vidare måste skattevillkoren för fåmansbolagen förbättras. De har i decennier diskriminerats jämfört med de stora börsnoterade företagen. Reglerna upplevs fortfarande, på goda grunder, som orättvisa och snåriga.

Vi måste se över kravet på förtida momsinsbetalningar, som fortfarande av många företagare upplevs som helt orimliga. Jag delar den uppfattningen. Det är tyvärr sant, och framför allt är det orimligt att man i praktiken får betala in skatten i förväg. Tänk om vi som anställda fick betala in skatt före lönen! Det vore inte klokt.

Sedan gäller det förmögenhetsskatten. Vissa enstaka miljardärer får numera, och har fått, extremt stora skattelättnader. I Dagens Industri i dag redovisas effekterna av regeringens märkliga företagskattspolitik. Miljardären Stefan Persson med familj, storägare i Hennes & Mauritz, fick förra året se en sänkning av sin förmögenhetsskatt från 93 miljoner kronor till 0 kr. Detta kallas av vissa för en politik för ökad rättvisa – dvs.

när man sänker skatten för extrema miljardärer från 93 miljoner kronor till 0 kr. Vanligt folk däremot skall beskattas för sitt sparande eller därför att de råkar äga ett välskött litet hus; detta alltså medan extremt rika miljardärer helt slipper skatt. Detta är orimligt.

Vi anser att förmögenhetsskatten därför på sikt måste slopas. Det är inte rimligt att man får betala extra skatt därför att man sparat pengar, sparade pengar som kan användas för att göra investeringar.

En rimlig omvärldsanalys berättar att vi står inför en ny värld där globalisering och kunskap är avgörande parametrar även för skatter i alla former. Detta manar till förändringar. Med förändringar av svenska skatter, så att arbete, företagande, utbildning och sparande uppmuntras, ökar chanserna för en stark ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning, och därmed för en tryggare välfärd för dem som har de allra största behoven. Låt oss därför samtala om hur vi i de kommande skattesamtalen skall genomföra sådana förändringar!

Anf. 79 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Fru talman! Jag tänkte vända på tågordningen och börja med att försöka besvara en del frågor. Jag skall väva in det i mitt anförande därefter. Men jag hoppas kunna besvara en del av alla de frågor som ställts.

Holger Gustafsson påstår helt framt att andra länder ger samma service med lägre skatter. Han tänkte på den offentliga sektorn. Men Holger Gustafsson glömde att tala om att det där betalas på ett annat sätt. Det betalas genom avgifter. Det är olika system som man har valt. Antingen gör man det genom avgifter som medborgarna själva eller arbetsgivaren betalar, eller också gör man det genom skatter.

Det var en nidbild. Det smärtar mig att Holger Gustafsson använde en sådan bild, även om den var bildlig. Han säger att medborgarna står med bidragsblanketten i ena handen och mössan i den andra. Så är det inte med generell välfärd, Holger Gustafsson, utan det är en nidbild, verklig en en nidbild. Sedan påstår Holger Gustafsson att alla era förslag är finansierade till sista kronan. Jan Bergqvist och Erik Åsbrink har tidigare i en debatt här med er ekonomisk-politiska talesman Mats Odell visat att det inte alls är så.

Sedan hade jag tänkt säga till Carl Fredrik Graf att moderaterna löser problemen genom att säga: Sänk skatten. Men det skall jag inte säga till Carl Fredrik Graf, i varje fall inte i dag. I stället säger jag det till Holger Gustafsson. Han säger så här: Där det är problem, sänk skatten. Där det är problem, sänk skatten. Där det är problem, sänk skatten. Där det är problem, sänk skatten. Där det är problem med försvar, höj anslaget. Så uppträder Holger Gustafsson i dag. Han bara radar upp problem, och lösningen på alltihop är: Sänk skatten. Det har tidigare varit förbehållet moderaterna att använda den modellen. Jag noterar att Carl Fredrik Graf inte gjorde det i dag.

Till Rolf Kenneryd vill jag här i inledningen säga som Erik Åsbrink sade tidigare i dag: Tack för de insatser ni gjorde under förra mandatperioden. Till Marie Engström skall jag för ordningens och artighetens skull säga samma sak, även om vi hade vissa diskussioner. Jag återkommer längre fram till Rolf Kenneryd.

Jag skall för Johan Pehrson peka på några påståenden som var felaktiga. Johan Pehrson säger att antalet företagare i Sverige minskar under socialdemokratisk regering. Det är inte sant. Det är precis tvärtom. Det

var när vi blev av med den borgerliga fyrpartiregeringen som antalet företagare i Sverige ökade. Dessutom sjönk antalet konkurser närmast dramatiskt.

Sedan säger Johan Pehrson som en objektiv sanning att sänkta skatter leder till lägre arbetslöshet. Jag tror att de kan göra det ibland, men det är ingen självklarhet. Jag inser naturligtvis att Johan Pehrson inte tror på mig. Ni i Folkpartiet brukar citera ekonomer av olika dignitet bak- och framlänges. Lars Calmfors hade en artikel i en av lokaltidningarna i Stockholm någon gång i augusti-september. Alla påstår när det gäller sänkta skatter att det är på det sättet. Lars Calmfors hade gått igenom olika undersökningar som vetenskapsmän och forskare gjort och frågar sig: Vad kan man dra för slutsatser av det material som finns? Det är definitivt inte bevisat att lägre skatter leder till fler jobb. Så säger Lars Calmfors i en av lokaltidningarna i Stockholm.

Därefter över till någonting helt annat. Som flera sagt tidigare bygger budgetpropositionen på en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det tycker jag är bra. Nu finns det majoritet här i kammaren för den. Jag hoppas att det samarbete som vi nu har påbörjat kan utvecklas så att framtida överenskommelser kan bli något av det som jag och andra i debatten med P-O Eriksson under förra mandatperioden kunde kalla handslagsöverenskommelser. Om vi kan träffa sådana tror jag att det blir ännu bättre.

Fru talman! Varför skatter och skattepolitik? Jag tycker att det finns tre goda skäl. Jag skall säga någonting om vardera.

Om vi bestämmer oss för att vi skall lösa vissa saker gemensamt får vi faktiskt ha kraften och modet att se till att betala för det gemensamt också. Vi har alla erfarenheter, en del av oss bittra sådana, av hur det går när man inte lever upp till detta egentligen ganska enkla. Man måste betala för välfärden. Det går inte att låna till den. Det går i varje fall inte att låna till den på lång sikt. Eller uttryckt på ett sätt som vi brukar använda i Sjuhäradsbygden: Först skall pengarna in, sedan kan man använda dem. Eller som Gunnar Sträng brukade säga: Det skall vara ordning och reda i moder Sveas portmonnä.

Mitt konstaterande nyss om att en del av oss har bittra erfarenheter av hur det går när man inte har de pengar som behövs för att klara de utgifter som vi i ganska stor enighet har varit överens om antyder att somliga anser – ingen nämnd, ingen glömd – att enda sättet att få ned skatterna ordentligt är att först sänka skatterna för då blir man tvingad till att skära i utgifterna. Det tycker vi socialdemokrater är fel. Vi vet både teoretiskt och praktiskt att det i första hand och ofta med förfärande tyngd och bittra konsekvenser drabbar dem som lever i små ekonomiska omständigheter, dem som har små marginaler eller på annat sätt är sköra i livets olika skeden.

Ofinansierade utgifter är, rått uttryckt och rakt på sak, ett sätt att i förväg ta ut skatt av våra barn och barnbarn, kanske intill sjunde led, som det står i Bibeln. Det är bl.a. därför som skattehöjningar har varit ett, jag betonar ett, Holger Gustafsson, sätt att sanera ekonomin under de senaste fyra åren.

Man brukar tala om skattetryck. Finansministern var inne på det och påpekade att man egentligen borde tala om skattekvot, eller ännu mer rättvisande, utgiftskvot och egentlig skattekvot. Egentlig skattekvot är

det som vi borde ha för beslutade utgifter. Den egentliga skattekvoten är ett sätt att visa att de underskott som ibland finns, har funnits men som nu inte längre finns är uppskjutna skattehöjningar och ingenting annat. Det är här övervältringen på barn och barnbarn, som jag talade om nyss, kommer in. Detta borde skänka oss alla en smula eftertanke.

Åtgärder inom skattepolitiken får inte äventyra starka offentliga finanser, säger vi socialdemokrater. Det här med barn och barnbarn är ett av skälen för det. Det första var alltså att vi skall betala för våra utgifter.

Det andra är att skattesystemet kan och skall medverka till en rättvis fördelning. Vi kan och har säkert olika uppfattningar om vad som är rättvist. Men jag har den uppfattningen att skattesystemet skall användas för att göra det rättvisare när det gäller fördelningspolitiken. Det är min absoluta övertygelse att skattesystemet kan och skall bidra till att minska, inte öka, klyftorna i Sverige. En del tycker kanske att det är barnsligt, t.o.m. en färfång förhoppning, men jag påstår helt framt att ökade klyftor är till förfång, kanske t.o.m. på lite sikt farligt även för dem som har det bra ekonomiskt. Ökade klyftor är, i varje fall på lite sikt, negativt för alla. Det är mitt påstående.

Jämfört med andra länder har vi ett högt skatteuttag i Sverige. Om vi skall kunna ha det i framtiden beror uteslutande på om medborgarna bedömer att det de får, den välfärd de får för skatterna, är bra.

Har man dåliga erfarenheter är man inte beredd att betala för välfärden. Vem förlorar på det? Svaret är helt uppenbart. Den som är mest beroende av det som vi löser gemensamt. Den som är ung. Den som är äldre. Den som är utsatt på något sätt. Eller jag skall kanske formulera det så här: Den som från tid till annan i olika skeden av livet behöver solidariskt stöd från oss andra förlorar om vi inte sköter den gemensamma välfärden. I vårt land har vi valt att lösa detta i samhällets regi. Alla undersökningar – förresten behövs det inga undersökningar, för alla vet i hjärtat att det är på det sättet – visar att för den som har minst betyder den gemensamma välfärden mest, i alla fall över en livscykel.

Fru talman! Jag vill göra Tage Erlanders ord till mina. Han funderade väldigt mycket på dessa frågor. Han resonerade om det som han kallade "det starka samhället". Då sade han:

Vi kan alla råka ut för en olycka. Vi kan bli svårt sjuka. Vi kan drabbas av arbetslöshet. Vi vet ingenting om det, men en sak vet vi: Vi har alla varit unga och förhoppningsvis kommer vi alla att bli gamla. Det är då som vi behöver en solidarisk uppställning. Det är alldeles för osäkert, om detta skulle vila på någon form av välgörenhet. I stället skall vi bidra till det gemensamma, och det skall vi göra i kraft av vår förmåga.

Det var detta som Tage Erlander kallade "det starka samhället". Det är därför som skattesystemet skall användas för att minska klyftorna, inte för att öka dem. Då blir samhället bättre för alla, inte bara för några.

Det är så mycket som vi vill göra. Vi har så många drömmar, förhoppningar och strävanden. Men alltihop blir bara som en skrift i vatten om vi inte har de pengar som är en förutsättning för bättre vård, bättre skola och bättre omsorg. Det är en orsak till att avbetalningar på statskulden är så viktiga. Vi vill använda de pengar som nu går till räntor på statskulden – som fördubblades på fyra korta år – till andra saker, till att uppfylla dessa drömmar och förhoppningar.

Nästa år går 14–15 öre av varje krona som staten har i inkomster till att betala räntor på statsskulden. Att betala detta är ett ansvar för alla skattebetalare i vårt land, och då skall vi göra det efter bärkraft. Vi skall göra det för barnens och barnbarnens skull, men också för vår egen skull. Det är därför som skattesystemet skall användas för att minska klyftorna.

För det tredje gäller det styreffekterna. Skattesystemet kan och skall, tycker jag, användas för att styra efterfrågan på vissa områden, exempelvis på energi- och miljöområdena. Under senare år har flera utredningar presenterats som berör dessa frågor. Inom EU pågår det ett arbete om den framtida energibeskattningen. Regeringen anser att allt detta bör hanteras i ett sammanhang. Bedömningen nu är att riksdagen under nästa år kommer att få ta ställning till ett nytt energiskattesystem.

Jag har bara några funderingar och vill bara höja ett varningens finger. Om man inför avgifter eller skatter vilkas syfte är att minska eller ta bort någonting, då kan det finnas mycket goda skäl för det, men man får se upp så att man inte bygger en välfärd på skattebaser som man egentligen vill ha bort. Detta bör man fundera över på lite längre sikt.

Sammanfattningsvis: Vi socialdemokrater arbetar för en jämnare och, som vi menar, mer rättvis fördelning av egendom och inkomster. Detta innebär *inte* att vi glömmar att man måste producera innan man kan fördela. Detta borde inte behöva sägas av en företrädare för ett parti som anser att en nations viktigaste tillgång är medborgarnas vilja till arbete. Men icke desto mindre måste jag säga det. Alltför ofta hör jag företrädare för borgerliga partier säga: Ni socialdemokrater tänker aldrig på att man måste producera, utan ni bara kör med fördelning. Detta är fel. Det är en självklarhet för oss att det är så.

Holger Gustafsson sade att kostnaderna för våra varor är så höga att vi mister i konkurrenskraft. Har inte Holger Gustafsson hört talas om vilket drag det har varit i exporten? Exporten har stigit med tvåsiffriga belopp under fyra år i rad. Det tyder ju inte på att kostnaderna är så väldigt höga.

Fru talman! Finansministern har inbjudit till skatteöverläggningar. Rolf Kenneryd m.fl., där har ni skälet till att vissa förslag i budgetpropositionen är tillfälliga. Det är av artighet mot er och av omtanke om de förhandlingar och samtal som vi skall ha. Vi vill inte slå fast precis hur det skall vara. Vi vill ha en öppen attityd mot er. Det är därför som dessa förslag har gjorts tillfälliga.

Till Carl Fredrik Graf vill jag säga att vi går in i detta med ett mycket öppet sinne. Vi är beredda att diskutera, men vi har slagit fast vissa principer: Statsfinanserna och samhällsekonomin får inte äventyras. Klyftorna får inte öka, de skall minska. Skattesystemet skall bidra till tillväxt, arbete, ökade kunskaper och mer utbildning. Detta är våra grundläggande värderingar och förutsättningar. Men annars har vi ett öppet sinne. Vi menar faktiskt allvar med den inbjudan som finansministern på regeringens vägnar har sänt till riksdagens partier. Vi ser fram emot dessa samtal som skall inledas nästa vecka.

Fru talman! Jag vet att finansutskottets ordförande redan har gjort det, men för ordningens skull vill jag yrka bifall till hemställan i finansutskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Anf. 80 CARL FREDRIK GRAF (m) replik:

Fru talman! Jag lyssnade med intresse till det anförande som skatteutskottets ordförande höll. Det fanns flera punkter som skulle föranleda en intressant debatt. Mitt inledningsanförande var också ett försök att få till stånd en mer principiell diskussion kring skatterna och inte så mycket en uppräknig av de olika skatteförslag som redovisas i betänkandet.

Först vill jag ansluta mig till den fråga som jag hade ställt angående skattereformen och de överläggningar som nu skall äga rum. Arne Kjörnsberg säger att man går in i dessa med öppna ögon, och att det är därför som man nu lägger fram förslag om tillfälliga skattesänkningar.

Arne Kjörnsberg är något av moralisk och etisk expert inom socialdemokratin, såvitt jag har förstått. Då kan han naturligtvis svara på frågan: Finns det någon moralisk gräns för hur stora skatter som man kan plocka in av en individ? Nu behöver inte Arne Kjörnsberg precisera detta i procent, men ligger det på dagens nivå? Kan man gå längre? Eller måste vi gå nedåt för att nå en någorlunda rimlig moralisk utgångspunkt för hur stor andel av en intjänad inkomst som staten och det allmänna kan plocka in? Den typen av funderingar kan vara bra att ha med sig till överläggningarna.

Arne Kjörnsberg talade om eroderande skattebaser. Det är bra att den insikten nu finns beträffande kapitalsskatter, men jag fick ingen fingervisning om färdriktningen. Det står lite grann i betänkandet om att någonting skall hända på den här punkten. Jag vill anknyta till det som bl.a. Johan Pehrson sade om förmögenhetsskatten. Är det ett exempel på en bra fördelningspolitik? Jag tycker att det vore bättre att slopa förmögenhetsskatten också för vanligt folk, inte bara för dem som har mest. Det rimmar bättre med min föreställningsvärld om hur ett skattesystem skall fungera. Hur ser Arne Kjörnsberg på detta?

Arne Kjörnsberg diskuterade också sambanden mellan arbete och skatter. Min fråga är då: Anser Arne Kjörnsberg att det finns något samband mellan lägre inkomstskatter och högre tillväxt i ekonomin? Jag gör bedömningen att det är på det viset. Statistiken från de senaste 25 åren inom OECD visar tydligt på ett sådant samband. Det är viktigt att Arne Kjörnsberg kan redogöra för sin ståndpunkt även på denna punkt.

Fru talman! Därmed ser jag fram emot de svar som Arne Kjörnsberg nu skall leverera.

Anf. 81 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Jag är inte någon moralisk-etisk expert. Jag har i all ödmjukhet haft ett partiuppdrag, och jag vill definitivt inte framstå som någon expert på det här området.

Men jag tycker att Carl Fredrik Graf's utgångspunkt blir fel på något sätt när han anlägger aspekter på olika procenttal upp eller ned. Är det etiskt försvarbart med en skatt som är 30 % eller 50 %? Säg att det vore så olyckligt att situationen i världen inte hade förbättrats, utan vi hade stått inför ett uppenbart krigshot. Då hade vi varit tvingade, gissar jag, att höja skatter och sänka ersättningar och annat. Hade det varit etiskt försvarbart? Nej, det visar hur konstig en sådan diskussion blir.

Det är så att vissa skatter vill vi sänka, andra kanske vi blir tvingade att sänka. Men vi är realister och är beredda att resonera om det. Jag vill

för min del dock inte säga att det är en självklarhet att förmögenhetsskatten skall bort, för det handlar om fördelning och klyftor.

Sedan är det inte ett axiom – jag är ledsen att behöva säga det, Carl Fredrik Graf – att lägre inkomstskatter leder till högre tillväxt. Det finns inga empiriska undersökningar som är självklara på den punkten. Ibland är det så och ibland är det så. Man kan nämligen inte säga att allt övrigt är lika, för allt övrigt är inte lika i olika länder och framför allt inte från tid till annan. Därför går det inte att göra det så enkelt. Det är flera variabler med i resonemanget.

Anf. 82 CARL FREDRIK GRAF (m) replik:

Fru talman! Jag vill bara konstatera att jag tycker att man kan föra en moralisk diskussion också i skattefrågorna. Repliktiden medger kanske inte att vi går på djupet med detta, men det finns definitivt moral i skattefrågor.

När det gäller fördelningspolitiken blev jag överraskad, om jag nu skall bryta ut en av skatterna, nämligen förmögenhetsskatten, då det i dagens nummer av Dagens Industri mycket tydligt framgår att de allra rikaste slipper att betala förmögenhetsskatt.

Arne Kjörnsberg säger att det inte är självklart att de som har betydligt mindre – det är ju 520 000 svenskar som betalar förmögenhetsskatt, ofta beroende på att de äger fastigheter – skall slippa förmögenhetsskatten. Det gör mig förvånad, men det är i vart fall ett besked till husägare och andra.

Sedan vill jag återkomma till sambandet mellan tillväxt i ekonomin och lägre skatter. Frida Widman, forskare vid Uppsala universitet, har gjort en undersökning som rätt entydigt visar att det inte är säkert att det finns ett samband mellan det totalt sänkta skattetrycket och ökad tillväxt i ekonomin. Hon har studerat rätt många länder under en lång period. Jag tror att det var 23 OECD-länder. Men i hennes undersökning kunde hon visa att det fanns ett samband mellan sänkta inkomstskatter och tillväxt i ekonomin. Man kan naturligtvis inte ta ut en undersökning och säga att så här är det, men det finns en hel rad undersökningar som pekar på ett rätt entydigt samband. Jag tycker att det är värt, Arne Kjörnsberg, att ta med denna kunskap till de överläggningar som skall äga rum nästa vecka och pröva om det inte är läge att nu gå vidare. Det finns alltså både ekonomiska och moraliska skäl för att sänka skatterna, jämte en hel del andra skäl som jag nämnde tidigare.

Det besked som jag skall ta med mig och fundera på inför överläggningarna, i vilka jag i och för sig inte skall delta men som vi diskuterar i vår partigrupp, är uppenbarligen att Arne Kjörnsberg säger att Socialdemokraterna är beredda att sänka vissa skatter. I så fall är det ett bra besked. Då har han tagit bort de ideologiska skygglapparna i den här diskussionen. Då kan man med tillförsikt se fram emot överläggningarna. Men det är en helt annan retorik än den som vi hörde i valrörelsen, då varenda socialdemokrat sade: Nej, inga sänkta skatter på någon punkt. Han får ju problem med sina egna väljare, men jag välkomnar attitydförändringen.

Anf. 83 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Äras den som äras bör. Det är finansministern som i inbjudan till Carl Fredrik Grafs parti och alla andra partier här i riksdagen har sagt att syftet i första hand skall vara att diskutera sänkningar av inkomstskatter. Därefter blir det en diskussion om samhällsekonomin och om klyftorna mellan låg- och medelinkomsttagare. Syftet är att öka möjligheterna till arbete, tillväxt och rättvis fördelning. Jag skall alltså inte äras, utan det är finansministern som skall äras.

När det sedan gäller den moraliska diskussionen om skattesatsen finns det vissa nyliberaler som säger att alla skatter är stöld från folket. Jag påstår inte att Carl Fredrik vare sig är nyliberal i det avseendet eller att han påstår det, men det visar hur svår diskussionen är. Carl Fredrik Graf undvek ju bevisligen att tala om vilken procentsats som är moralisk och hur hög den skall vara. Jag inbjöd ju faktiskt till att 30 % eller 50 % totalt skulle kunna vara en norm. Detta visar bara hur svår diskussionen är.

Men som sagt var: Finansministern har här i dag på nytt inbjudit till överläggningarna i nästa vecka. Låt mig instämma i denna inbjudan.

Anf. 84 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är väl känt att Arne Kjörnsberg är både sin kollektivistiska ideologi och sina förfäder väl trogen. Men nu är det så att det har hänt en hel del i Sverige sedan Tage Erlanders tid. Jag tycker att det är den nuvarande situationen som vi skall debattera här i dag.

Jag förstår att jag kom lite känsligt in på det här med mössan i hand. Det var en bild från min sida. Jag tror att det är nyttigt att Arne Kjörnsberg tänker sig in i situationen för en ensamstående mamma, som kanske arbetar deltid och inte klarar av sin försörjning, får betala in 30–35 % i skatt och sedan gå till socialen och hämta pengar för att klara sin familj. Jag tror att den situationen är värd att tänka på för socialdemokraterna. Den är inte så rolig. Det skulle vara betydligt finare om man åtminstone fick behålla de pengar man tjänar.

Sedan handlar det om frågan om sysselsättning och kostnader, som jag försökte ägna min tid åt här. Jag vill på ett så pedagogiskt sätt jag kan försöka förklara och få förståelse för att en läkare, en lärare och en sjuksköterska har sin lön på vilken de skall betala kommunalskatt, vanlig statlig skatt och sedan värnskattnen från socialdemokraterna. Ovanpå detta läggs de sociala avgifterna. Förstår Arne Kjörnsberg att det blir dyr arbetskraft? Vi har inte råd att anställa omsorgspersonal till de gamla i vårt samhälle i den utsträckning som behövs. Förstår Kjörnsberg att detta inte skapar arbetstillfällen utan att det leder till att man skickar hem människor? Samhället har inte råd, därför att kostnaderna är för höga med alla dessa skatter som staplas på varandra. Det är den här dialogen som jag skulle vilja få fram och få förståelse för. Kan vi få fram denna förståelse, så kan vi sedan diskutera hur vi kommer till rätta med detta.

Finns det ett samband mellan höga skatter och hög arbetslöshet? Det är min fråga.

Anf. 85 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Det kan hända att det finns, men det är inte självklart, Holger Gustafsson. Jag vet inte hur många gånger jag har sagt att det

faktiskt inte finns några entydiga studier som visar att det är så. En del säger si och en del säger så.

Sedan detta med mössan i hand: Ja, Holger Gustafsson det var en känslig punkt för mig.

När jag var 15 år var jag och hälsade på två kusiner, vilkas pappa var lantarbetare på en herrgård utanför Vänersborg. När den där stora svarta amerikanaren kom stod min farbror, inte bildligt utan bokstavligt talat, och bugade för bilen med mössan i hand. Det är klart att det är en känslig punkt för mig när Holger Gustafsson använder en sådan bild av den generella välfärden, nämligen att man skall stå med bidragsblanketten i den ena näven och med mössan i den andra. Det beror naturligtvis på vår bakgrund och våra erfarenheter. För mig var det en känslig punkt.

Den där mamman, som Holger Gustafsson talar om, är ensamstående och har några barn. Det är hon som under sitt liv genom den generella välfärden får minst 1 miljon kronor mer till sig själv och sina barn, därför att vi har generell välfärd. Detta kan jämföras med Holger Gustafssons modell.

När det sedan gäller värnskatten vänder jag mig också till Johan Pehrson. Jag hade inte tid att göra det tidigare. När vi gjorde upp skatteöverenskommelsen sade vi att varje inkomstgrupp skall bära sina egna skattesänkningar. Nu har undersökningar efteråt visat att den tiondel som tjänar mest inte har burit sina egna skattesänkningar. Det är därför vi inför – det vill jag säga till både Johan Pehrson och Holger Gustafsson – det som Holger Gustafsson kallar den nya värnskatten eller den extra värnskatten.

Anf. 86 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker ändå att svaret tyder på att vi kan föra en dialog framöver, och det är alltid positivt. Jag skulle vilja passa på detta tillfälle att ställa ytterligare en fråga till Arne Kjörnsberg. Det gäller tjänstesektorn. Jag undrar över något som från socialdemokraternas sida återkommande sägs i debatten. Om vi skulle komma fram till en skattesänkning så att medborgarna har råd att köpa de här tjänsterna – vi kan diskutera vilket fält det skulle röra sig om – och slipper köpa dem svart, är det då att betrakta som en subvention? Eller är det ett havererat skattesystem som vi måste rätta till? Är det så att staten *äger* den skattenivå vi har i dag och när vi gör en avvikelse nedåt subventionerar man från statskassans sida? Är det så ni ser det?

Anf. 87 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Naturligtvis kan jag alltid föra en dialog med Holger Gustafsson. Och det parti som jag tillhör kan naturligtvis föra ett samtal med Holger Gustafsson och hans parti. Det är självklart.

I fråga om tjänstesektorn vill jag inte nu ta hela den diskussionen. Jag har genom att titta på talarlistan förutsett att den kommer senare. Men jag skall svara på *en* sak, Holger Gustafsson. Sänker man skatten på det som brukar kallas hushållsnära tjänster så är det en subvention jämfört med annat, med sådant som man inte sänker. I så måtto är det en subvention. Det vidhåller jag bestämt.

Sedan kan jag som sagt förutse att den här diskussionen kommer upp senare på talarlistan. Då är jag beredd att utveckla lite mer – detta av artighet, fru talman, mot övriga debattörer som står på talarlistan.

Anf. 88 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Den statistik som jag har, som är från SCB, visar att det är ungefär 100 000 färre företag och företagare nu än vad det var när ni socialdemokrater tog över. Det har funnits vissa perioder då det har varit några fler företag – inte företagare. Man får ju göra en åtskillnad när det gäller detta med varför man bildar aktiebolag. I Sverige är det ju väldigt vanligt att man tvingas bilda en mängd aktiebolag för att klara av omstruktureringar av sin verksamhet osv. Ibland är det ren skatteplanering. Så man får ju göra en åtskillnad i fråga om hur många företag vi har där det är människor som arbetar, driver en näring och faktiskt kan anställa folk.

Så till det här med sänkt skatt på arbete. I sitt anförande var Arne Kjörnsberg orolig för att hög skatt på energi kan leda till att vi använder mindre energi. Det kan ju vara klokt. Men om vi då har hög skatt på arbete så kan väl det leda till att vi arbetar mindre – åtminstone till att vi arbetar mindre i Sverige?

Arne Kjörnsberg var också inne på det här med vad som kan kallas för subvention och vad som är rätt och fel i det avseendet. Vi har ju skattelättnader för *vissa* tjänster. Om det är byggnadstjänster i hemmen så är det helt okej. Det är ju helt orimligt att vissa skall ha detta och inte andra. Det måste finnas någon konsekvens.

Sedan till det här med att det inte är bevisat att sänkt skatt på arbete leder till fler nya jobb. Nej, det har ju aldrig prövats i Sverige så det är väldigt svårt att ha något empiriskt bevis för det. Men det mesta pekar ändå sannolikt på att så är fallet. Vi måste väl ändå våga känna sådan experimentlusta att vi i det här fallet åtminstone prövar? Läget är ju katastrofalt. Jag träffar också väldigt många människor som står med blanketten i hand och söker socialbidrag eftersom det inte finns några arbeten.

Anf. 89 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Man skall vara lite försiktig, Johan Pehrson, när man målar upp alla socialbidragstagare man har träffat. Det går nämligen inte till på det sättet att man står där med blanketten i hand.

Johan Pehrson påstår att jag är rädd för att energiförbrukningen minskar om avgiften höjs. Det är jag inte alls. Tvärtom – jag tycker att det är bra om vi kan spara på det sättet. Sedan försöker Johan Pehrson dra parallellen till arbete. Det kan faktiskt vara precis tvärtom. Johan Pehrson uttrycker det som att högre skatt på arbete kan leda till att vi arbetar mindre. Det var inte min formulering. Det var Johan Pehrsons formulering. Det kan faktiskt vara precis tvärtom. Det beror på vilka vi är, på vilken livssituation vi har, på hur vår familjesituation är och på vilka ambitioner vi har.

Sedan till det här med sänkta arbetsgivaravgifter. Vi har ju med benägen hjälp av Centerpartiet och Rolf Kenneryd sänkt arbetsgivaravgiften för små företag. Rolf Kenneryd vill fortsätta den diskussionen. Det kan finnas skäl att göra det. Men vi kan inte se någon entydig, absolut, ma-

tematisk effekt av det här. Det kan ju finnas andra skäl. Sådant här kan också ta tid.

Man får inte experimentera alltför mycket, Johan Pehrson. Man får inte experimentera med våra gemensamma inkomster. Då går det käpprätt åt skogen. Erfarenheten visar det. Jag säger bara: Fördubblad stats-skuld. Tredubblad arbetslöshet. Fyrdubblad budgetunderskott. Allt detta skedde på fyra år. Det var experimentet. Experimentet kallades den enda vägen.

Anf. 90 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Arne Kjörnsberg säger att det är bra att vi minskar energiförbrukningen i Sverige. Det tycker jag också. Men poängen med de höga skatterna är just att vi skall minska energiförbrukningen. Då borde ändå konsekvensen vara att höga skatter på arbete också kan få en negativ effekt som vi inte vill ha. Varken Arne Kjörnsberg eller jag vill väl minska antalet arbeten gissar jag.

Sedan var det detta med välfärden. Jag står ändå fast vid att när jag har varit i socialnämnden hemma i Örebro där jag bor, och när jag har varit på studiebesök vid de sociala myndigheterna där, är människor faktiskt där och ansöker om att få socialbidrag. Och de är väldigt många. Det är ett stort problem med det experiment som vi har *i dag*, att vi inte gör någonting. Vi säger nej till alla förbättringar för företag – eller åtminstone att man skall fortsätta vänta. Vi säger nej till sänkt skatt på arbete. Vi säger nej till moderniserad arbetsrätt, vilket i och för sig är en annan diskussion.

Det händer ju ingenting. I dag har bara ungefär hälften av medborgarna i arbetsför ålder en riktig fast anställning. Många har tillfälliga jobb och utbildningsplatser. Väldigt många är också direkt arbetslösa. Detta är ett problem som vi måste ta tag i, och det granska snabbt. Om ni förut tyckte att en liten sänkning av arbetsgivaravgiften var okej är min direkta fråga: Varför genomförde ni den om ni hade bevis alls *då*? Eller hade ni bevis som gällde just *den* lilla sänkningen?

Anf. 91 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Lyssna noga nu, Johan Pehrson, och gå sedan gärna till ert partikansli och läs brevet som finansministern har skickat till Folkpartiet liberalerna med inbjudan till överläggningar om det framtida skattesystemet. Där säger finansministern att syftet är att åstadkomma ett skattesystem med sänkta inkomstskatter för låg- och medelinkomsttagare som leder till ökad sysselsättning, bättre tillväxt och stabila statsfinanser.

Detta är uppfattningen hos det parti som jag tillhör såsom det är presenterat av regeringen genom finansministern. Vi är beredda till detta. Det enda jag vill försöka framföra, Johan Pehrson, är att man inte kan säga att allt i övrigt är lika. Det finns så många variabler. Och experiment av modell den enda vägen avråder jag bestämt från, för att uttrycka det försiktigt.

Anf. 92 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Om jag bortser från en del smågräl i slutet av den här debatten så noterar jag med tillfredsställelse den öppenhet som hittills har kännetecknat den. Framför allt noterar jag att de traditionella motpolerna

Socialdemokraterna och Moderaterna, här företrädda av Arne Kjörnsberg och Carl Fredrik Graf, har visat en så pass stor öppenhet. Jag tycker att det ger en god grund för de här skattesamtalen som skall ske i nästa vecka på, för att citera Grönköpings veckoblad, ”höjden av nivå”.

Jag vill också uttrycka förhoppningen att det här skall bli bestående. Det är ju då vi kan räkna med resultat. Men förutsättningarna för ett konstruktivt arbete inom ramen för de här skatteöverläggningarna har ju i varje fall inte hittills stäckts.

Jag vill också uttrycka tillfredsställelse över att utskottets ordförande har intagit den här attityden och en förhoppning om att den också skall känneteckna utskottets arbetsdiskussioner framöver. Då kan också dessa bli konstruktiva och till gagn för oss alla.

Arne Kjörnsberg förde i sitt inlägg vidare ett principiellt resonemang. Han ställde frågan: Skall vi inte betala för välfärden, och skall vi inte göra det med egna pengar? Jo, så långt är jag och Centerpartiet med. Jag får ändå intrycket att resonemanget lite väl mycket andas traditionell socialdemokratisk skattefilosofi med högsta möjliga skattetryck. Det är en väsentlig balansakt som vi måste klara, framför allt med de rörliga skattebaser som måste till som följd av europiseringen.

Detta är en anpassning som behöver vara ömsesidig mellan de olika nationerna. För oss med vårt utgångsläge måste det innebära en anpassning nedåt. Jag hoppas att också det skall kunna bli föremål för överläggningar inom ramen för skattesamtalen.

Anf. 93 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Svaret på den sista frågan eller förhoppningen från Rolf Kenneryd är ja. Också det kommer att bli föremål för samtal, om de andra parterna vill det.

Vad vidare ankommer på mig vill jag verkligen bidra till ett bra samtals- och samarbetsklimat i skatteutskottet. Under de veckor som Rolf Kenneryd har varit svensk FN-delegat har vi försökt hjälpa till med att lösa kriser på olika håll i världen. Jag är ny i skatteutskottet – eller åtminstone nygammal; jag har en gång i tiden varit suppleant – och jag har mötts av stor vänlighet och ett öppet sinne från flera håll. Det uppskattar jag, och jag skall, som vi socialdemokrater brukar säga, göra så gott jag kan.

Vad sedan gäller samtalsklimatet i skatteöverläggningarna kunde Centerpartiet och Socialdemokraterna talas vid, och vi kunde träffa handslagsöverenskommelser. Jag tror att Rolf Kenneryd har större möjligheter än jag att påverka andra så att vi skall kunna samtala lugnt och sansat som vuxna människor om viktiga frågor.

Vissa saker kan dock vi socialdemokrater inte släppa. Det skall vara ordning på pengarna, på moder Sveas portmonnä, det skall vara minskade klyftor, inte ökade, och om vi skall sänka skatter skall vi ha pengarna först, och de skall gå till låg- och medelinkomsttagare. Det skall syfta till att förbättra sysselsättningen och öka tillväxten. Jag tror – i varje fall hoppas jag det – att detta är så allmänt omfattat att vi borde kunna komma överens om det som en bas, utifrån vilken vi sedan kan gå vidare.

Anf. 94 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Låt oss ha som utgångspunkt att vi skall åstadkomma allt detta goda. Jag har en del dubier om huruvida vi kommer att lyckas med det. Vi kommer naturligtvis inte att klara det fullt ut, men vi skall göra ett ärligt försök.

Låt mig avslutningsvis lite kommentera det som Arne Kjörnsberg var inne på, nämligen förklaringen till tillfälliga förslag. De skulle också bero på öppenheten inför andra synpunkter. Jag är i vart fall inte alldeles säker på att det är den enda förklaringen. Jag tror att det också kan ha varit så att man i de överläggningar som har förts mellan partierna i det nuvarande regeringsunderlaget närmast har nödgats ta till sådana här tillfälliga lösningar för att tillfredsställa någon eller några av de parter som ingår i de här överläggningarna.

Jag vill därför upprepa min tidigare framställda fråga vad gäller Arne Kjörnsbergs bedömning: Kommer den sänkta fastighetsskattesatsen för hyreshus att resultera i sänkta hyror, eller kommer pengarna att till slut hamna i fastighetsägarnas fickor?

Anf. 95 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tror att det drar åt lite olika håll, men enligt vad jag kan överblicka med den bakgrund som jag har kommer den i varje fall på de allra flesta håll att resultera i lägre hyror, och pengarna kommer inte att hamna i fastighetsägarnas fickor. Det kan dock bero på att fastighetsägarna i stor utsträckning är allmännyttiga bostadsföretag.

Fru talman! Jag vill vidare till Rolf Kenneryd bara säga att det någonsans i den heliga skrift står: Tänk inte illa om din nästa! Vi har från Socialdemokraterna och Centerpartiet tillsammans både höjt och sänkt fastighetsskatten. När vi nu sänker den och inbjuder er till att samtala med oss vill vi naturligtvis inte att den skall vara låst för evärdliga tider. Vi vill i praktiken visa att vi har ett öppet sinne.

Det är faktiskt den enkla bakgrunden. Rolf Kenneryd! Tänk inte illa om din nästa! För protokollets skull vill jag peka på att detta är ett citat ur Bibeln och att jag därför kan säga "din" nästa.

Anf. 96 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Vänsterpartiet står, som tidigare sagts, bakom budgetförslaget för 1999 tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet de gröna. Jag tänker i mitt anförande prata lite grann om vår syn och vår inriktning på skattepolitiken i Vänsterpartiet. Jag gör det utifrån den inbjudan till skattesamtal som vi liksom alla andra partier har fått.

Vad syftar då skattepolitiken till? Arne Kjörnsberg var tidigare inne på frågan varför vi har skatter och en skattepolitik. Också jag skulle vilja ställa den frågan. Vi tycker att skatterna fyller vissa väldigt grundläggande och viktiga uppgifter i samhället. Det gäller i första hand att finansiera statlig och kommunal verksamhet. Det handlar alltså om att ha en stark offentlig sektor.

De är också ett viktigt redskap i fördelningspolitiken. Det handlar om att minska inkomstskillnader. Skatter kan i vissa fall också ha en styrande effekt. För att fördjupa mig lite grann skulle jag vilja prata om den offentliga sektorn och den generella välfärden och den betydelse som de har haft, kanske framför allt för oss kvinnor. Vi hade på 70- och 80-talen

en offentlig sektor som expanderade. Kvinnor kom ut på arbetsmarknaden, och detta blev till en stor arbetsmarknad också för oss kvinnor.

Under 90-talets besparingar har detta ryckts undan. Många kvinnor har blivit arbetslösa, och mycket av kompetens tas inte till vara. Jag tycker att det är viktigt att ha detta med sig. Jag tycker också att det är bra att vi nu ser att vi på något sätt är i slutet av den här saneringsperioden, så att vi kan börja återuppbyggnaden av vår generella och gemensamma välvärd.

Jag vet inte riktigt vad Holger Gustafsson menade när han förut sade att den offentliga sektorn i dag inte har kontakt med de behov som finns och med efterfrågan. Den skulle därför i stället växa av sig själv.

Jag vet inte vad ett sådant uttalande står för. Såsom jag ser det är det snarare många gånger tvärtom. Den offentliga verksamhet som vi har täcker inte alla de behov som faktiskt finns på dagis, i skolan, inom sjukvården och inom äldreomsorgen. Det har många larmrapporter de senaste åren faktiskt vittnat om.

Det är också i mycket en ideologisk fråga vad man använder skattepengarna till och vilken typ av samhälle man vill ha. Vi i Vänsterpartiet förespråkar den generella välfärden. Vi förespråkar inte den s.k. grundtrygghet som vissa partier vill föra fram som ett alternativ. Vi ser det så att en grundtrygghet många gånger förutsätter privata försäkringar vid sidan av det som samhället kan erbjuda.

Det är en väg som vi inte vill gå in på. När man t.ex. gjorde försäkringar inom sjukförsäkringen fick vi se prov på hur privata försäkringsbolag för några år sedan helt plötsligt hittade en helt ny marknad för människor som behövde få trygghet inför eventuellt kommande sjukdom.

Det är intressant, Holger Gustafsson, att höra så många män göra sig till tolkar för hur en ensamstående mamma kan tänka eller tycka i en viss situation. Jag kan kanske lite bättre tänka mig in i hur en ensamstående mamma tänker, och jag tror inte att hon i första hand tänker: Måtte de nu sänka skatterna! Jag tror att hon i stället vill ha en bra skola för sina barn och kanske en god vård för sin mamma eller sin pappa. Det finns oändligt mycket annat som hon sätter högre på prioriteringslistan än att skatterna skall sänkas.

Kanske blir detta en lång utläggning om den generella välfärden, men det är faktiskt en stor och viktig del av det vi använder våra skatter till.

Som jag sade förut skall skatterna vara ett redskap i fördelningspolitiken. Detta måste få acceptans hos dem som betalar skatt. Det måste finnas något slags legitimitet för ett skattesystem. Det måste upplevas rättvist. Av den anledningen var vi i Vänsterpartiet kritiska till att man ändrade grunden för värnskatt, vilket man nu kommer att göra den 1 januari 1999.

Det är också en annan sak som andra företrädare har påtalat, och det gäller den förmögenhetsbeskattningsbefrielse som vissa miljardärer i dag har på börsen. Någon nämnde t.ex. Stefan Persson, och det finns naturligtvis flera. Med tanke på kommande skattesamtal tror jag att det är viktigt att vi tar upp frågan om hur vi definierar arbetande kapital, för det är där problemet ligger. Från Vänsterpartiets sida är vi alltså med andra ord inte intresserade av att ta bort förmögenhetsskatten.

Det har talats om hushållstjänster. Vi har tidigare från Vänsterpartiets sida talat om, inte specifikt hushållstjänster, utan om den privata tjänste-

sektorn, och vi kan också tänka oss att ta upp detta i skattesamtalen. Finns det någon möjlighet att göra riktade sänkningar av arbetsgivaravgifter där, eller finns det möjlighet att för att öka sysselsättningen tänka sig riktade momssänkningar?

Det är också viktigt att vi förbättrar villkoren för företagande, kanske framför allt för de små företagen. Småföretagsdelegationen har ju lagt fram en rad förslag, och vad jag förstår kommer det så småningom en proposition angående detta.

Vi har också många gånger påtalat sjuklöneperiodens inverkan, i första hand då för de små företagen, och att den många gånger minskar viljan att kanske anställa en person eller att, om man har två anställda redan, anställa en tredje, för att ha någon anställd som befarar att han eller hon kommer att vara frånvarande och sjuk mycket hämmar inte bara verksamheten utan också det enskilda företagets ekonomi. Det här tänker vi ta med oss till skattesamtalen.

Vi får heller inte glömma bort den s.k. gröna skatteväxlingen. Jag tycker att det är en viktig del i arbetet för en hållbar utveckling. Det är också viktigt att vi i vår generation nu tar upp dessa frågor på allvar och använder detta som ett redskap för att minska vår miljöbelastning. Jag tycker att det är en viktig del i skattesamtalen, och jag tror att det kanske finns en ganska stor samstämmighet när det gäller, kanske inte synen på hur vi skall beskatta, men att detta är en viktig överlevnadsfråga.

Fru talman! Vi är också beredda från Vänsterpartiets sida att ställa upp och diskutera de ändrade förutsättningar som vi tyvärr har hamnat i på grund av den ökade internationaliseringen. Det kan handla om kapitalskatterna. Utan att säga att vi på något sätt vill sänka kapitalskatterna måste vi ändå erkänna att detta är ett problem. Det handlar alltså om skattebaser som håller på att minska; man säger att de eroderar. Att ha breda och starka skattebaser är ju också faktiskt grunden för att vi skall kunna beskatta och för att vi skall kunna få och få behålla en generell välfärd. Det tycker jag är viktigt. Det förs diskussioner om eventuella minimiskattesatser, och det förs diskussioner om uppgiftsskyldighet mellan länder. Var detta slutar vet jag inte, men oavsett lösning är i varje fall dagens system, där t.ex. Luxemburg beskattar kapital med 0 %, helt förödande för våra möjligheter att på sikt ha en vettig kapitalbeskattning.

Från Vänsterpartiets sida ser vi det också angeläget i samtalen att föra en diskussion om skatteuttag för låg- och medelinkomsttagare, i första hand låginkomsttagare. Det handlar om en fördelningsprofil, men det handlar också om att skapa köpkraft och kanske därmed sysselsättning.

Något som i väldigt hög grad påverkat ekonomin för människor med lägre inkomst de senaste åren är införandet av de allmänna egenavgifterna, det som numera heter allmänna pensionsavgifter. Det började med någon procent, växte så småningom och är i dag uppe i 6,95 %. Nu skall man veta att parallellt med att vi kommer att sitta i skattesamtalen sitter det också en genomförandegrupp för att slutföra pensionsreformen. Vi har ju fattat beslut om merparten, men det finns saker kvar, och en av de delarna är alltså finansieringen av pensionsreformen. Det står faktiskt att läsa i en bilaga till budgetpropositionen att på några års sikt kommer ett underskott att finnas, som måste täckas, då förmodligen som jag tolkar det med en höjning av de allmänna pensionsavgifterna.

I vilket fall som helst utgör de redan i dag en väldigt stor avgift för låginkomsttagare. Vi tycker därför att det är viktigt att få en diskussion kring detta. Vi har ju alltid varit väldigt kritiska till att över huvud taget ta ut avgifter på detta sätt. Dels är det fördelningspolitiskt oriktigt eftersom man tar ut dem upp till 7 ½ basbelopp, dels är de avdragsgilla och dels har de under flera år påverkat kommunsektorns ekonomi på ett negativt sätt.

Vi tycker att man nästan skulle kunna tänka sig att prova olika alternativa finansieringar, t.ex. att inom befintligt skattesystem finansiera via höjda statsskatter eller att inom systemets ram helt enkelt kompensera inkomsttagarna för höga pensionsavgifter.

Vi i Vänsterpartiet noterar att det i regeringens inbjudan till skatte-samtal står att den kommande skattepolitiken inte får äventyra starka offentliga finanser eller kvaliteten inom vård, skola och omsorg och inte leda till ökade skatteflyfter. Den beskrivningen ställer sig Vänsterpartiet bakom. Vi tycker att det är en bra utgångspunkt, men vi vill också inskjuta betydelsen av att kommande skattesystem skall ha till syfte att minska inkomstflyfter. Det gläder mig att Arne Kjörnsberg i sina anföranden flera gånger har påtalat just detta också: Syftet skall vara att minska klyftorna i Sverige. Det resonemang som jag nyss förde om pensionsavgifter är just ett exempel på att man kan göra något åt detta.

Fru talman! Jag har inget yrkande. De synpunkter jag har fört fram finns i stort sett i ett särskilt yttrande i betänkandet.

Anf. 97 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Jag vill bara mycket kort säga en sak till Marie Engström.

Jag råkar sitta i den s.k. Genomförandegruppen. Det är vi som i flera år har hållit på med pensionerna. Det Marie Engström sade om att det skulle vara ett underskott på gång om några år och att det skulle leda till att man måste höja egenavgifterna kan jag dementera. Så är det inte, och det kommer inte att bli på det sättet. Det som Genomförandegruppen har att klara ut nu – där har vi olika uppfattningar – är hur man skall lösa frågan om ”hälften-hälften”. Totalt är det ju 18 ½ % som gäller, och den ursprungliga principöverenskommelsen handlar om 9,25 % i egenavgifter och 9,25 % i arbetsgivaravgifter.

Jag tycker i och för sig att det är en lite onödig diskussion, eftersom pengarna kommer från samma håll. De kommer från produktionen. Det spelar inte så stor roll vilken väg de går. Där har vi kvarstående problem, och där är vi oense. Det har vi varit sedan förra julen. Veckan före jul förra året satt vi och diskuterade detta långa kvällar och sena nätter. Men det är bara det som är kvar.

Sedan har statsministern, vår partiordförande, offentligt sagt att man inom ramen för dessa skatteöverläggningar bör titta på vad de s.k. egenavgifterna i pensionssystemet har inneburit för olika inkomstgrupper. Det får vi ta med oss, och vi får titta på det.

Anf. 98 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Säger Arne Kjörnsberg att det inte blir någon höjning av pensionsavgiften tycker jag naturligtvis att det är bra. Det är säkert också många löntagare som tycker att det är bra.

Jag noterar att det står i budgetpropositionen att det i dag finns ett underuttag som måste täckas. Det är väl bara att vänta på att ni i Genomförandegruppen blir ense om hur det göras.

Jag hoppas – och det kanske jag kan få ett svar på av Arne Kjörnsberg – att det kommer att finnas med i skattesamtalen och att det kommer att beaktas.

Anf. 99 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Jag refererade till statsministern och min partiordförande. Jag tror att han är ett bättre sanningsvittne och har större inflytande på det än vad jag kommer att ha. Det får vi se.

Anf. 100 CARL FREDRIK GRAF (m) replik:

Fru talman! Marie Engströms inlägg illustrerar i många avseenden de svårigheter som regeringsunderlaget med Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna står inför.

Ett exempel är den mycket märkliga förmögenhetsskatt vi har i dag som på intet sätt lever upp till någon sorts krav på fördelningspolitik. Marie Engströms lösning förefaller vara att det är lika bra att vi ökar skattesatsen så att den gäller lika för alla.

I budgetpropositionen skriver regeringen: Regeringen bedömer att frågan om kapitalinkomstskattesatsens nivå och förmögenhetsskatten bör övervägas under mandatperioden. Jag tolkar det trots allt som att man inte överväger en ökning av skattesatsen. Det framgår av texten som följer.

Det är ett problem. Det kommer att bli flera problem. Jag är lite orolig för att det kommer att sända ut osäkerhetssignaler både till enskilda individer och till näringsliv, där man ifrågasätter långsiktigheten och stabiliteten i den ekonomiska politik som kommer att föras framöver.

Anf. 101 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det är nästan rörande hur många moderater på något sätt skall vårda samarbetet mellan s, v och mp. Det är intressant i och för sig. Jag har hört det många gånger också i skatteutskottet, jag har hört det flera gånger här i kammaren, och nu kom det återigen.

Jag ser inga problem. Jag är övertygad om att om vi från Vänsterpartiets sida kommer med förslag till diskussion i skattesamtalen kommer det också att välkomnas av t.ex. Socialdemokraterna.

Precis som jag sade förut i mitt anförande är det viktigt att vi har ett skattesystem som har trovärdighet och upplevs som rättvist av medborgarna. Jag är övertygad om att Socialdemokraterna är lika intresserade av det som jag är som representant för Vänsterpartiet.

Anf. 102 CARL FREDRIK GRAF (m) replik:

Fru talman! Jag tycker också att vi skall ha ett rättvist skattesystem. Det skall bl.a. innebära att ett antal miljardärer som inte betalar förmögenhetsskatt skall hamna i samma situation som alla småhusägare och småsparare. De skall inte behöva betala förmögenhetsskatt.

Men spåren förskräcker, Marie Engström. Under hösten 1994, då Vänsterpartiet senast hade aktiva överläggningar med regeringen, höjdes

skatterna med ett stort antal miljarder. Sammanlagt under mandatperioden blev det 80 miljarder. Ni i Vänsterpartiet är huvudansvariga genom att ni under den mandatperioden hjälpte regeringen med det mesta i den delen.

Jag är i högsta grad orolig för vad det här samarbetet kommer att föra med sig.

Anf. 103 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Javisst, spåren förskräcker. Det såg ganska förskräckligt ut 1994. Vi var tvungna att delta i en sanering av statens finanser. Det handlade dels om nedskärningar, dels om skattehöjningar. Det var en kombination. I dag kan vi faktiskt se resultatet.

Anf. 104 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman, ni som lyssnar här i kammaren och ni som lyssnar på läkaren! Jag vill först och främst kommentera något av det som har sagts.

Jag delar helt Marie Engströms syn på egenavgifter. Det är ett elände. Jag har också noterat att både finansministern och statsministern har noterat vår oro för detta och öppnat för att man skall kunna diskutera frågan.

Jag vill också passa på att säga till Arne Kjörnsberg att det är mycket bra och goda grundbultar som Arne Kjörnsberg levererade. Det är någon sorts ideologisk fasthet i det som han sade om att det inte bara är fråga om att samtala utan att det faktiskt finns ideologiska rågångar gentemot dem som står för nyliberala värderingar. Det uppskattar jag väldigt mycket.

Den här debattrundan skall handla om skatter. Miljöpartiets ledamot i skatteutskottet Yvonne Ruwaida är på ett internationellt grönt europeiskt möte och kan därför inte delta. Det ger mig anledning att påminna om den rödgröna våg som går genom Europa just nu där röda och gröna partier har kunnat samarbeta på ett väldigt bra sätt. Jag är övertygad om att det samarbetet också skall kunna fungera väldigt bra i Sverige.

Jag kan också konstatera att det är väldigt många i Sverige – inte minst på ledarsidor och i andra sammanhang, och också från riksdagens talarstol – som känner en väldigt stor bitterhet över samarbetet mellan Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna. Den bitterheten har t.o.m. knökat in sig hos en del centerpartister, vilket är lite tragiskt.

Jag har med stort intresse tagit del av den debatt som varit. Det påstås från en del mörkermän och också en och annan mörkerkvinna att detta samarbete är darrigt. De senaste dagarna har visat att det inte är darrigt. Jag kan nog leverera min bedömning av regeringen. Jag tror inte att regeringen har darrat på manchetten när det gällde försvarsuppgörelsen.

Det har skrivit mycket om det i medierna. Vi hade en uppgörelse. Miljöpartiet gick in i de förhandlingarna med förutsättningen att statskulden skall betalas av och utgiftstaken skall hållas. Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet var överens om det, och därmed fanns det inget utrymme. Svårare än så var det inte.

Någon sade här – jag tror att det var Centerpartiets Rolf Kenneryd – att tack vare utgiftstak och annat har en del partier hållit sig på mattan. Ett av de krav som vi i Miljöpartiet hade, Rolf Kenneryd, för att över huvud taget sätta oss i förhandlingar med regeringen var att vi skall vid-

makthålla sunda finanser, att statsskulden skall betalas av och utgiftstaken skall hållas. Det var förutsättningen för att vi över huvud taget satte oss där.

Samsynen mellan de tre partierna när det gäller att hålla sunda finanser har också gjort det möjligt för många människor att uppleva de låga räntor som finns just nu. De litar på att det inte är partier som springer i väg, även om jag kan tänka mig att det darrades en del här och var när en del borgerliga partiet tyckte att vi skulle satsa ytterligare 6 miljarder på det militära försvaret.

Skattetryck diskuteras mycket. Jag håller på att reparera ett gammalt hus, och jag rev en vägg. På den tiden isolerade man med gamla tidningar. Det var Katrineholms-Kuriren från 1932, tror jag. Det var intressant. Det fanns en debatt om det höga skattetrycket på ledarsidan. Det är en liberal tidning. Det höga skattetrycket var förfärande. Det höga skattetrycket var 17 eller 18 %. Det var fruktansvärt förfärande för näringslivet och för allting. Klagomål på skatter har alltid förekommit och kommer nog också alltid att förekomma.

Vårt synsätt är att skatter är ett sätt att finansiera välfärdens kärna, en gemensam välfärd. Därför kan naturligtvis inte skattesänkningar i sig vara ett självändamål. Tvärtom är det viktigt att slå fast att skattesänkningar inte skall äventyra en generös välfärdspolitik eller sunda statsfinanser.

Moderaterna, som är riksdagens absolut mest populistiska parti, vill sänka skatter på ett sätt som gör att man måste skära ned kraftigt. Man drar sig inte ens för att bluffa när man talar om hur man skall klara av dessa nedskärningar. Vi såg det i Aktuellt i går kväll. Det var väldigt pinsamt. Men det är ju bra att medierna granskar en del partier som lever väldigt mycket på populism.

Vi behöver alltså skatteintäkter. Det är viktigt. Men skattesystemet måste enligt vårt synsätt revideras. Det ligger naturligtvis väldigt mycket i det att vi har en hög skatt på arbetstid i Sverige. Vi har så hög skatt på arbetstid att vi kanske till slut inte har råd med varandra. Detta är ett problem samtidigt som vi har för få incitament för företag och andra att göra miljöinvesteringar.

Den här kombinationen av brister gör det som klippt och skuret att ta steg in i en socialekologisk skattereform, en grön skatteväxling. Det talar man om i Tyskland, Frankrike, Italien, Finland och överallt där det rödgröna samarbetet fungerar. Jag tror också att vi skall diskutera det i Sverige. Jag kommer naturligtvis att medverka till att detta skall föras upp i de skatteförhandlingar vi har.

Skatteväxling är alltså centralt. Det stimulerar tjänstesektorn. Insikten om att skatten på arbetstid är för hög visar sig i resonemanget om hushållstjänster. Vi är absoluta motståndare till de s.k. pigavdragen. Vi tycker att det är ett fullständigt felaktigt synsätt av flera orsaker. Ett skäl är att skattesystemen skall vara enkla, tydliga och väldigt klara. Människor skall förstå dem. Det skall inte bli undanträngningseffekter, vilket det naturligtvis blir om man kan ta hem en reparatör som fixar bilen och får en viss subvention, eller om samma sak gäller om någon lagar maten hemma men inte på restaurang. Det blir konstigheter, och det kan leda till att vanlig traditionell affärsverksamhet får det svårare och kanske konkurreras ut. Detta är felaktigt. Det måste vara enkla och tydliga system.

Därför tycker vi att en grön socialekologisk skatteväxling är oerhört viktig.

Någon var inne på att man måste se till att skattebasen inte minskar om man höjer de miljörelaterade skatterna, energiskatterna osv. Målsättningen är ju att energin skall förbrukas i mindre omfattning och att miljöförstörelsen skall minska. Det är ju fullt riktigt. Men det finns en oändlig massa miljörelaterade skatter som är oerhört stabila och robusta. Det är faktiskt på det sättet. Det är viktigt att ta de första stora stegen mot ett annat synsätt.

Inför skatteöverläggningarna har finansministern tagit upp sju punkter som är viktiga. Jag skall mycket snabbt redovisa hur vi ser på dem.

För det första säger Erik Åsbrink – egentligen säger han det för det sjunde, men jag vänder på det eftersom jag tycker att det blir mycket trevligare för oss i Miljöpartiet – att skattepolitiken skall kunna användas för att förbättra miljön. Det är naturligtvis en öppning för att vi måste diskutera detta med en grön skatteväxling eller en socialekologisk skatte-reform i Sverige som i andra länder. Det är utmärkt.

För det andra talar finansministern om en utjämning av ekonomisk levnadsstandard. Det är en ideologisk grundbult för oss att man skall sänka skatter på låga inkomster. Jag tycker att det inlägg som Arne Kjörnsberg gjorde också visar den ideologiska grundsynen att skattepoli-tiken skall användas för att minska orättvisorna i samhället.

För ett tag sedan hade vi en debatt om moral och etik. Jag tror att det var Holger Gustafsson som tog upp det, åtminstone förknippar jag honom som kristdemokrat med etik och moral. Han talade om att värnskat-ten var så förskräcklig. Men jag vet inte. Så länge vi har ett system som innebär att Stadsmissionen måste göra allt de gör, tycker jag att det är omoraliskt att jag som höginkomsttagare skall få sänkt skatt. Jag tycker att det är oetiskt. Jag tycker att det är omoraliskt. Visst finns det moral i skatt. Moral i skatt är att vi med höga inkomster betalar lite mer, mer än 50 % på den sista hundralappen. Vi har råd med det.

Nästa punkt är att skatteändringen inte får äventyra en generös välfärdspolitik. Det är fullt riktigt. Det behövs ett relativt högt skattetryck i Sverige. Det är så vi måste ha det, och det är så vi skall ha det. Det håller ihop samhället på ett positivt sätt.

Nästa punkt för Åsbrink är kraven på skattesystemet från en tillta-gande internationalisering. Oavsett om man vill det eller inte, måste man se saker på det sättet. Det går inte att blunda för det. Därför är vi natur-ligtvis öppna för en sådan diskussion.

Den näst sista punkten Åsbrink tar upp är att förbättra möjligheterna för ekonomisk tillväxt via skattesystemet. Här är det så oerhört viktigt att vi ser till att den blir ekologiskt hållbar. Därför är vi i Miljöpartiet väldigt glada över att vi har fått till en utredning som skall titta på just hur sam-banden är mellan ekonomisk tillväxt och miljö. Tyvärr är det ju ganska lätt att via miljöförstörelsen skapa en kraftig kortsiktig ekonomisk tillväxt. Det synsättet måste vi komma bort ifrån.

Som sin första punkt har Åsbrink en återgång till skattereformen. Det kan vi diskutera principiellt, men även sakligt. Jag tycker inte att det är någon huvudpunkt. Vi kan återgå till 30 %, men inte till 50 %.

Sedan har jag ytterligare några kommentarer till det som har sagts här under dagen. Jag reagerade på väldigt mycket av det Holger Gustafsson

sade. Jag tänker på etik och moral. Jag skulle vilja höra hur Holger Gustafsson analyserar det. Jag försökte få Alf Svensson att diskutera frågan under partiledardebatten. Etik och moral handlar ju också om hur människor i tredje världen har det.

Ett av de största problemen för riktigt fattiga länder i framtiden blir drivhuseffekten. Man jagar på drivhuseffekten genom att släppa ut mycket koldioxid. I valrörelsen åkte kristdemokrater runt och lovade att man skulle arbeta för sänkta bensinskatter, dvs. sänkta skatter på koldioxid, på kolatomer som lägger sig som ett lock runt jorden och leder till att temperaturen höjs, isarna smälter och de riktigt fattiga länderna drabbas av översvämning. Är det etik och moral?

Jag skall också kommentera några andra saker. Några var inne på detta med socialförsäkringssystemen och talade om den generella välfärden. Men problemet i dag är ju att vi inte har någon generell välfärd. Jag skulle gärna vilja få en dialog med socialdemokraterna om detta. Vad är en generell välfärdspolitik? Flera hundratusen står ju utanför i dag.

Systemet är uppbyggt på att man gick ut skolan, och sedan fick man ett jobb. Många slås ut ifrån de s.k. generella välfärdssystemen. Jag tror att socialministern har öppnat för en viss diskussion om detta. Han har ju insett att det finns stora brister i dagens system. Jag tror att man måste ta steg mot en mer generell grundtrygghet i botten. Jag tycker inte att man kan kalla dagens system för generellt när så många av de människor som har det allra sämst står utanför. Generell välfärdspolitik är kanske det samma som att gå över till ett system med en grundtrygghet i botten. Då skulle man slippa detta att man står med mössan i ena handen och bidragsblanketten i den andra, det gamla patronsamhället. Det har vi ju fått tillbaka redan i dag. Det är förnedrande för människor. Trots detta finns det politiker som talar om att vi har ett generellt välfärdssystem. Det har vi inte.

Det finns ett annat begrepp som vi har hört flera gånger. Arne Kjörnsberg sade det, men han menade det inte. Han sade att *medborgarna* måste få jobb osv. Men det handlar ju inte om att man är medborgare, utan det handlar om alla som bor i Sverige. Det var naturligtvis det Arne Kjörnsberg menade. Det är väldigt många som bor i Sverige i dag som inte har fått möjlighet att bli medborgare.

Jag ser fram emot skatteöverläggningarna med en rättvisare fördelning och en bättre miljöprofil. Dessutom måste vi se till att vi kan behålla de sunda finanserna.

Jag är mycket tacksam för att det här angreppet från militären, ÖB och försvarsindustrin på sunda statsfinanser tillbakavisades. Det visar att samarbetet mellan Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet är mycket stabilt. Vi stod t.o.m. emot det militära anfallet. Det är inte dåligt.

Anf. 105 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Jag skall göra några smärre kommentarer.

Birger Schlaug talar om bitterhet över det nu inledda samarbetet och säger att det t.o.m. skulle ha "knökat in sig" hos en del centerpartister, vad nu knöka är för något.

Jag vill i varje fall för egen del deklarerat att jag inte känner någon sådan bitterhet. Den rätt att samarbeta för att nå resultat som jag har varit

ivrig förespråkare för är självfallet en rätt som tillkommer också andra partier än mitt eget. Det föranleder för min del i varje fall ingen bitterhet.

Däremot förbehåller vi oss naturligtvis rätten att lägga synpunkter på och i förekommande fall kritisera innehållet i samarbetet och de resultat som samarbetet genererar.

Om det dessutom, som Birger Schlaug säger, finns en gemensam insikt om och en gemensam strävan efter att utgiftstaket skall hållas och att det är en tillgång känner jag stolthet över att dels ha varit med om att initiera och genomföra detta utgiftstak, dels i någon grad pedagogiskt ha medverkat till att denna insikt har fått en sådan spridning, om så skulle vara fallet.

Anf. 106 BIRGER SCHLAUG (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är trevligt att Rolf Kenneryd är stolt och inte känner bitterhet. Det tycker jag låter väldigt trevligt.

Vad ”knöka in sig” betyder kan vi ta en diskussion om efteråt, men Rolf Kenneryd förstår nog ungefär vad jag menar.

Rolf Kenneryd var också inne på att det verkar lite darrigt när vårt gemensamma förslag innebär tillfälliga sänkningar av fastighetsskatten och tillfälliga sänkningar för låginkomsttagare. Det var precis på det sätt – jag var själv med i förhandlingarna – som Arne Kjörnsberg säger. Det var för att det skulle vara öppenhet gentemot Centern och andra partier inför skatteöverläggningarna, så det var inte det att samarbetet darrade.

Om samarbetet fortsätter mellan Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna är jag däremot övertygad om att sänkt fastighetsskatt även för hyresfastigheter och sänkt skatt för låginkomsttagare kommer att gälla. Därför tycker jag att det är viktigt att markera att jag inte hoppas att regeringen eller någon socialdemokrat funderar på att samarbeta med moderaterna i skattefrågor.

Anf. 107 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Jag har aldrig uttryckt någon uppfattning om att samarbetet skulle darra. Det undandrar sig nämligen fullständigt min bedömning. Jag tycker dessutom att det inte finns någon anledning att göra sådana lösa bedömningar. Framtiden får väl utvisa hur pass hållbart det här är. Låt oss testa öppenheten i skattesamtalen och vad den kan leda fram till. Vi kommer, som jag tidigare har påpekat, att konstruktivt medverka i det jobbet.

Anf. 108 BIRGER SCHLAUG (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det låter utmärkt!

Anf. 109 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag ber att få tacka Birger Schlaug för engagemanget i de ekonomisk-etiska frågorna. Det är alltid värdefullt när det blir så här uppenbart.

Såvitt jag vet har inte vi kristdemokrater något krav på sänkta bensinskatter. De kampanjaktiviteterna var nog mer av ett personligt inslag i valrörelsen. Det kan jag inte lämna någon garanti för. I vårt program har vi inte något krav på att sänka bensinskatterna.

Däremot är vi mycket engagerade i arbetet inom EU för att höja beskattningen på den typen av utsläpp, så jag tror att vi klarar av balansgången ganska bra. Men om man räknar med en bensinskatt på bortåt 15 kr som det har nämnts att Miljöpartiet vill ha ligger vi i så fall lågt i det sammanhanget. Då vill jag också fråga hur etiken ligger till för den dagamma som skall hämta sina barn på dagis och kanske inte har råd med detta. Är det en så genomtänkt etik från dem som kräver ett bensinpris på 15 kr?

Låt mig också återkomma till Stadsmissionen. Jag tror att om man tänker lite längre får man det lite lättare med etiken. Jag försökte förut beskriva för Arne Kjörnsberg att om jag har löner för offentliganställda med vanlig skatt, statsskatt, värnsskatt och sociala avgifter blir det ganska dyrt. De personalkostnaderna gör att vi spräcker våra kommunala och landstingskommunala budgetar i dag. Beroende på bl.a. det höga skattestrycket har vi inte råd att anställa de socialarbetare som skulle ha behövts i Stadsmissionen. Hade vi klarat av en god skattepolitik kanske vi hade haft en bättre etik också när det gäller Stadsmissionen och dem som sover ute.

Anf. 110 BIRGER SCHLAUG (mp) replik:

Fru talman! Den kommunala verksamheten finansieras faktiskt genom just skatter, så jag förstod mig inte riktigt på hur Holger Gustafsson argumenterade.

Jag skall dock ta upp det första, om krav på sänkt bensinskatt. Bl.a. Mats Odell åkte land och rike runt och lovade sänkt skatt på bensen. Det är intressant att höra att en som är mer etiskt bevandrad än vad Mats Odell kanske var just när han sade det tar avstånd från det. Det gläder mig. Men så gjorde ni faktiskt, och ni vann säkert en och annan röst på det också. Men det var inte speciellt etiskt att lova något om man sedan inte står för det.

Egentligen är det ganska ointressant vad skatten på det fossila bränslet bensen är i framtiden, om 20 år. Det fossila bränslet bensen skall nämligen mönstras ut. Det är därför det skall vara beskattat. I framtiden skall vi ha andra bränslen. Framför allt skall det vara lönsamt och trevligt även för bilfabrikanterna att göra reklam för bilar som drar 0,2 och 0,25 liter per mil. Det är det som är vitsen med att höja skatten på det fossila bränslet bensen. Det skall nämligen så småningom mönstras ut.

Anf. 111 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Jag vill säga fyra korta saker till Birger Schlaug.

För det första skulle vi stå pall mot de nyliberala vindarna. Jag tror att det blir något enklare. De blåser nämligen inte så starkt längre, eller också är det så att de snarare har mojnät.

För det andra tackar jag för de vänliga orden, men de skall inte tillkomma mig utan mitt parti.

För det tredje använde jag fel ord. Jag menade människorna men sade medborgarna. Nationens viktigaste tillgång är människornas vilja till arbete. Så skall det korrekt formuleras. Det var bra att jag fick det påpekandet.

För det fjärde har jag haft tillfälle att tacka Per Rosengren och Marie Engström för det samarbete vi har haft. Vi har haft våra partiers överens-

kommelse i botten, och vi har närmast oss ett arbete som jag vill beteckna mera som en handslagsöverenskommelse. Detta gäller också Yvonne Ruwaida. Jag vill be om en hälsning till henne. Jag tycker att det passar eftersom vi för skatteutskottets debatt, så jag ber om det.

Det kommer svåra frågor och det kommer svåra tider. Då hoppas jag att vi orkar stå pall även för de besvärliga besluten. Jag tycker mig se att mycket tyder på att vi skall klara det. Men det är en gemensam uppgift. Man brukar säga att har man tagit en viss potentat i båten så skall man också ro potentaten i land.

Anf. 112 BIRGER SCHLAUG (mp) replik:

Fru talman! Frågan är om potentaten är sossarna eller vi. Det kan man ju diskutera.

Hur som helst ser jag inga större problem med att utveckla samarbetet på ett bra sätt. När regeringen står pall för det våldsamma angreppet från ÖB, militären och vapenindustrin för att hålla en överenskommelse tycker jag att det bådär gott.

Tack i övrigt för alla vänligheter! Jag returnerar dem.

Anf. 113 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Den frågan kan man ställa sig. Låt mig erkänna att jag uttryckte mig lite slarvigt. Vad jag menar är att om man har bestämt sig för att göra en sak kan man inte göra det halvhjärtat utan då får man satsa på det. Allt du gör, gör fullt och helt, icke styckevis och delat, tror jag man brukar säga.

Anf. 114 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag vill börja med att läsa upp ett antal uttalanden.

En person säger sig vara öppen för lokala försök med lägre pris på hushållstjänster. En annan finner det möjligt att åtgärder kan vidtas för någon typ av skattelättnader för hushållstjänster. En tredje anser att LO-utredaren Dan Anderssons förslag om sänkt skatt på s.k. hushållstjänster är bra. En fjärde ser det som möjligt att förvandla svarta jobb till vita.

En femte uttalar: Jag försöker se vilka branscher som skulle kunna växa och var det finns behov någonstans. Tjänstesektorn är en sådan bransch.

Ett sjätte uttalande: Men subvention av hushållstjänster är ett bra förslag för den som jobbar svart. Den kan jobba vitt. Det är också ett bra förslag för dem som har behov av sådana tjänster.

Ett sjunde uttalande: I dag är det många som är beredda att köpa tid. Det gör vi hela tiden på restauranger och på annat håll. Varför skall vi inte också göra det med tjänster som i dag är svarta och handlar om hushållstjänster. Det är väl bra om de blir vita. De som jobbar där i dag har noll social trygghet.

Det gemensamma för alla dessa uttalanden är att de är positiva till hushållsnära tjänster. Men det är inte det viktigaste och mest intressanta. Det intressanta och betydelsefulla är att de alla är yttrade av socialdemokrater, av socialdemokratiska ministrar ingående i nuvarande regering.

Egentligen, fru talman, skulle jag kunna sluta mitt anförande här och glatt konstatera att det finns stor majoritet i riksdagen för att fatta beslut som gör det enklare, ekonomiskt möjligt och accepterat för alla, från

barnfamiljer till äldre, att köpa hushållsnära tjänster vitt. Detta skulle också innebära att de som i dag arbetar inom denna sektor inte faller utanför de sociala trygghetssystemen på grund av svartarbete.

Men tyvärr skulle jag också kunna läsa upp lika många negativa uttalanden från socialdemokratiska ministrar. Så vad regeringen och socialdemokraterna egentligen tycker i den här frågan är fortfarande höljt i dunkel, trots att flera av oss här i kammaren vid ett flertal tillfällen har försökt att få klarhet i om det finns en gemensam uppfattning inom regeringen och socialdemokratin och vilken den i så fall är.

Det hörs ofta från socialdemokratiskt håll att skattenivån som den är just nu är precis den rätta och att medborgarna i Sverige inte alls tycker att skatterna är för höga. De som påstår detta har likt strutsen stuckit ned huvudet i sanden i tron att det man inte ser eller inte hör inte heller existerar.

Men jag vill påstå att det varje dag, varje timme i det tysta pågår en skatterevolt här i Sverige. Varför jobbas det svart? Varför köps det svarta tjänster?

Riksskatteverket uppskattar att 90 000 hushåll köper tjänster som städning, fönsterputsning och barntillsyn svart. Siffran gäller alltså bara dessa tjänster. Jag har inte tagit med alla de andra, för då blir siffrorna betydligt högre för dem som köper tjänster svart.

Riksskatteverkets undersökning visar också att den svarta marknaden för just hushållstjänster lågt räknat omsätter 10 miljarder kronor varje år.

Självklart är våra höga skatter grundproblemet. Detta insåg också regeringen när den en kort tid efter en skattehöjning på tobak var tvungen att sänka de höga skatterna för att stoppa smugglingen och den svarta marknaden och för att över huvud taget få in några skatter. Är det då inte rimligt att dra samma slutsats när det gäller andra sektorer i samhället, t.ex. de hushållsnära tjänsterna?

Orimliga skatter har lagt en död mans hand över en vit marknad för hushållstjänster. De s.k. skattekilarna är gigantiska. Hur orimligt det hela är fick sin blixtbelysning 1997, när Jan Nygren, socialdemokratisk statsministerkandidat, ville ha 39 000 kr inklusive arbetsgivaravgift extra för att kunna anställa en hushållerska. Trots denna gigantiska summa skulle hushållerskan bara få en lön på 13 000 kr. Nej, förresten, man skall ta bort löneskatten. Då försvinner 3 000 kr, och hushållerskans bruttolön blir ca 10 000 kr. Hennes nettolön, efter skatt, blir 7 000 kr. 39 000 kr blir 7 000 kr. Siffrorna talar faktiskt för sig själva.

Det inte heller helt obekanta, men tyvärr numera nedlagda, EU-projektet Humlan i Kungälv har visat att det finns en stor efterfrågan på hushållsnära tjänster om priset bara inte är för högt. Det visar sig också att många arbetslösa kan tänka sig att arbeta inom denna sektor. För ungdomar är detta ett bra sätt att få in en fot på arbetsmarknaden.

Vi moderater, Folkpartiet och Kristdemokraterna presenterade redan i våras en rapport med konkreta förslag för att öka antalet arbetstillfällen samt göra den hemnära tjänstesektorn vit. Vi har i höst väckt en gemensam motion med förhoppning om att tiden nu skulle vara mogen för regeringen och det nya superdepartementet att gå från ord till handling. Då kunde vårt förslag, som jag i korthet skall presentera, tjäna som en inspirationskälla. Detaljerna i det förslag som vi lägger fram kan naturligtvis alltid diskuteras. Det är vi också beredda att göra.

Nu kommer jag till vårt förslag i korthet. Det gäller alltså skattereduktion för tjänster som utförs i hemmet.

Ersättning för tjänster som utförs i det egna hemmet skall berättiga till skattereduktion. Skattereduktionen skall uppgå till 50 % av arbetskostnaden inklusive moms. Skattereduktionen begränsas till 25 000 kr per hushåll och år. Det innebär att hushållen blir berättigade till en skattereduktion för betalning av en arbetskostnad på upp till 50 000 kr per år.

Man kan köpa tjänsten från ett företag. När en kund köper från ett företag skall säljaren dra av skattereduktionen från kundens pris direkt vid betalningen. Företaget får därefter dra av skattereduktionen i den månatliga skattedeklarationen.

Man kan också tänka sig att tjänsten köps från en privatperson. Om man gör det får man en skattereduktion på 50 % av arbetskostnaden inklusive arbetsgivaravgiften. Reduktionen avräknas när betalningen erläggs. Den överenskomna bruttolönen meddelas skattemyndigheten som svarar för att arbetsgivaravgift, inkomstskatt och egenavgift beräknas och att skattereduktionen reducerar beloppet.

I det här sammanhanget är det faktiskt viktigt att ta upp frågan om F-skattsedel. Det kan tänkas att fler vill starta den här typen av företag. Det behövs då regler som gör det lättare att få denna F-skattsedel. Man kan säga att i dag betecknas möjligheten att få F-skattsedel som arbetsmarknadens moment 22, eftersom det för att få en F-skattsedel måste påvisas att man har tillräckligt många kunder, och för att få tillräckligt många kunder måste man ha F-skattsedel. Var och en förstår att det här inte är speciellt enkelt.

Våra övergripande mål för det förslag vi har lagt fram är naturligtvis att öka antalet jobb. Vi vill göra svarta jobb vita. Vi vill öka valfriheten för hushållen, dvs. möjligheten att välja mellan att göra det själv och låta någon annan göra en del av hemarbetet.

Vi vill öka jämställdheten. Man kan jämföra med det som finns i dag, dvs. ROT-avdrag. De gäller till största delen mäns arbetsmarknad och att underlätta för män. Jag kan inte förstå vari skillnaden består. Sätter man in nya fönster får man en skattereduktion, men om man vill ha någon som putsar de nya fönstren får man ingen skattereduktion. Vårt förslag gör inte den här märkliga diskrimineringen, utan vårt förslag omfattar även dem som i dag omfattas av ROT-avdraget.

Som jag sade tidigare är vi givetvis redo att diskutera den exakta tekniken för hur skattereduktionen skall gå till. Men grundsatsen är den jag nyss beskrivit. I finansutskottets betänkande redovisas Moderaternas, Kristdemokraternas, Folkpartiets och Centerns samsyn beträffande de hushållsnära tjänsterna.

Roten till det onda är de höga skatterna. Valet står mellan att blunda och låta allt vara som det är eller att gå till botten med det onda, dvs. skattesystemet, och förändra det. Det måste bli enkelt att jobba vitt och få jobb utfört vitt. Det måste bli enkelt att göra rätt.

Vad tillsättandet av Dan Andersson, LO-ekonomen som har utrett och lagt fram förslag om tjänstesektorn, som en av de fem statssekreterarna i det nya superdepartementet kan få för betydelse återstår att se.

Fru talman! Hittills har det från socialdemokratiskt håll i fråga om konkreta förslag angående hushållsnära tjänster varit precis som att klippa grisen, dvs. mycket skrik och lite ull.

Anf. 115 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Socialdemokraternas och skatteutskottets majoritets uppfattning i frågan finns på s. 348 i betänkandet i första stycket under rubriken Utskottet. Det är socialdemokraternas uppfattning.

Låt mig trots detta ge några kommentarer. En särskild stimulans för det som kallas för hushållsnära tjänster innebär ett avsteg från principen om likformig neutral beskattning. Man kanske skall göra så, men man skall vara medveten om att det innebär det. Jag är tveksam till om effekterna på sysselsättningen blir små eller inga alls. Erfarenheter från Danmark tyder på det. Dessutom tyder erfarenheterna från Danmark på att det inte blir fråga om heltidsarbete utan korta påhugg – ofta för studerande. Det kan i och för sig vara bra, men det kan inte vara det som Marietta de Pourbaix-Lundin efterlyser.

Kostnaderna för att stimulera fram detta är stora. Låt mig också peka på avgränsningsproblemen. Vad är hushållsnära tjänster? Under valrörelsen noterade jag att ett parti, som ingår bland reservanterna, tyckte att det var alla tjänster som görs i anslutning till bostaden. Tar man hem bilreparatören och reparerar bilen på gårdsplanen – om man nu har en gårdsplan – skall det vara en hushållsnära tjänst. Det är ett exempel på problemet.

Ett argument som brukar användas är att subventioner för hushållsnära tjänster kan förvandla svartjobb till vita jobb. Är det inte så att fuskgränsen flyttas? Jag vet inte. Hur skall man göra med kontrollen? Alla ni som brukar tala om faran med storebror, har ni funderat över hur man skall kontrollera detta? Kommer storebror? Ni som brukar hylla marknaden och hur marknaden kan lösa allt, har ni funderat på undanträngnings- och snedvridningseffekter med sådana system som ni förordar?

Trots dessa invändningar, låt oss resonera. Låt oss diskutera detta som allt annat. För helhetens skull vill jag peka på de stora problemen. Om det finns pengar, är det bättre att de går till behovsprövade åtgärder som t.ex. till Svea Pettersson, 84 år, i Borås, än att någon skall komma hem till mig och till ett lägre pris, på skattebetalarnas bekostnad, dammsuga på Götgatan 7.

Anf. 116 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill erinra om tiderna för repliker. Det är önskvärt att de respekteras.

Anf. 117 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! Jag har fortfarande inte riktigt klart för mig vad socialdemokraterna i regeringen tycker i frågan. Alla de uttalanden jag har läst upp – och jag har ställt frågor i kammaren – ger inte någon entydig uppfattning hos socialdemokraterna. Det får man inte heller när man läser vad som står i betänkandet.

Huvudinvändningen är att det nu görs ett avsteg från någonting. Vad är då ROT-avdraget? Då är detta ett avsteg, men det är tydligen helt okej. Det gynnar männen och de saker män gör. Det som vi pratar om kan gynna hela familjen. Men då fungerar det inte speciellt bra.

Jag undrar vad det blir för undanträngningseffekter. I dag är det mycket som antingen inte görs alls, görs svart eller så gör man det själv. När det görs svart blir det inga skatteintäkter. Jag tycker inte att man kan

blunda för det, och det gör inte Arne Kjörnsberg. Han medger att det finns en stor svart sektor. Det vet vi alla. Vilken lösning har Arne Kjörnsberg för att komma till rätta med den stora svarta sektor som finns, så att folk som verkligen vill vara hederliga också skall komma i åtnjutande av dessa tjänster även om de inte har enorma inkomster? Det exempel jag hade visat att det behövs 39 000 kr extra per månad för att kunna betala ut en lön på 13 000 kr brutto till någon som hjälper. Det är bara förunnat några få rika.

Anf. 118 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att Moderaterna, som brukar framhålla sig själva som sådana räknemästare, skulle kunna räkna på dessa förslag. Ni säger att det skall bli så många nya jobb. Räkna på detta, och notera att priskänsligheten tycks ligga på 60–70 kr i timmen. Räkna på vad det skulle kosta med era prognoser om hundratusentals tjänster. Det borde ni kunna göra.

Jag vidhåller det för mig ideologiskt viktiga. Om vi har råd med detta, är det viktigare att en äldre person, en pensionär, som behöver hjälp hemma med städning får hjälp en gång var fjortonde dag i stället för en gång i månaden, än att skattebetalarna skall betala för att någon skall dammsuga hos mig på Götgatan 7 i Stockholm eller på Hasselbacksgatan 42 i Borås.

Anf. 119 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! Var fanns ideologin när det gäller ROT-avdraget? Finns det någon ideologi bakom det? Jag kan inte hitta någon. Vi vill göra det lika, både med det som i dag ingår i ROT-avdraget och det som vi vill införa, nämligen hushållsnära tjänster såsom städning, barnpassning, att kratta löv osv.

I dag får faktiskt staten inga intäkter när hushållstjänsterna utförs svart. Staten får 0 kr. Då kan jag inte förstå vad det är som skall kosta. Vi har en finansiering i vår budget. Men på sikt kan jag inte se att det skall kosta någonting. Tvärtom skall det bli mer skatteintäkter.

Anf. 120 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag instämmer i många frågeställningar som Arne Kjörnsberg har rest i sin replikväxling. Men det är något som intresserar mig speciellt när det gäller det samlade förslaget om hushållstjänster. Det gäller krånglet.

Jag har deltagit i många debatter i kammaren där vi hela tiden har pratat om att förenkla för småföretagen. Det skall finnas enkla, klara regler. Men det här förslaget är en uppvisning i krångel av sällan skadat slag. Skall vi inrätta nya tjänster på skattemyndigheterna, något slags skattereduktionsavräkningspersonal, som skall hålla reda på att man inte utnyttjar mer än 25 000 kr per år per familj eller skattskyldig?

Anf. 121 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! Om tekniken och krånglet är det enda hindret och bekymret, är vi beredda att diskutera hur det skall gå till väga. Det betyder underförstått att Marie Engström är beredd att köpa principen, bara det

går att hitta en lösning som gör att det blir enkelt att genomföra detta. Det tackar jag för.

Anf. 122 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det var en grov misstolkning av min fråga till Marietta de Pourbaix-Lundin. Jag inledde med att säga att jag instämmer i de frågeställningar som Arne Kjörnsberg redan har väckt. Den viktigaste är varför vi skall satsa skattemedel i den sektorn när det finns många äldre som är i behov av ökad hemhjälp och över huvud taget ökad service. Det är kanske det allra viktigaste.

Det var mera av ett personligt intresse att höra att en företrädare som annars håller fanan högt när det gäller att bekämpa krångel, nu kommer med det krångligaste förslaget. Marietta de Pourbaix-Lundin säger själv att hon inte riktigt vet hur det skall gå till tekniskt sett.

Anf. 123 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Fru talman! Jag sade inte att jag inte vet hur det skall gå till. Det står väl beskrivet i vår motion, och jag gick igenom den från talarstolen. Om det går att få en bred uppslutning, är vi beredda att diskutera det tekniska. Det kanske finns andra som har bättre förslag än vad vi har.

Jag vill fråga Marie Engström: Blundar Marie Engström för att det här är en väldigt stor svart sektor och att de som jobbar svart är helt utanför alla våra sociala trygghetssystem? Blundar Marie Engström för att staten inte får in några skatteintäkter när det jobbas svart? Vi får över huvud taget inte in de pengar som vi vill ha för att utbildningen och sjukvården skall bli bättre. Det här är ett sätt att göra sektorn vit, så att mäniskor kan vara lagliga, att vi kan få in skatteintäkter och att de som utför de här tjänsterna kommer in i vårt sociala välfärdssystem.

Anf. 124 HELENA HÖIJ (kd):

Fru talman! Jag tänker fortsätta debatten om skatt på tjänster som riktar sig till hushållssektorn.

Det måste löna sig både att jobba ”vitt” och att köpa tjänster vitt. I dag omsätter den svarta sektorn totalt mellan 50 och 60 miljarder kronor om året i Sverige, enligt Riksrevisionsverket. Det innebär inte bara att samhället går miste om betydande skatteintäkter på uppskattningsvis mellan 20 och 40 miljarder kronor om året. Det innebär vidare att de som jobbar svart står utanför en stor del av det sociala skyddsnet som många av oss tar för mer eller mindre självklart. Det innebär i sin tur naturligtvis en otrygghet för dem som mer eller mindre känner sig tvingade att jobba svart, inte sällan lågutbildade kvinnor som jobbar åt hushållen.

En växande svart sektor innebär också att fler och fler skolas in att både sälja och köpa svart – en trend som kan vara svår att bryta och som undergräver det etiska medvetandet och respekten för våra gemensamma skattelagar och rättssamhället i stort.

Framför allt tycker vi kristdemokrater att vi måste sänka skatten på arbete generellt genom ett höjt grundavdrag – ett förslag som också återfinns i vårt budgetalternativ. Detta har vi hört tidigare i denna debatt. Vidare måste vi göra oss av med de höga skattekilarna inom tjänstesektorn. Detta vill vi göra genom att ge rätt till skatteavdrag när man köper in tjänster till hushållen som ett första steg. Även detta föreslår kristde-

mokraterna. Det är detta förslag, fru talman, som jag tänker uppehålla mig vid.

Jag vågar påstå att en stor del av de tjänster som utförs svart vänder sig till just hushållen. Kristdemokraternas förslag innebär att man gör vita hushållstjänster tillgängliga för människor med normala inkomster. Detta gör vi genom en rejäl utvidgning av dagens ROT-system, så att systemet omfattar hemtjänst, renoverings-, underhålls- och reparationsarbeten samt större trädgårdsarbeten av anläggningskaraktär och installationsarbeten för t.ex. vitvaror och datorer i eller för hushållen. Detta skulle också leda till att långt fler tjänster i hushållet som traditionellt betraktats som kvinnliga får lika skattemässiga villkor som de traditionellt manliga. Detta är en nog så viktig poäng i sammanhanget.

Vi föreslår att en skattereduktion på 50 % införs för privatpersoners betalning av arbetskostnaden när det gäller hushållstjänster som utförs i det egna hemmet på totalt upp till 25 000 kr per år. Förslaget innebär jämfört med dagens regler att det vita priset halveras direkt vid köpet.

Vi har tidigare i debatten här hört att vi har förslaget gemensamt med Folkpartiet och Moderaterna, och jag ser det som ett viktigt steg mot lägre skatt på arbete och en växande och dynamisk tjänstesektor. Förslaget innebär en ökad valfrihet för hushållen – en valfrihet som i dag är förbehållen dem med mycket tjock plånbok och dem som kan tänka sig att köpa dessa tjänster svart. Lägre kostnader för hushållstjänster skulle få betydelse inte minst för småbarnsföräldrar, som i dag ofta har en orimlig arbetsbelastning, men också för äldre personer som kan behöva hjälp t.ex. i trädgården.

Det är beklagligt att varken regeringen eller finansutskottet, eller för den delen majoriteten i skatteutskottet, är beredd att ställa sig bakom förslag som öppnar en laglig och vit tjänstemarknad som riktar sig till de privata hushållen. Skatteutskottet menar att kostnaderna skulle bli stora och effekterna små. Jag menar att de siffror jag nämnde inledningsvis visar på det motsatta när det gäller kostnaderna. Vi vet dessutom att ca 45 % av allt arbete som utförs sker i hemmen. Hushållssektorn har alltså en stor potential vad gäller nya jobb. Vår bedömning är att förslaget på sikt kan ge upphov till mellan 50 000 och 100 000 nya jobb.

Genom de höga skattekilarna är den vita marknaden för hushållstjänster i dag i stort sett obefintlig, medan svartjobben inom sektorn är mycket omfattande. Både efterfrågan och tillgång finns, och kostnaderna är små på sikt – det skulle snarare ge en positiv nettoeffekt för de offentliga finanserna. Dessutom skulle ändrade regler ge människor en chans att inordna sig i ett lagligt system.

En möjlighet till skatteavdrag för hushållsnära tjänster skulle alltså ur flera aspekter vara en samhällsekonomisk vinst.

Med detta, fru talman, vill jag avsluta genom att instämma i de bifall som yrkats till reservation 1 med anledning av finansutskottets betänkande nr 1.

Anf. 125 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! ROT-avdrag har kommit upp gång på gång här, och det är egentligen en investering som man gör. Man kan låna pengar för att byta fönster eller tilläggsisolera, och man får det lite billigare. Man betalar det sedan på månadskostnaden. Men det ni talar om är konsumtion, i

varje fall i nationalekonomisk bemärkelse. Det är faktiskt en väldigt stor skillnad där. Detta blir bara åtkomligt – med all respekt för era subventioner – för människor som har väldigt bra inkomster. Lågavlönade vårdbiträden kommer inte att ha råd att ta hem någon som skurar golvet.

Sedan tycker jag att ni är så fördomsfulla och så gammalmodiga. Ni talar hela tiden om traditionellt kvinnliga och traditionellt manliga jobb. Sådant som ni kallar traditionellt kvinnliga jobb är tvätt, strykning och dammsugning, och det är sådant som jag gör. Ni kan väl för ordningens skull försöka släppa de här gamla föreställningarna. Det argumentet är inte särskilt mycket värt, i varje fall inte för moderna förhållanden.

Anf. 126 HELENA HÖIJ (kd) replik:

Fru talman! När jag säger att skatteavdrag för hushållsnära tjänster ur flera aspekter skulle vara en samhällsekonomisk vinst, talar jag inte bara om investeringar eller den typen av tjänster, utan jag menar också att de som i dag utför tjänster svart i hemmen, ofta lågutbildade kvinnor, kommer att få tillgång till de skyddsnet och trygghetssystem som vi andra omfattas av.

Jag tycker också att det är en samhällsekonomisk vinst att ge småbarnsföräldrar mer tid till sina barn. Jag vill hemskt gärna koppla den här reformen till vår familjepolitik.

När det gäller det traditionella synsättet vet vi i dag att de tjänster som hushållen köper in vitt, genom t.ex. ROT-avdraget, utförs i stor utsträckning av män. De tjänster som de hushåll som inte har en extremt tjock plånbok tvingas köpa in svart – om man nu kan tänka sig att göra det – utförs i stor utsträckning av kvinnor. Jag var noga med att påpeka att det är tjänster som ”traditionellt betraktas” som kvinnliga och manliga, men vi skall ha klart för oss att de föreställningarna lever kvar.

Anf. 127 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Jag tänker uppehålla mig vid pensionssparandet och den avsättning som är möjlig i dag – den begränsade summan ett halvt basbelopp. Jag kommer inte att lägga fram något förslag på ytterligare yrkanden utan ställer mig bakom tidigare framlagda yrkanden vad gäller kristdemokraternas motioner i detta betänkande.

Vi håller just nu på att gå från ett gammalt pensionssystem till ett nytt. Ja, så gammalt är det egentligen inte – ungefär 40 år gammalt. ATP-systemet, som skulle förse oss med ekonomisk ersättning vid ålderspensionen, planas ut. Det nya pensionssystemet blir säkert bra. Jag skall inte tala om detta just nu. Men det är märkligt att regeringen, samtidigt som fem partier ställer sig bakom den nya pensionsreformen och bl.a. accepterar en lägre ekonomisk ersättning vid ålderspension, i sin budgetproposition inte besvärat sig med att återställa den sedan våren 1995 minskade avdragsrätten för pensionsförsäkringar.

Jag kan acceptera den förändring som skedde 1973, då avdrag för makes pensionsförsäkring slopades. Jag har full förståelse för detta med tanke på den särbeskattningsreform som beslutades och genomfördes 1970.

Fru talman! Om den nya pensionsreformen kommer att ge allt lägre ersättning vid ålderspensioneringen är det väl ett rimligt krav att man inte bara återgår till den avdragsrätt på ett basbelopp som gällde före våren

1995 utan rentav, som bl.a. Folkpartiet yrkat i flera motioner, sätter ett och ett halvt basbelopp som avdragsgräns.

Kristdemokraterna har som sig bör finansierat en höjning av utrymmet för pensionsavdrag från ett halvt basbelopp till ett helt basbelopp med 470 miljoner kronor för 1999, 930 miljoner kronor för år 2000 samt slutligen 1 170 miljoner kronor för år 2001.

Sparandet framställs ofta, inte minst av regeringens företrädare, som ett problem och nämns även som en av orsakerna till djupet i den ekonomiska krisen och den höga arbetslösheten. Detta måste vara ett i grunden felaktigt synsätt. Det individuella sparandet borde i stället uppmuntras och av statsmakterna premieras på olika sätt. Sedan barnsben har jag och många med mig lärt känna bankernas Spara och Slösa. Vi erinrar oss säkerligen också höstdagarna då banken bjöd in till olika aktiviteter för att vi redan i unga år skulle lära oss att spara våra veckopengar och sedermera del av lönen. Tidningar, ballonger och vänliga människor på banken gav oss stimulans till sparande.

Att spara, fru talman, är en god sed. Att handla och leva på egna pengar har vi alltid hållit högt. Staten skall inte ge fel signal om sparandet. Ett utökat avdrag skulle tvärtom dels kompensera avsättningen, dels stimulera för framtida uttag och ett större eget ansvar för ålderspensionen.

Hushållssparandet i Sverige är extremt lågt jämfört med andra länder. Även om sparandet ökat i någon ringa grad ligger det fortfarande på en alltför låg nivå internationellt sett. Detta beror säkerligen på den egna självbevarelsedriften. Att spara i Sverige är skattemässigt inte särskilt förmånligt. Beskattningen är alltför hög. Det gäller såväl skatten på kapitaltillväxten i form av ränta och fondtillväxt som schablonbeskattningen av pensions- och kapitalförsäkringar. Den beskattning som drabbar försäkringssparande är ren konfiskering av kapital. Regeringens inställning till sparande tydliggörs på flera olika sätt genom höga beskattningar på samtliga former av sparande.

Kristdemokraternas uppfattning är att det fordras ett ännu större individuellt sparande på en godkänt hög nivå för att kunna ge den enskilde individen handlingsutrymme och ekonomisk buffert för oförutsedda händelser såväl under den aktiva yrkestiden som under den kommande pensionsperioden. Våra olika socialförsäkringssystem är så generella att det inte går att i dessa täcka in alla individuella önskemål, även om det för vissa säkert vore önskvärt. Största effektivitet erhålls normalt sett alltid med större ansvar för individen. Därför bör i stället den enskilda människan, som är trogen skattebetalare, få möjlighet och stimulans att genom långsiktigt sparande gardera sig mot inkomstbortfall, eller kanske rentav få möjlighet att spara målmedvetet för att göra egna större investeringar.

Möjlighet till enskilt och långsiktigt sparande var också en av förutsättningarna på vilken den nya pensionsuppbyggnaden vilar. Utan eget sparande blir de enskilda helt beroende av staten för sin trygghet vid sjukdom och ålderdom.

Det finns en annan effekt av lågt sparande. Staten och kommunerna tillhör dem som förlorar om det enskilda sparandet minskar, eftersom den enskildes kapacitet att klara oförutsedda utgifter också minskar. En minskning av det inhemska långsiktiga sparandet och därmed mindre

uppbyggt kapital drabbar både svensk företagsamhet och staten. Det uppkommer ett behov av att placera omfattande lån.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga att kristdemokraterna har föreslagit såväl lägre beskattning på pensions- och kapitalförsäkringar som en återgång till vad som gällde tidigare för avdragsrätten för privat och enskilt pensionssparande, vilket innebär en höjning till ett basbelopp. Genom att erbjuda svenska folket möjlighet att yrka avdrag i sin deklaration för pensionsavsättning med ett basbelopp ger staten en riktig signal, nämligen att vi skall ta vårt individuella ansvar för vår ålderspension. Detta stämmer överens med det nya pensionssystemet, som fem partier gemensamt har kommit överens om. Låt oss därför också vara överens om en återgång till rätten att dra av ett fullt basbelopp.

Anf. 128 PER ROSENGREN (v):

Fru talman! Jag tänker uppehålla mig vid motion Fi912 om ett operativt skrattnål. Som alla säkert vet lever vi i dag i kongressernas tidevarv. Alldeles nyss avhölls den internationella kongressen för humor i den schweiziska staden Basel. Jag skulle här vilja erinra om den ostkongress som hölls i nyss nämnda land, som faktiskt refererades i Radio Mosebacke för att antal år sedan. Det var ett reportage som avslutades med följande: ”Oj, nu knackar det på dörren. Det måste vara kumminosten. Kum in!”

Att skratta är att finnas till. Det sade redan filosofen Cartesius, som i och för sig dog efter att ha formulerat denna djärva tes. Det var inte så lyckat.

För att gå vidare i historien, och för att ge detta en viss ideologisk prägel, tänker jag formulera ett marxistiskt perspektiv när det gäller just skrattens funktion i samhället. Skrattet kan ses som en överbyggnad som, om förhållandena i basen är gynnsamma, helt kan blomma ut. Skrattet kan frodas i världen.

Basen skulle då naturligtvis bestå av de livsbetingelser vi har, som t.ex. ekonomi, hälsa och relationer. För att öka skrattnmängden i samhället krävs alltså insatser i just denna bas. Alla borde kunna ställa upp på kravet om ökad skrattnmängd.

När det sedan kommer till frågan om vem som skrattar och åt vad man skrattar blir enigheten kanske inte total. Då kommer skilda uppfattningar fram. Kommer man från vänstern värnar man om arbetarklassens och småfolkets rättigheter. Överklassen må småfnittra över gåslevern, men det vi vill värna är folkets rätt till ordentliga gapskratt – särskilt om de är riktade mot överheten.

Chaplin konstaterade helt riktigt att skrattet faktiskt har en klasskaraktär. Han anförde att det inte är särskilt kul att tappa en glass innanför en lokalvårdares klänning. Men att göra samma sak i dekolletaget på en överklassdam kan vara riktigt roligt.

Lenin är inte särskilt känd för att vara en jättestor lustigkurre. Det tror jag att vi alla här i kammaren kan enas om över blockgränserna. Men ett av motiven för att genomföra NEP – ny ekonomisk politik – på 1920-talet var just att sovjetmedborgarna skulle få det roligare och skratta mera.

Nu är det inte så att alla skratt är positiva. Det finns en del rent skadliga och t.o.m. negativa skratt. Framför allt hänskrattet är ett sådant. Det

bör vi naturligtvis akta oss för och framför allt inte stimulera på något sätt.

Finansutskottet hävdar i sitt betänkande att man inte utan vidare är beredd att överväga att instämna i motionärernas verklighetsbeskrivning. Finansutskottets sammanträden i all ära, men med hänvisning till de resultat som redovisades vid den internationella humorkongressen i Basel är det minskande skrattandet ett större problem än vad som redovisas i finansutskottets betänkande. Man konstaterade nämligen på kongressen att skrattet sedan 50-talet faktiskt har minskat från 18 minuter till 6 minuter per dag. Det här är alarmerande.

Vi föreslår i motionen att man skall tillsätta en grupp, förslagsvis bestående av finansministern och representanter för Miljöpartiet och Vänsterpartiet, som skall komma fram till åtgärder för att vi återigen skall komma till 50- och 60-talets nivå när det gäller skratt.

Trots en i övrigt positiv skrivning når utskottet inte ända fram till målet. Snarare slutar betänkandet med ett rejält självmål. Eller är det så att finansutskottet egentligen föreslår att dess sammanträden skall vara öppna för alla, så att alla kan insupa utskottets goda stämning samt kunna delta i dess sammanträden som icke helt är i avsaknad av skratt? Är det så vi skall tolka utskottets svar?

Nej, låt oss skapa ett skratteparadis med vidgade avdragsmöjligheter i våra deklARATIONER, avdrag i form av skrattereduktion av olika slag. Avdrag bör kunna yrkas under förutsättning att en skattjournal förs, där skrattets art, styrka och längd klart framgår. En sådan journal måste naturligtvis kunna uppvisas för skattemyndigheten vid anfordran för att avdraget skall kunna gå igenom.

Visst skulle det vara härligt att se en sådan marxistisk idé genomförd i landet, för innerst inne är vi väl alla här i kammaren djupt troende marxister. Låt oss därför i detta skede icke glömma det ursprungliga upphovet. Låt oss alla hålla minnet av Marx i helgd. Då menar jag såväl Chico som Harpo och framför allt Groucho.

Vad vore väl mer lämpligt, i detta hus bestående av politiker, än att avsluta med ett citat av just Groucho Marx? Lyssna nu, alla politiker! Han sade så här: "Detta är mina principer. Gillar ni dem inte så har jag andra."

Jag yrkar bifall till motion Fi912.

Anf. 129 BERIT JÓHANNESSEN (v):

Fru talman! Ärade riksdagsledamöter! Jag håller helt och fullt med Per Rosengren i hans anförande.

Vår motion om ett operativt skattmål har väckt viss munterhet runtom i landet. Det är ju en positiv och mycket önskvärd reaktion på motionen. Det har skrivits många artiklar om skratt, och behovet av skratt har lyfts fram. Jag tror att vi med detta agerande har fått en ökad skrattfrekvens i landet.

Motionen har t.o.m. fått ett humoristiskt bemötande i finansutskottet, vilket alla ledamöter här kan ta till sig, glädjas åt och t.o.m. skratta åt.

Men motionen är egentligen mycket allvarligt menad. När vi fick kunskap om att Sverige skrattar mindre i dag än på 50- och 60-talet frågade vi oss, liksom alla seriöst arbetande politiker måste fråga sig: Varför? Det finns säkert många orsaker till detta, men en del av svaret finns i

hur människor upplever sin situation i dag i Sverige. Under dagens skatte- och finansdebatt har vi fått många bevis på att det finns problem i det här samhället. Det finns många människor och grupper som har det besvärligt. Otrygghet och större ensamhet är bara några av problemen.

Men varför vill vi då att man skall skratta mer? Jo, därför att skrattet är ett synligt bevis på att vi mår bättre, att vi t.o.m. mår bra. Kan vi då genom olika åtgärder öka skrattfrekvensen har vi förhoppningsvis förbättrat för många – inte bara i materiellt avseende, utan också i tillfredsställelse med det egna livet och den egna situationen i stort.

Men skratt har också ett egenvärde. Jag är gammal sjuksköterska, så jag måste ta till de medicinska aspekterna på detta. Skratt är nyttigt och hälsobringande. Dessutom är det smittsamt, i ordets riktiga bemärkelse. När vi skrattar utlöses reaktioner i hjärnan som ger ökad produktion av adrenalin och noradrenalin. Dessa ämnen sätter fart på hjärtat, ökar blodflödet och förbättrar andningen.

Det bildas också endorfiner, som är naturens eget smärtstillande ämne. Alla som har motionerat vet att det är upplevelsen av detta ämne som driver en hängiven motionär ut i skogen i regn och rusk. Det är just det som gör det vanebildande, på ett positivt sätt, att jogga och springa runt i skogen.

Personligen föredrar jag dock att skratta för att få samma upplevelse.

Det finns alltså vetenskapliga belägg för det gamla uttryck som säger att ett gott skratt förlänger livet.

En norsk forskare, Sven Svebak, professor i medicin och psykologi, har kartlagt humorn hos ungdomar. Unga människor med humor klarar förkylningar och andra sjukdomar bättre än de som inte skrattar så mycket.

Dessutom ger skrattet oss en inre massage, en massage av våra inre organ. Efter en härlig skrattattack känner vi oss avslappnade och tillfreds, och ett välbefinnande infinner sig.

En amerikansk forskare har genom experiment visat att skratt dessutom gör oss mer kreativa och gör att vi löser problem bättre. Dessutom vet vi genom forskning att skratt förebygger stress och gör vårt immunsystem mer robust.

Skratt är alltså vårt bästa försvar mot både inre och yttre fiender till vår kropp och vår själ. Det är nästan så att bibliotekets avdelning för böcker som ger skratt borde få del av läkemedelssubventionerna, fru talman.

Men det är viktigt att det är rätt sorts skratt. Ett hänskratt har inte alls samma effekt som ett hjärtligt, från hjärtat kommande skratt. Skratt skall komma ur gemenskap och samhörighet.

Men vad kan vi här i riksdagen göra för att öka skrattfrekvensen och få människor att skratta mer? Jo, varje gång vi här i riksdagen fattar ett beslut som ökar jämställdheten och jämlikheten i samhället har vi berett jorden för att fröet skratt skall kunna gro. Varje gång vi fattar beslut som förbättrar situationen för människor, skapar trygghet och ger en framtidstro bidrar vi till ökad skrattfrekvens. Vi kan alltså göra mycket.

Kanske vi själva, här i riksdagen, skulle kunna föregå med gott exempel. Det är väl bra och lovvärt om politiker kan vara ett föredöme inom denna positiva sektor: humor i riksdagen. Humor är ju faktiskt att se det lilla i det stora och det stora i det lilla.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till motionen.

I detta anförande instämde Per Rosengren (v).

Anf. 130 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Man skall inte underskatta den här typen av inlägg – de kan vara ett värdefullt inslag – men jag tror ändå att Vänsterpartiet är på fel väg, om man där tror att vi skall *skatta* oss lyckliga i vårt land.

Anf. 131 BERIT JÓHANNESSON (v):

Fru talman! Jag vill nog vidhålla vår åsikt i det här fallet. Vi tror faktiskt att man kan skratta sig lycklig och att detta är en mycket viktig aspekt på vår gemensamma hållning här i riksdagen. Vi måste naturligtvis också se till att det här har möjlighet att sprida sig till andra.

Anf. 132 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Också jag reagerade lite grann när den tidigare talaren sade att vi skrattar allt mindre. En spontan tanke, som det kanske kan finnas någon sanning i, är att det kanske är fråga om kommunicerande käril. Det hänvisades till en tidigare ganska hög frekvens av skratt i vårt samhälle. Vi hörde tidigare i skattedebatten här att beskattningen då var avsevärt lägre.

Man kan då fråga motionären om det är fråga om kommunicerande käril, dvs. ju högre beskattning, desto lägre skratt. Kunde det ges någon uttömmande förklaring till detta, skulle det kanske i kammaren kunna väckas ett förslag om att sänka skatterna rejält, så skulle det skrattas mer.

Anf. 133 BERIT JÓHANNESSON (v) replik:

Fru talman! Jag måste göra Kenneth Lantz besviken. Det är nämligen så att den minskade skrattfrekvensen är ganska generell över hela Europa. Jag vet inte hur det är i USA eller i andra länder, men i Europa visar man tyvärr upp samma tråkiga resultat. Jag tror därför inte att de här kommunicerande kärilen finns.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 11 §.)

11 § Tilläggsbudget 2 för budgetåret 1998

Föredrogs

Finansutskottets betänkande 1998/99:FiU11

Tilläggsbudget 2 för budgetåret 1998 (prop. 1998/99:1 delvis)

Anf. 134 LENNART HEDQUIST (m):

Fru talman! Först en randkommentar till slutet av debatten i det förra ärendet. Man kan möjligen säga att det var beklagligt för dem som motiverat om det operativa skrattnålet att debatten om detta mål inte föranledde ett enda hörbart skratt från kammarens sida.

Fru talman! Nu övergår vi till att behandla finansutskottets betänkande beträffande tilläggsbudget 2. Jag vill under den punkten säga att den på senare år införda ordningen med ett utgiftstak för staten är mycket bra men att det också är utomordentligt viktigt att vi då har en regering som vidtar de nödvändiga åtgärderna enligt budgetlagen.

Det finns ju en tendens att när skatteinkomsterna ökar i en uppåtgående konjunktur blir budgetdisciplinen och utgiftsprövningen mindre noggrann med hänvisning till att inkomstökningen klarar de ökade utgifterna. Vi har också sett hur regeringen inte minst under den gångna valrörelsen i det läget binder sig för ökande bestående utgifter. På så sätt driver man ju upp utgiftsnivån för framtiden, så att det blir ett budgetunderskott när konjunkturen viker. Samtidigt permanentar man också det orimligt höga skattetrycket.

När vi nu har fått tilläggsbudget 2 kan vi se ett antal åtgärder som regeringen vidtar för att på papperet klara utgiftstaket. Man bör uppmärksamma att en del av detta uppenbarligen ligger i att man inte för riksdagen presenterar utgiftsökningar som äger rum och som vi med all sannolikhet kommer att erfa först när vi gör en uppföljning av budgetåret 1998.

Men utifrån de åtgärder som vi tar del av kan vi göra den reflexionen att det är viktigt att man inom ramen för nuvarande ordning har en belöande kultur, där man uppmuntrar sparande hos förvaltningar och myndigheter. I det sammanhanget får väl sägas att handläggningen av anslagssparandet hos länsstyrelserna i det här ärendet är ett exempel på en åtgärd som kan bli rent kontraproduktiv inför framtiden.

Regeringen lägger här nämligen beslag på anslagssparande hos de länsstyrelser som har åstadkommit ett sådant och för över en stor del av det till andra utgiftsslag inom utgiftsområdet. Jag tror att det finns anledning för regeringen att tänka över hur man egentligen skall hantera den typen av situationer.

Fru talman! Vi har från moderat sida i anslutning till den här tilläggsbudgeten ett antal yrkanden som har behandlats i finansutskottet och som vi moderater där har yrkat bifall till. Jag skall här yrka bifall bara till reservation 2.

Anf. 135 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Fru talman! Finansutskottets betänkande nr 11 om tilläggsbudget 2 för innevarande budgetår har en stor spännvidd. Det handlar om anslagsökningar och anslagsminskningar och berör områden alltifrån Försvars-

maktens budgetdisciplin, ett nog så aktuellt ämne, till minröjningsuppdrag i Västsahara.

Sammantaget innebär förslaget en anslagsökning netto på 139 miljoner kronor, vilket mycket väl ryms inom de budgetpolitiska målen. Med anknytning och hänvisning till den debatt som under större delen av denna dag tidigare har förts om den ekonomiska politiken, där man i en borgerlig trojka försökt överträffa varandra i pessimism och svartsyn i fråga om tillståndet i riket, är det intressant att notera att ett enigt finansutskott, inkluderande moderaterna, står bakom konstatandet att de offentliga finanserna utvecklas positivt och att det som i 1998 års budgetproposition beräknades bli ett underskott på 15 miljarder nu i stället enligt tillgängliga prognoser blir ett överskott.

Statsfinanserna är i dag de starkaste vi har haft under hela 90-talet. Få andra länder om ens något annat land inom den europeiska gemenskapen kan uppvisa överskott i statsbudgeten. Klarsynen om de här förhållandena och självkritiken om de egna budgetalternativen börjar också sprida sig djupt in i de borgerliga leden. I går kunde vi i Aktuellt höra hur moderaten Mikael Odenberg underkände Moderaternas budgetalternativ. Det går helt enkelt inte ihop.

Två reservationer är fogade till utskottets betänkande. Den första handlar om Fonden för den mindre skeppsfarten. Utskottsmajoriteten ställer sig bakom oppositionens förslag om att 50 miljoner från fonden skall inlevereras till statskassan. Mot detta reserverar sig moderaterna med motiveringen att fonden behöver dessa medel för att klara sin verksamhet med topputlåning vid köp av nya fartyg.

Farhågorna är starkt överdrivna. Fonden har en behållning på drygt 130 miljoner kronor. Utestående och beviljade lån är totalt 180 miljoner kronor. Behållningen efter indragningen är alltså 80 miljoner kronor. Med principen om ett utlåningstak på tio gånger eget kapital är möjligheten till utlåning 800 miljoner kronor. Slutsatsen blir därför att verksamheten inte kommer att påverkas av det förslag till indragning som regeringen lagt fram.

I en andra reservation motsätter sig moderaterna att anslaget F 7 Diverse kostnader för rättsväsendet höjs med 15 miljoner kronor och att finansiering sker genom motsvarande minskning av anslaget A 2 Säkerhetspolisen. Moderaterna anser att det inte är möjligt att bedöma relevansen i den föreslagna anslagshöjningen.

I själva verket är denna anslagsförändring väl underbyggd. Det rör sig här om ett regelstyrkt anslag som det i princip är omöjligt att prognostisera med någon större exakthet. 75 % av anslaget var förbrukat vid halvårsskiftet, och det är mot denna bakgrund regeringen gör bedömningen att anslaget måste höjas. Det går t.ex. inte att förutsäga kostnaderna för statens rättegångar. Få men stora rekvisitioner på 2–4 miljoner kronor påverkar anslagsutfallet stort.

Det finns också goda skäl att finansiera via Säpos anslag. Säpo har ett stort anslagssparande, eller 200 miljoner kronor av totalt 516 miljoner kronor. Myndigheten har också själv gjort den bedömningen att medel från anslaget kan tas utan att det drabbar verksamheten.

Fru talman! Jag yrkar avslag på reservationerna och bifall till utskottets hemställan.

Prot. 1998/99:27
2 december

*Tilläggsbudget 2 för
budgetåret 1998*

Anf. 136 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Jag vill göra ett par kommentarer. Bengt Silfverstrand åberopar prognosen för statens verksamhet 1998 och att statsfinanserna utvecklar sig väl. Vi får hoppas att han har rätt på den punkten. Vi kan notera att vi i utskottet utgår från det förhållandet. Men vad Bengt Silfverstrand inte uppehåller sig vid så mycket av lättförståeliga skäl är de totala statliga utgifterna för 1998. Det är ju dem vi egentligen behandlar i samband med tilläggsbudgeten, och där lär den framtida uppföljningen få visa i vilken utsträckning de utgiftsnivåer som riksdagen har beslutat om på de olika utgiftsområdena kommer att visa sig hålla.

Bengt Silfverstrand talar om Fonden för den mindre skeppsfarten och hänvisar till att den verksamheten inte kommer att behöva påverkas. Jag hoppas att Bengt Silfverstrand har rätt, men vi får väl även där se om den uppföljning som görs för året kommer att visa att Bengt Silfverstrand har rätt i sitt påstående om att så skulle vara fallet. Jag har andra uppgifter.

Anf. 137 BENGT SILFVERSTRAND (s) replik:

Fru talman! En budget, en statsbudget och en tilläggsbudget, består av både utgifter och inkomster. I det här fallet är det inte bara en förhoppning det handlar om utan det är ett konstaterande att den här prognosen är välgrundad. Bakom det konstaterandet står samtliga partier inklusive Moderaterna. Jag har inte hittat någon reservation på den punkten.

När det gäller Fonden för den mindre sjöfarten kan man konstatera att det givetvis rör sig om bedömningar. Man kan aldrig vara helt säker. Men om Lennart Hedquist ställer upp på att det är rimligt att ha ett utlåningstak som ligger på den här nivån, dvs. tio gånger behållningen vilket gör att man kan gå upp till 800 miljoner kronor, så är vi så nära sanningen som vi kan vara. Man måste göra bedömningar, men de är välgrundade. Har Lennart Hedquist andra uppgifter så bör han redovisa dem för kammaren.

Anf. 138 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Bengt Silfverstrand sätter på nytt fokus på den samlade statsbudgeten, och det av lättförståeliga skäl. Jag sätter fokus på de statliga utgifterna. Jag har redan sagt att det är mycket betänkligt att man inte kan hålla utgiftsnivån i en uppåtgående konjunktur. Hur blir det inte då när man har en nedåtgående konjunktur med ökande utgifter i ett läge då skatteinkomsterna minskar? Då har man åstadkommit en permanentning av ett högt skattetryck samtidigt som man har en utgiftsnivå som man inte klarar av att finansiera annat än med ett stort budgetunderskott, och det är den situationen vi på nytt kommer att glida in i när vi får en konjunkturförsvagning.

Anf. 139 BENGT SILFVERSTRAND (s) replik:

Fru talman! Utgifterna och överskridandet i tilläggsanslaget är 139 miljoner kronor. Moderaterna ställer upp på formuleringen att det är rimligt att förslaget till tilläggsbudget ryms inom de budgetpolitiska målen. Därmed har man också skrivit under på att vi har bedömt utgiftsökningen och utgifterna såsom rimliga. Vi kan inte göra andra antaganden med det underlag vi har. Vi vet att situationen i vår omvärld har

påverkat utvecklingen dithän att vi noterar att tillväxten och utvecklingen av bruttonationalprodukten inte blir så positiv som vi hade bedömt tidigare.

Då är det märkligt att man, om man har det pessimistiska synsätt som Lennart Hedquist redovisar i kammaren, har inskränkt sig till att reservera sig på synnerligen begränsade punkter. Det rör sig här om en reservation där man motsätter sig en ökning på 15 miljoner kronor av anslaget för rättsväsendet. Detta stämmer alltså inte. Moderaterna står tydligen inte bakom detta. Om jag uppfattar Lennart Hedquist rätt tycks han också, från att ha varit konstruktiv och ställt upp på den här tilläggsbudgeten, ha präglats av den svartsyn som hans partiföreträdare redovisade tidigare i den ekonomisk-politiska debatten.

Anf. 140 LENA EK (c):

Fru talman! Centerpartiet står bakom det förslag som har antagits i utskottet och har inte reserverat sig på någon punkt. Jag skulle bara vilja lyfta fram frågan om att man under utgiftsområde 18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande lyfter undan anslag från kontot A 12 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder till studenter m.fl. med 75 miljoner kronor.

Det här är, tycker jag, väldigt synd, därför att det fattas studentbostäder på många universitetsorter. De nya högskolor som Centerpartiet och Socialdemokraterna gemensamt har varit med om att utveckla befinner sig i en särskilt besvärlig situation därför att på de orter där de ligger är bostadssituationen sådan att det är bostadsbrist för studenter. Studenter har en dålig ekonomi och svårt att hitta pengar för att finansiera boendet. Man har inte råd med lägenhet eller bostadsrätt, utan ett billigare studentboende är nödvändigt.

Det här är särskilt synd om man kombinerar denna situation med hur studiemedelssystemet ser ut i dagens läge och den snedrekrytering som faktiskt finns. Trots att politiker i den här kammaren har pratat om snedrekrytering som ett problem för hela landet i decennier är frågan fortfarande inte löst.

Jag kommer att återkomma till frågan om finansiering av studentbostäder och tillgången på studentbostäder i ett annat sammanhang.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

FiU1 Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna, m.m.

Mom. 1 (allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken)

1. utskottet
2. res. 1 (m, kd, fp)
3. res. 2 (c)

Förberedande votering:

Kammaren biträdde res. 1 med acklamation.

Huvudvotering:
163 för utskottet
120 för res. 1
7 avstod
59 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 109 s, 38 v, 3 c, 13 mp
För res. 1: 72 m, 37 kd, 11 fp
Avstod: 1 s, 6 c
Frånvarande: 21 s, 10 m, 5 v, 5 kd, 9 c, 6 fp, 3 mp
Carina Adolfsson (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.
Tullia von Sydow (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.
Ragnwi Marcelind (kd) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Mom. 2 (sysselsättningsmålet)

1. utskottet
2. res. 3 (m, kd, c, fp)

Votering:

167 för utskottet
134 för res. 3
1 avstod
47 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 113 s, 39 v, 15 mp
För res. 3: 72 m, 38 kd, 14 c, 10 fp
Avstod: 1 c
Frånvarande: 18 s, 10 m, 4 v, 4 kd, 3 c, 7 fp, 1 mp
Tullia von Sydow (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Mom. 3 (formerna för beslutsfattande om Sveriges framtida deltagande i valutaunionen)

1. utskottet
2. res. 6 (fp)
3. res. 7 (mp)

Förberedande votering:

15 för res. 6
54 för res. 7
235 avstod
45 frånvarande
Kammaren biträdde res. 7.

Huvudvotering:
152 för utskottet
53 för res. 7
98 avstod
46 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 112 s, 2 m, 37 kd, 1 c
För res. 7: 38 v, 15 mp
Avstod: 2 s, 70 m, 14 c, 12 fp
Frånvarande: 17 s, 10 m, 5 v, 5 kd, 3 c, 5 fp, 1 mp
Leif Carlson (m) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 5 (mellanstatligt samarbete för ökad sysselsättning)

1. utskottet
2. res. 10 (v)
Votering:
160 för utskottet
39 för res. 10
105 avstod
45 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 113 s, 37 kd, 7 c, 1 fp, 2 mp
För res. 10: 39 v
Avstod: 1 s, 71 m, 1 kd, 8 c, 11 fp, 13 mp
Frånvarande: 17 s, 11 m, 4 v, 4 kd, 3 c, 5 fp, 1 mp
Marianne Jönsson (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 7 (budgetförslagen för år 1999)

1. utskottet
2. res. 16 (m)
3. res. 17 (kd)
4. res. 18 (c)
Förberedande votering 1:
38 för res. 17
16 för res. 18
251 avstod
44 frånvarande
Kammaren biträdde res. 17.
Förberedande votering 2:
72 för res. 16
39 för res. 17
193 avstod
45 frånvarande
Kammaren biträdde res. 16.

Huvudvotering:
166 för utskottet
72 för res. 16
65 avstod
46 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 114 s, 39 v, 1 c, 12 mp
För res. 16: 72 m
Avstod: 37 kd, 14 c, 12 fp, 2 mp
Frånvarande: 17 s, 10 m, 4 v, 5 kd, 3 c, 5 fp, 2 mp

Mom. 22 (operativt skrattnål)

Yrkanden:

1. utskottet
2. mot. Fi912 (v)

Votering:

271 för utskottet
21 för mot.

11 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 70 m, 11 v, 36 kd, 15 c, 12 fp, 14 mp

För mot.: 21 v

Avstod: 2 m, 7 v, 1 kd, 1 mp

Frånvarande: 18 s, 10 m, 4 v, 5 kd, 3 c, 5 fp, 1 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FiU11 Tilläggsbudget 2 för budgetåret 1998 (prop. 1998/99:1)

Mom. 13 (sammanställning av anslag och utgiftsramar på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Votering:

231 för utskottet

72 för res. 2

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 38 v, 38 kd, 15 c, 11 fp, 15 mp

För res. 2: 72 m

Frånvarande: 17 s, 10 m, 5 v, 4 kd, 3 c, 6 fp, 1 mp

Lena Olsson (v) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

12 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 26 november.

Prot. 1998/99:27
2 december

13 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkande 1998/99:KU6
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 1998/99:MJU5
Näringsutskottets betänkande 1998/99:NU4

14 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Socialutskottets betänkande
1998/99:SoU3 Stärkt patientinflytande m.m.

15 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 2 december

1998/99:69 av *Inga Berggren* (m) till miljöministern
Byggforskningens framtid
1998/99:70 av *Gunilla Tjernberg* (kd) till socialministern
Funktionshindrade barn

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 december.

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 2 december

1998/99:132 av *Per-Olof Svensson* (s) till utbildningsministern
Kunskapslyftet
1998/99:133 av *Birger Schlaug* (mp) till miljöministern
Östra Tönningflon
1998/99:134 av *Carlinge Wisberg* (v) till näringsministern
Hanteringen av resgods
1998/99:135 av *Bertil Persson* (m) till miljöministern
Vindkraftsanläggning på Lillegrund

1998/99:136 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till näringsministern
Förnyelse av körkort för funktionshindrade
1998/99:137 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till försvarsministern
Hanteringen av pyrotekniska varor
1998/99:138 av *Maud Ekendahl* (m) till statsrådet Pierre Schori
Hiv/aids
1998/99:139 av *Alf Eriksson* (s) till näringsministern
Västkustbanan
1998/99:140 av *Sonja Fransson* (s) till socialministern
Funktionshindrades rättigheter
1998/99:141 av *Sonja Fransson* (s) till näringsministern
Beläggning av grusvägar i Sjuhärad
1998/99:142 av *Sonja Fransson* (s) till jordbruksministern
Avbyttjänster inom jordbruket
1998/99:143 av *Gunnel Wallin* (c) till justitieministern
Bedrägeri mot småföretagare

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 december.

17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 2 december

1998/99:78 av *Per Lager* (mp) till justitieministern
IB-forskningen
1998/99:94 av tredje vice talman *Rose-Marie Frebran* (kd) till statsrådet
Ulrica Messing
Hörseltest av elever som studerar svenska för invandrare
1998/99:96 av *Kia Andreasson* (mp) till justitieministern
Sverige och National Security Agency, NSA
1998/99:107 av *Tuve Skånberg* (kd) till justitieministern
Skatter och sociala förmåner som missgynnar äktenskapet
1998/99:109 av *Tuve Skånberg* (kd) till socialministern
Tillgången till familjerådgivare
1998/99:110 av *Gudrun Lindvall* (mp) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Jaktutbildning i skolan
1998/99:117 av *Gunnel Wallin* (c) till socialministern
Infektionsrisken på sjukhus
1998/99:120 av *Carina Adolfsson* (s) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Föräldrainflytande

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 december.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 10 § anf. 21 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 62 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 96 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 11 § anf. 134 och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Val	1
Anf. 1 SVEN HULTERSTRÖM (s).....	1
2 § Val av fullmäktige i Riksbanken	1
3 § Val av suppleanter för fullmäktige i Riksbanken	2
4 § Val av ledamöter i Europarådets svenska delegation	2
5 § Val av suppleanter i Europarådets svenska delegation	3
6 § Val av ordförande och ersättare för ordföranden i Valprövningsnämnden	3
7 § Val av ledamöter i Valprövningsnämnden	3
8 § Val av suppleanter i Valprövningsnämnden	4
9 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 26 november	4
AU2 Utveckling och rättvisa – en politik för storstaden på 2000-talet	4
AU3 Akt om ändring i ILO:s stadga samt ILO:s konvention och rekommendation om hemarbete	6
JuU5 Styrningen av polisen.....	6
KrU2 Kriminalisering av främjande av deltagande i lotterier som anordnas utom landet	7
Meddelande om samlad votering	7
10 § Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna, m.m.	8
Finansutskottets betänkande 1998/99:FiU1	8
Anf. 2 BO LUNDGREN (m)	8
Anf. 3 LARS BÄCKSTRÖM (v).....	12
Anf. 4 BO LUNDGREN (m) replik.....	16
Anf. 5 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	17
Anf. 6 BO LUNDGREN (m) replik.....	17
Anf. 7 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	18
Anf. 8 MATS ODELL (kd).....	18
Anf. 9 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	21
Anf. 10 MATS ODELL (kd) replik.....	22
Anf. 11 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	23
Anf. 12 MATS ODELL (kd) replik.....	23
Anf. 13 TALMANNEN	24
Anf. 14 LENA EK (c)	24
Anf. 15 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	27
Anf. 16 LENA EK (c) replik.....	28
Anf. 17 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	28
Anf. 18 LENA EK (c) replik.....	29
Anf. 19 LARS LEIJONBORG (fp).....	29
Anf. 20 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	32
Anf. 21 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	33
Anf. 22 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	33
Anf. 23 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	34
Anf. 24 PETER ERIKSSON (mp)	35

Anf. 25	MATS ODELL (kd) replik.....	38
Anf. 26	PETER ERIKSSON (mp) replik	38
Anf. 27	MATS ODELL (kd) replik.....	39
Anf. 28	PETER ERIKSSON (mp) replik	39
Anf. 29	BO LUNDGREN (m) replik	39
Anf. 30	PETER ERIKSSON (mp) replik	40
Anf. 31	BO LUNDGREN (m) replik	41
Anf. 32	PETER ERIKSSON (mp) replik	41
Anf. 33	JAN BERGQVIST (s).....	41
Anf. 34	MATS ODELL (kd) replik.....	45
Anf. 35	JAN BERGQVIST (s) replik.....	46
Anf. 36	MATS ODELL (kd) replik.....	46
Anf. 37	JAN BERGQVIST (s) replik.....	46
Anf. 38	LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	47
Anf. 39	JAN BERGQVIST (s) replik.....	47
Anf. 40	LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	48
Anf. 41	JAN BERGQVIST (s) replik.....	48
Anf. 42	BO LUNDGREN (m) replik	49
Anf. 43	JAN BERGQVIST (s) replik.....	49
Anf. 44	BO LUNDGREN (m) replik	50
Anf. 45	JAN BERGQVIST (s) replik.....	50
Anf. 46	PETER ERIKSSON (mp) replik	51
Anf. 47	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	51
Anf. 48	JAN BERGQVIST (s) replik.....	52
Anf. 49	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	52
Anf. 50	JAN BERGQVIST (s) replik.....	52
Anf. 51	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	52
Anf. 52	MATS ODELL (kd) replik.....	56
Anf. 53	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	57
Anf. 54	MATS ODELL (kd) replik.....	57
Anf. 55	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	58
Anf. 56	LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	58
Anf. 57	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	59
Anf. 58	LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	59
Anf. 59	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	60
Anf. 60	BO LUNDGREN (m) replik	60
Anf. 61	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	61
Anf. 62	BO LUNDGREN (m) replik	61
Anf. 63	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	62
Anf. 64	LENA EK (c) replik	63
Anf. 65	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	63
Anf. 66	LENA EK (c) replik	64
Anf. 67	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	64
Anf. 68	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	64
Anf. 69	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	65
Anf. 70	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	66
Anf. 71	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	66
Anf. 72	PETER ERIKSSON (mp) replik	67
Anf. 73	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	67

Anf. 74 PETER ERIKSSON (mp) replik.....	68
Anf. 75 CARL FREDRIK GRAF (m).....	68
Anf. 76 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	71
Anf. 77 ROLF KENNERYD (c)	73
Anf. 78 JOHAN PEHRSON (fp)	75
Anf. 79 ARNE KJÖRNSBERG (s).....	79
Anf. 80 CARL FREDRIK GRAF (m) replik	83
Anf. 81 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik.....	83
Anf. 82 CARL FREDRIK GRAF (m) replik	84
Anf. 83 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik.....	85
Anf. 84 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik.....	85
Anf. 85 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik.....	85
Anf. 86 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik.....	86
Anf. 87 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik.....	86
Anf. 88 JOHAN PEHRSON (fp) replik	87
Anf. 89 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik.....	87
Anf. 90 JOHAN PEHRSON (fp) replik	88
Anf. 91 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik.....	88
Anf. 92 ROLF KENNERYD (c) replik.....	88
Anf. 93 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik.....	89
Anf. 94 ROLF KENNERYD (c) replik.....	90
Anf. 95 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik.....	90
Anf. 96 MARIE ENGSTRÖM (v)	90
Anf. 97 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik.....	93
Anf. 98 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	93
Anf. 99 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik.....	94
Anf. 100 CARL FREDRIK GRAF (m) replik	94
Anf. 101 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	94
Anf. 102 CARL FREDRIK GRAF (m) replik	94
Anf. 103 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	95
Anf. 104 BIRGER SCHLAUG (mp)	95
Anf. 105 ROLF KENNERYD (c) replik.....	98
Anf. 106 BIRGER SCHLAUG (mp) replik	99
Anf. 107 ROLF KENNERYD (c) replik.....	99
Anf. 108 BIRGER SCHLAUG (mp) replik	99
Anf. 109 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik.....	99
Anf. 110 BIRGER SCHLAUG (mp) replik	100
Anf. 111 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik.....	100
Anf. 112 BIRGER SCHLAUG (mp) replik	101
Anf. 113 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik.....	101
Anf. 114 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	101
Anf. 115 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik.....	104
Anf. 116 ANDRE VICE TALMANNEN	104
Anf. 117 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik.....	104
Anf. 118 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik.....	105
Anf. 119 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik.....	105
Anf. 120 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	105

Anf. 121 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik.....	105
Anf. 122 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	106
Anf. 123 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik.....	106
Anf. 124 HELENA HÖIJ (kd).....	106
Anf. 125 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik.....	107
Anf. 126 HELENA HÖIJ (kd) replik	108
Anf. 127 KENNETH LANTZ (kd)	108
Anf. 128 PER ROSENGREN (v).....	110
Anf. 129 BERIT JÓHANNESSON (v)	111
Anf. 130 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	113
Anf. 131 BERIT JÓHANNESSON (v)	113
Anf. 132 KENNETH LANTZ (kd)	113
Anf. 133 BERIT JÓHANNESSON (v) replik.....	113
(Beslut fattades efter 11 §.).....	113
11 § Tilläggsbudget 2 för budgetåret 1998	114
Finansutskottets betänkande 1998/99:FiU1	114
Anf. 134 LENNART HEDQUIST (m).....	114
Anf. 135 BENGT SILFVERSTRAND (s)	114
Anf. 136 LENNART HEDQUIST (m) replik	116
Anf. 137 BENGT SILFVERSTRAND (s) replik	116
Anf. 138 LENNART HEDQUIST (m) replik	116
Anf. 139 BENGT SILFVERSTRAND (s) replik	116
Anf. 140 LENA EK (c)	117
Beslut	117
FiU1 Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna, m.m.....	117
FiU11 Tilläggsbudget 2 för budgetåret 1998 (prop. 1998/99:1)	120
12 § Justering av protokoll.....	121
13 § Förnyad bordläggning.....	121
14 § Bordläggning.....	121
15 § Anmälan om interpellationer.....	121
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	121
17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	122
18 § Kammaren åtskildes kl. 17.10.....	123

Prot. 1998/99:27
2 december

Elanders Gotab, Stockholm 1999